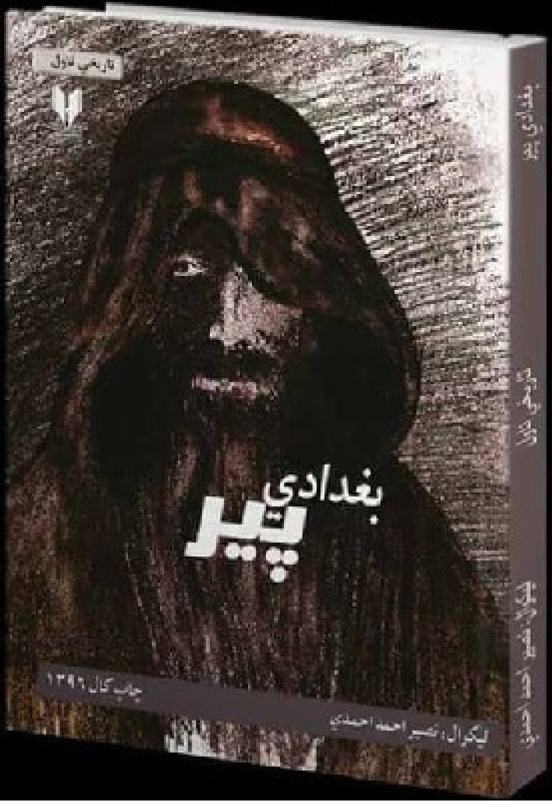

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغدادي پير

نصير احمد احمدي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارا اوتو کړې جامې په بکس کې کېښودې، وېې ويل:

_سوزان، څه فکر کوې؟! د پوهنتون اووه ورځې رخصتي دې په دومره سترې سفر ارزي؟!

ځواني نجلۍ ريموټ ور واخيست، تلويزيون يې مړ کړ، ويې ويل:

_تر دې ډېره رخصتي نه لرو، ښه ده، څو ورځې به د لندن له شور ماشوره ليرې يو.

لارا ناره کړه!

_ټامه!

غوږ يې ونيو، څه يې وانهورېدل. لور ته يې وکتل، ويې يل:

_ورور دې چېرته دی؟!

سوزان کړکۍ ته ودرېده، له پورته يې لاندې وکتل، پلار يې د واګون موټر پر سر د لرګې وړه کيشتۍ تړله.

ويې ويل:

_مخکې يې موټر پاکاوه.

لارا د بکس ځنځير کش کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان پر زېنو کښته شوه، د باندې ووته، لمر پوست لګېده، نري باد د ونې ببرې پاڼې خوځولې.

سوزان یودم چیغه کړه، منډه یې واخیسته، لیرې ودرېده. په خشکه یې وویل:

_پلاره ، تر اوسه لا یخني ده!

له عمره پوخ سړي د موټر مخکینۍ شیشې ته د اوبو پایپ نیولی و، خندل یې....

سوزان پر خپله غاړه لاس تېر کړ، ګوتې یې لندې شوې، ټټر ته یې وکتل، لوند و. د ونې له سیورې لمر ته شوه.

ویې ویل:

_پلاره! ټام دې نه لید؟

سړي زېر زمینې ته اشاره وکړه.

سوزان ورغله. ژېړ ګروپ بل و، د زېر زمینې په بل سر کې ټکا خته. تر زړو کوچونو تېره شوه، پښه یې له بایسکل سره ولګېده، پر ولاړو کارتنونو یې لاس تکیه کړ، د وښو د رېبلو د ماشین له سره یې د مخ نقاب ور واخیست، نقاب اوږدې سرې داړې درلودې، سترګې یې تر غوږونو پرې وې.

نقاب یې خپل مخ ته ور واغوست. ارام ګامونه یې واخیستل، مخکې لاړه، ورور یې د لرګي په یوه لوی صندوق کې څه لټول.

سوزان ملا کړوپه کړه، وغرېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټام ور ونه کتل.

د سوزان د تندي نرۍ ګونځې سره ورغلې:

_ونه ډار شوې؟!

ټام وويل:

_د کرکټ په توپ پسې ګرځم. مياشت مخکې مې په همدې صندوق کې ليد.

سوزان وخندل:

_په دومره جنجال نه ارزي!

_ارزي، له کرکټه پرته مېله، نه مېله!

سوزان ډاروونکی نقاب ليرې کړ، پر يوه کارټن کېناسته.

ټام وويل:

_ايرلنډ مې نه خوښېږي، کاشکې مو يوه اوونۍ همدلته په لندن کې تېره کړې وای.

سوزان ودرېده، درب شو، سر ته يې لاس ونيو، له پورته د لرګي کوچينی صندوق راولوېد، پر ځمکه ولګېد، پورتنۍ تخته يې بېله شوه.

ټام چيغه کړه!

_پام !

سوزان کېناسته، له ځمکې يې کوم شی راپورته کړ، ګروپ ته يې ونيو، ويې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_مډال!

ټام په بېړه ور وکتل، مډال یې د خپلې خور له ګوتو وایست، ورو یې وویل:

_د ژېړو دی، ورته وګوره، څه پرې لیکل شوي! د انګلستان د ملکې مډال : ۱۹۳۵ م کال.

سوزان وویل:

_اوس ۲۰۱٦ کال دی، مانا یواتیا کاله یې وتلي دي!

ټام پېرمخې پروت صندوق په بله خوا را واړاوه. یوه پنډه، زړه کتابچه ترې ولوېده. سوزان کتابچه ور واخیسته، ور پو یې کړل، ویې ټوخل. د کتابچې پر پوښ یې ځنګله تیره کړه، شونډې یې وخوځېدې:

بغدادی پیر

ډېوېډ جونز.

سوزان د کتابچې ځای ځای پاڼې واړولې، یو ځای لیکلي و:

...یوې مرغۍ ته مې وکتل، د ستونې سپینې پستې بڼکې به یې وپړسېدې، اخیستې هوا به یې په خواږه غږ بدله شوه.

بوډا په بېړه وویل:

_خوښه دې شوه، ارزانه ده؟!

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_نه....

یودم یې بې غاښونو خوله خلاصه شوه، په خوند یې وویل:

_ها! خو سم ووایه چې کوتر باز یې!

سوزان یوه بله پاڼه واړوله:

...امان الله خان وویل:

_ناوخته ده،وار له واره به د مطلب خبره راواخلم، الن مایک پیژنئ؟!

ټوخي واخیستم، له خولې مې چایو داره وکړه. پیاله مې پر مېز کېښوده. بخښنه مې وغوښته. ژر مې له جېبه سپین رومیال را وایست، د خپلې کورتۍ د ټټر پر لنده شوې برخه مې تېر کړ. سفیر ته مې وکتل، په لاس کې نیولې پیاله یې لړزېدله....

د کتابچې په بله پاڼه کې لیکلي ول:

...یودم مې ډډ خندی واورېد، یوه کوچیاني غږ وویل:

_پیر صېب خو له خپلې ک ... خبر نه دی، پرتوګ یې په چپه خوا اغوستی، نو ورک سېرلی به څنګه په خپلو پښو راولي!....

سوزان بله پاڼه واړوله:

...زه به پر ځمکه ګرځېدم، خو خلکو به اسمان ته کتل. په هرې سپینې کوترې پسې به یې چیغې وهلې ((پیر ګل ته وګورئ، له ځانه یې کوتره جوړه کړې، پر خپلو مریدانو راګرځي...)). چا چې به ولیدم، پرځان یې د دوزخ اور حرام ګانه....

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان بېرته د کتابچې پاڼې سره وروستې.

* * *

موټر تېز و، ونې، کورونه، شنې کروندې په منډه شاته تلې....

سوزان وویل:

_پلاره! مېله نو داسې وي؟!

سړي وخندل، د موټر له اکسلیټره یې پښه پورته کړه.

سوزان د مخې سیټ ته غړۍ ور اوږده کړه، د سرعت ستن پنځوسو میلو ته راکښته شوه.

ویې ویل:

_ اوس نو په رښتیا مېله شوه، له لارې هم باید خوند واخلو.

ټام چیغه کړه!

_هلته وګورئ!

سوزان مخ ور واړاوه. لیرې په شنو غونډیو کې دوو سپینو آسانو منډې وهلې....

لارا وویل:

_لارې ته ګوره!

سړي لاس ور وغځاوه، د ښځې پر ورانه یې پسته چونډۍ ور ولګوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لارا مخ سور شو، په بېړه یې شاته وکتل، اولادونو یې ورمېږونه کاږه کړي ول، د موټر د شا له شیشې یې آسونو ته کتل... د ونو غوټه راغله، آسونه ورک شول.

سوزان مخ واړاوه، د موټر د عقب نما په آیینه کې یې د خپل پلار وړو سترګو ته وکتل، ورو یې وویل:

_پلاره! نیکه دې څنګه سړی و؟!

سړي وخندل:

_څنګه دې یودم زما نیکه ذهن ته درغی؟!

_هسې!

_زما نیکه ستا د مور د نیکه غوندې کشیش نه و چې ټول عمر په کلیسا کې تېر کړي.

د لارا تنده تروه شوه:

_ته باید زما نیکه ته احترام وکړې!

سړي وخندل:

_ما خو کومه بده خبره نه ده کړې!

غلی شو، په خوند یې وویل:

_اه! برېټانیې ته د ډېوېډ جونز خدمتونه نه شو هېرولئ! پوهېږئ! نیکه مې په برېټانوي هند کې ړېره سپینه کړه. پوره څلوېښت کاله یې ملکې ته خدمت وکړ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان وویل:

_مډال مې یې ولید.

سړي په بېړه ور وکتل.

سوزان وویل:

_نن سهار مې په زېر زمیني کې یو صندوق وموند....

سړی په خبره کې ور ولوېد:

_هلته یوه زړه کتابچه هم وه.

_هو! راسره را وامې خیسته.

سړي وخندل:

_ښه دې وکړل، خو پام ورسره کوه.

ټام وویل:

پلاره! تا لوستې ده؟!

_هو! خو کلونه مخکې، سم مې نه دی په یاد! تاسو یې ولولئ! پر خپل غور نیکه به افتخار وکړئ!

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کشتۍ پر غولي ګڼ موټر ولاړ ول. سمندري مرغانو خپل اوږده، سپین وزرونه باد ته ور کړي ول... هوار تلل.

سوزان د کشتۍ اوسپنيزې کټارې ته ودرېده، د سمندر اوبه ارامې وې، کله کله به د نجلۍ ژېړ، اوږده ویښته دهغې ښۍ سترګې ته راغلل، ګوتې به یې ترې لاندې کړې، تر غوږ به یې واړول.

کشتۍ ورو تله، شاته یې د سپینو ځګونو لیکه پاتې کېدله.... سوزان مخ واړاوه. پر مخامخ اوږده څوکۍ یوه جوړه ښکارېدله. ځواني نجلۍ د هلک پر زنګون سر ایښی و، هلک د نجلۍ په ژېړو ویښتو کې ګوتې تېرولې.

د ټام غږ یې واورېد. دا یې د کشتۍ سالون ته د خوراک له پاره ور بلله. ورغله، د کاچوغو او پنجو ټکا خته..ګڼ کسان ناست ول، ډېرو یې تنګې سترګې او پیټې پوزې درلودې، د چین، جاپان او کوریا سیلانیان ول.

سوزان مېز ته نږدې څوکۍ وښویوله، کېناسته، سره کړې غوښه یې خوښه نه شوه، له ګارسونه یې د ترکاري سوپ را وغوښت. ډوډۍ یې وخوړه، کوټې ته لاړه. پر کټ پرېوته، د کمپیوټر له بکسه یې د خپل غور نیکه کتابچه را وایسته.

بغدادي پیر

ډېوېډ جونز

د مطالعې ګروپ یې ولګاوه، ځای ځای پاڼې یې واړولې، مسلسل تاریخونه یې نه درلودل، کله کله به د یوه او بل یاداښت تر مینځ میاشتې او ان کلونه وتلي ول.

بېرته لومړۍ پاڼې ته راغله، د سوزان غور نیکه (ډېوېډ جونز) لیکلي ول:

(c) ketabton.com: The Digital Library

برېتانياوي هند_ لاهور_ ۱۹۱۹ م کال _د فبروري اووه ويشتمه:

_نا ارامه يم، کيسه مالومه ده، غرمه مې هندي شراب وڅښل، ښه نه ول، پر زړه مې ترخې اوبه را اوښتې...نيم سات مې په تشناب کې تېر کړ، بې ګټې و، اخير مې د مېلمستون زړې خدمتګارې (راني) ته ور غږ کړل، له جارو سره راغله، ګېډې ته مې غبرګ لاسونه نيولي ول، له درده تاوېدم، ډاکټر مې راوغوښت، راني د باندې ووته، شېبه وروسته يې يو کوچينی خيرن بوتل راته ونيو. ويې ويل چې يوناني دوا ده، د نس تاو به دې ښه کړي.

يو خرېټ شنه رنګه پوډر مې له اوبو سره تېر کړل، د راني خبره سمه وه، سات وروسته مې د نس چونګاری ودرېد.

ماسپښين يو عسکر راغی، سلامي يې ووهله، يو کاغذ يې راته ونيو. حيران شوم، چانسلر لاهور ته راغلی و، عاجل يې غوښتی وم. په بېړه مې پر ځان اوبه تيرې کړې، ژمی دی، خو اوبه تودې لګېدې، دريشي مې واغوسته، پر کوټ بند ايښې شپو خولۍ ته مې لاس ور وغځاوه، د باندې په څلورو آسانو پسې تړلې ګاډۍ ولاړه وه.

ور وختم، د لاهور بازار له ګڼې ګوڼې ډک وو، د هندې تېزو مصالو بوی ته. ګاډۍ يوې تنګې کوڅې ته ور ننوته، له آذانونو سره د پايزېبونو د شرنګا غږونه ګډ ول. څوک جوماتونو ته تلل، څوک درمسالونو ته روان ول، چا د رقاصو ننداره کوله....

ګاډۍ يوې پخوانۍ کلا ته ننوته. دا کلا په لاهور کې د انګرېزانو لوی مرکز و. اوږدې کوټې ته ورغلم، له پوځي منصبدارانو ډکه وه. د چانسلر ډېل، اوږده برېتونه ځړېدلي ول. خولۍ مې د سلام په دود له سره کښته کړه، پر اوږده مېز پورې جوخته څوکۍ مې راکش کړه، کېناستم. د ښنګ ملګري البرټ ته مې کتل، اوږې يې پورته واچولې، لاهور ته د چانسلر د ناڅاپي راتګ په علت نه پوهېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چانسلر په برېټانوي هند کې د سر سړی و، ما ډېرې ناستې ورسره کړې وې، خو تر دې دمه مې دومره نا آرامه نه و لیدلی.

مايې لاسونو ته وکتل، پنډې، سرې ګوتې يې لړزېدلې...چانسلر ودرېد، غاړه يې صافه کړه، ويې ويل:

_د افغانستان له حالاتو خبر ياست؟!

ټول غلي ول، البرټ ودرېد:

_هو صېب! پاچا حبيب الله خان يې د لغمان په کله ګوش سيمه کې وواژه.

غلی شو.

چانسلر وويل:

_همدومره؟!

_نه! څه موده مخکې يې زوی امان الله خان پاچاهي اعلان کړه.

_د امان الله خان په اړه څومره معلومات لرې؟!

البرټ بله خبره ونه کړه!

چانسلر د تنباکو له پاڼو جوړ، پنډ سګرټ ولګاوه، له خولې يې سپېره لوخړه راووته، يودم يې چيغه کړه!

_اېشورام چېرته دی؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازه خلاصه شوه، انګرېز پوځي سلامي ووهله، په زوته یې وویل:

_صېب! اېشورام همدا اوس را ورسېد، خو نېغ تشناب ته لاړ.

البرټ ته مې وکتل، لاندینۍ شونډه یې په غاښونو کې ټینګه نیولې وه، ګېډه یې پورته پورته غورځېده، په مخ کې یې راټولې شوې وینې وپوهولم چې خندا یې په ډېره سخته کابو کړې ده.

نورو ته مې وکتل، ټولو جدي څېرې نیولې وې.

اېشورام راغی، خو چانسلر د دمې جوړولو وخت ورنه کړ، له هغه یې وغوښتل چې خبرې وکړي.

اېشو رام مې پېژانده، هندو و، خو صافه پښتو یې ویله، ده په کابل کې د یوناني طب کاروبار کاوه، خو په اصل کې یې د برېټانوي هند تنخوا خوړله.

اېشورام وویل:

_زما دوکان د کابل مراد خاني ته نږدې دی، څو ورځې مخکې پر سپین آس یو سپور ځوان راغی، ځوان ښایسته ښکارېده، غټې سترګې، سپین مخ او نري برېتونه یې لرل، ورنږدې شوم، امان الله خان له ګارډ او عسکرو پرته یواځې راوتلی و، له تېکي راوتلې توره یې لمر ځلوله.... خلک خبر شول، دوکانونو ته قلفونه ور ولوېدل، ارته میداني له سلګونو یا هم زر ګونو کسانو ډکه شوه.

ځوان پاچا ناره کړه، اولس یې د خپلواکۍ اخیستلو ته را وباله، ده یو سر لوړی، آزاد او پرمختللی افغانستان غوښت....په خبرو کې یې زور و، خلک یې د انګرېزانو پر ضد پاڅون ته رابلل....

(c) ketabton.com: The Digital Library

اېشورام شل دقيقې خبرې وکړې، کېناست.

چانسلر له جېبه يو کاغذ را وايست. امان الله خان برېتانوي حکومت ته ليکلي وو چې افغانستان بايد د يوه خپلواک هېواد په توګه په رسميت وپېژني.

وروسته يې د ناستو کسانو نظر وغوښت. ټول په يوه خوله ول، د امان الله خان ليک يې هسې باتې وګڼلې، ويې ويل چې يو کمزوری پاچا د برېتانيا د لويې امپراتورۍ پر وړاندې هېڅ هم نه دی، دا ماشوم بې ارزښته وګڼئ، همداسې يې پرېږدئ، د ليک ځواب مه ورکوئ، خو اېشورام قناعت نه کاوه، ويې ويل چې له امان الله خانه وېره په کار ده، ما تر دې پخوا په يوه افغان کې هم داسې د آزادۍ شور او له انګرېزانو دومره ډېره کرکه نه وه ليدلې.

سوزان کتابچه کېښوده، تشناب ته لاړه. مخ ته يې ځو لپې اوبه ور واچولې، بېرته پرکټ اوږده وغځېده، پاڼه يې واړوله:

برېتانوي هند_ لاهور_ ۱۹۱۹ م کال_ د اګست لسمه:

_د شپې يوه بجه ده، ويښ يم، اعصابو مې کار پرېښی! يوه ځوان پاچا څنګه يوې لويې امپراتورۍ ته ماتې ورکړه! زړه ته مې نه لوېږې، خو واقعيت دی، موږ په ځو جبهو کې مات شوو، تش لاس خلکو توپونو او طيارو ته غېږې ورکړې، ترپ، پر ځمکه يې را وويشتل. سخته ده! لويه برېتانيه يې وشرموله.

برېتانياوي هند_ لاهور_ ۱۹۱۹ م کال_ د سپټمبر دوه ويشتمه!

_سهار په خړه تليفون راغی، چانسلر ور وغوښتم. نيم ساعت وروسته يې راته وويل چې بار او بستره دې وتړه. له ځو نورو کسانو سره به کابل ته ځې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ناڅاپي سفر ته نه وم تیار، خو د چانسلر تریو تندي وپوهلم چې اضافه خبره مې په ګټه نه ده. چانسلر راته وویل چې په کابل کې زموږ د یو څو کسانو موجودیت ضرور دی.

سل زړونه مې سره وتړل، ناروغي مې بانه کړه، ور ته ومې ویل، چې که امکان ولري، بل څوک ولېږه، خو قناعت یې ونه کړ، دی پوهېده چې دې ماموریت ته تر ما بل غوره کس نه شي موندلای.

زه د برېټانوي هند په ټولو سیمو کې ګرځېدلی وم، د خپل پنځه دېرش کلن ژوند څوارلس کاله مې د برېټانوي هند په استخباراتو کې تېر کړي ول، له بنګاله را نیولې، د ایران تر سرحده بلد وم، شپږ کاله مې له شاه حبیب الله خان سره په دربار کې د مشاور وظیفه درلوده، د افغانانو خوی، رواج، ښه او بده را مالومه وه، په پښتو مې صافي خبرې کولای شوای. له قوارې هم انګرېزانو ته نه پاتې کېدم. مور مې ایتالیاوۍ وه، د افغانانو غوندې رنګ یې درلود، تورې سترګې او تور وېښته مې له موره وړي ول.

کابل_ ۱۹۱۹ م کال_ د اکتوبر څلورمه:

_پرون یې راته وویل چې له غازي امان الله خان سره به سبا په لسو بجو ګورئ، خو البرټ رایاده کړه چې افغانان وخت ته ارزښت نه ورکوي، د سهار ناشتا مو په کراره وخورئ! .

البرټ تک سور، چاغ سړی دی، سره ډبل برېټونه لري، په خوراک ډېر وخت تېروي، ستمی یې خېژي. له هرې ګولې خوند اخلي. خو زموږ د سفر بل ملګری څلور هډوکي خوار بوډا دی. که یې د بدن غوښه ترې وتراشې ، نو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تول څلور کېلو نه نه ترې جوړېږي، خو پزه يې تر اندازې زياته اوږده ده، ډېر نه خاندي، خو کله چې وخاندي، پورتنۍ شونډه يې په پزه کې ورکه شي.

يوولس بجې ارګ ته ورسېدو، يو په ونه لوړ دريشي کړي ځوان راغی، موږ يې يوه لوی سالون ته رهنمايي کړو، بخښنه يې وغوښته، ويې ويل چې پاچا په لسو بجو ورغوښتي وئ، خو تاسو ناوخته راغلئ، پاچا له يوولسو تر دولسو بجو پورې له ځينو قومي مشرانو سره ګوري.

ځوان غلی شو، ويې ويل:

_ پاچا د ماسپښين له لمانځه وروسته بله غونډه لري. خو زه به احوال درته راوړم، شايد د ډوډۍ پر وخت مو ور وغواړي.

ځوان له سالونه ووت.

البرټ وويل:

_له ساده سړي سره نه يو مخامخ.

حيرانې سترګې مې ور واړولې.

البرټ وويل:

_په اسيايي هېوادونو کې مې ډېر پاچاهان ليدلي دي، خو دا سړی

(امان الله خان) لومړنی پاچا دی چې وخت ته ارزښت ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه خدمتګار له شیدو ډک ګېلاسونه او کولچې راته راوړې. له کړکۍ مې د باندې وکتل، د ارګ لوړ، ډبرین دېوالونه پاک ول، یوه بوډا له نري سرک څخه د ونو ژېړې پاڼې جارو کولې....

ارګ مې پخوا هم لیدلی و، خو دومره پاک نه ښکارېده.

د باندې ووتم. سوړ باد لګېده، په چمن کې د ګچو سپینې لیکې تېرې وې. پورته مې وکتل، د شیر دروازې د غره پر څوکو د واورې نرۍ پېروی پروت و.

سګرېټ مې ولګاوه. د جارو غږ نږدې و. یوه شېبه ودرېدم، د مني لمر ته مې په سختۍ هډونه تاوده شول، نیم سوخته سګریټ مې په چمن کې واچاوه، تر ډېره مړ لوګی ترې خوت.

بوډا راغی، نیم سوخته سګرټ یې ور پورته کړ، په جارو شویو پاڼو کې یې واچاوه.

بوډا ته مې وویل:

_په چمن کې یې دا سپینې لیکې ولې جوړې کړې دي؟

بوډا را وکتل، څه یې ونه ویل، لاړ، د ګل تر بوټي لاندې لوېدلی کاغذ یې ور واخیست، بېرته راغی، کاغذ یې په لاسي کراچۍ کې واچاوه، ویې ویل:

_پاچا امر کړی چې د نیالګیو د ایښودلو له پاره کتار کندې وکیندئ.

ومې ویل:

_خو نیالګی د حوت په میاشت کې ایښودل کېږي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوډا وخندل:

_خو پاچا بل څه وايي. وايي چې یو خو به کار تیار وي، بل دا چې د ژمې واورې او یخونه به د کېندل شویو کندو خاوره نوره هم پسته کړي. پسته خاوره د نیالګیو ودې ته ښه ده.

_نو پاچا مو په باغوانی پوهېږي؟!

بوډا وخندل:

_پاچا په ډېرو شیانو پوهېږي، کم کتابونه خو نه لولي.

ومې ویل:

_ته له څه وخته راهیسي دلته په ارګ کې يې؟!

بوډا وویل:

_په ښار کې مې سوالګري کوله. پاچا موټر راته ودراوه، خواست یې نه و خوښ، ورته ومې ویل چې نو څه وکم! لس- یوولس عیاله راپسې دی، ډوډۍ غواړي. بس! دلته يې راوستم.، کار مې اسانه دی، د سړکونو په جارو کولو کې پیاوړی یم. د میاشتې په اخیر کې تنخوا راکوي، تر بسه هم پسې تېره ده.

بوډا کراچۍ تېله کړه، وچې پاڼې یې ورسره یو وړې.

بېرته سالون ته ورغلم. پنځه کمې دوولس بجې مې ځینې غړونه واورېدل، تر کړکۍ مې ور وکتل، له مخامخ ودانۍ ګڼ کسان را ووتل، تورې او سپینې پګړۍ یې تړلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وې. يو تک سپين مخ مې وليد، ودرېدم، امان الله خان مې په لومړي ځل ليد، ليرې و، خو غټې سترګې او تور برېتونه يې واضح ښکارېدل.

پاچا له ټولو څخه په غېږ خداى په اماني واخيسته، څو کسان يې پر لاسونو ور ټيټ شول، خو پاچا خپل لاسونه شاته ونيول، د لاسونو ښکلول يې نه خوښېدل.

ډله له ارګه ووته. ځوان راغی، موږ يې له امان الله خان سره ليدو ته و وبللو. ځای ځای پر نري، تازه جارو شوي سړک شنه لانده نصوار پراته ول.

اوږد دهلېز ته ور ننوتو، له مخامخ کوټې يو غږ راغی:

_دوى بايد خپل شخصيت ته درناوى ولري، زه عادي انسان يم، ضرور نه ده چې زما لاسونه ښکل کړي.

رهنما ځوان دروازه وټکوله. کوټه وړه وه، امان الله خان او يوه بل په عمر پوخ سړي لاسونه راکړل. پر څوکيو کېناستو. البرټ د ناوخته را تلو په خاطر بخښنه وغوښته. پاچا په عمر پوخ سړى معرفي کړ، د پاچا خسر او د دفتر مشر محمود طرزي و.

البرټ د چانسلر ليک ورته ونيو، په ليک کې له شاه امان الله خانه غوښتل شوي و چې د مناسباتو د ساتلو له پاره د دوى څو کسانو ته په کابل کې د اوسېدو اجازه ورکړي. پاچا ليک ولوست. وروسته يې اوږدې خبرې وکړې، ده د برېتانيې په شمول له ټولو هېوادونو سره متقابلې دوستانه اړيکې غوښتې... بيا يې د برېتانيې ملکه په درونډ نوم ياده کړه، ويې ويل چې دواړه خپلواک هېوادونه د اقتصاد او سوداګرۍ په برخه کې له يو بل سره ډېره همکاري کولای شي...خو شرط يې دا دی چې برېتانيه بايد افغانستان د يوه خپلواک هېواد په توګه په رسميت وپېژني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا نیم ساعت خبرې وکړې، په خبرو کې یې د خپلواک افغانستان نوم ډېر یاداوه، خو د (خپلواک) ټکي زما زړه خوړ.

دې سړي یوائې څو میاشتې مخکې د برېتانیې امپراتورۍ ته ماتې ورکړې وه، ډېر انګرېزان یې تر تېغ تېر کړي ول، خپلواکي یې اخیستې وه... خو اوس یې په خبرو کې کرکه نه لیدل کېده، خبرې یې تودې او له مینې ډکې وې. دی د خپل هېواد د اقتصاد په فکر کې و.

شل کمې یوه بجه ډوډۍ راغله، د وریژو په مینځ کې لړه غوښه ایښې وه، خو ما د ده د پلار دسترخوان هم لیدلی و ، پر مېز به د لوښو ځای نه کېده.

امان الله خان دوه ځله دېوالي ساعت ته وکتل، خو البرټ لا خبرې کولې...پر پښه مې یې د بوټ څوکه ور کېښوده، خوله یې بنده شوه.

د خدای په امانۍ پر وخت مو پاچا ته لاس ورکړ، لاس یې تود او له انرژۍ ډک راته واېسېد.

په وره کې مې نوک ونیو، شاته مې وکتل، امان الله خان په یوه پنډه کتابچه کې څه لیکل.

پېښور ته د بېرته تګ له پاره طیاره دوې ورځې وروسته راتله. موږ یې بالاحصار ته بوتلو. یوه پاکه کوټه یې راکړه. له کړکۍ مې د باندې وکتل، تر بالاحصار لاندې ګڼ کورونه پراته ول، د پل خشتي د جومات ګمبدې لمر ته ژېړه لمبه کوله. لیرې د ارګ هسک دېوالونه ښکارېدل، ور ها خوا پراخه ساحه شنو لوخو نیولې وه.

بېرته پر کټ کېناستم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جورج وویل:

_له دې سړي (پاچا) وېره په کار ده.

مخ مې ور واړاوه.

جورج وویل:

_له هوښیار دښمنه ووېرېږه! دا سړی په هند کې هم ستونزې راته جوړولای شي.

البرټ وخندل:

_دومره یې هم مه لویوه!

جورج وویل:

_د پاچا په سترګو کې مې یوه ځلا ولېده، له خپلواکۍ د خوند اخیستلو ځلا! ښه به دا وي چې د برېتانیې حکومت یې په رسمیت وپېژني، که نه نو فکر نه کوم چې په اوسني افغانستان دې قناعت وکړي، څه وخت وروسته به یې خبره تر اټکه وي.

ومې ویل!

_زړونه مو غټ ونیسئ! تر هغه وخته پورې به ونه رسېږي.

دواړو راته وکتل.

ومې ویل:

_د اوس له پاره تر دې ډېر څه مه رانه غواړئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

البرټ وخندل:

_نو ته په خپلو ملګرو هم بې باوره یې؟!

جورج وویل:

_البرټه! خپل وخت مه ضایع کوه! ډېوېډ جونز د استخباراتو مامور دی، تر اوسه به یې له چانسلر او ملکې پرته، خپلې مور ته هم رښتیا خبره نه وي کړې.

سوزان بله پاڼه واړوله. ډېوېډ جونز دوه کاله وروسته تاریخ لیکلی و.

برېټانوي هند_ کلکته_ ۱۹۲۲ م کال_ د مارچ یوولسمه :

_نه وم، دوه کاله مې په لندن کې تېر کړل، تېره اونۍ کلکتې ته راغلم، د یاداښت کتابچه مې همدلته پرېښې وه.

ورک یې که! څه ولیکم، ماغزه مې اېشي، هغه وطن (افغانستان) مو په رسمیت وپېژاند چې داخلي او خارجي سیاست یې زموږ په واک کې و، خو چاره نه وه. حالات تر دې نور هم سختېدل، په قبایلي سیمو کې خلک را پاڅېدل، لوی تاوانونه یې را ورسول، ملکه مجبوره شوه چې د هنري ډابس په مشرۍ کابل ته یو لوړ رتبه هیئت ور ولېږي. ډابس له شاه امان الله خان سره رسمي تړون لاسلیک کړ، دافغانستان خپلواکي او حاکمیت په رسمیت وپېژندل شو.

خو کاشکې یواځې افغانستان وای، په راجستان، کشمیر، کوټه... کې هم ځینې قبیلې را پورته شوې دي، دوی زړور نه ول،پوهېدل چې پر برېټانیې وار د زمري زړه غواړي، خو له امان الله خانه یې زده کړل، اوس امان الله خان ته په ټول هند کې د آزادۍ د سمبول په سترګه کتل کېږي، په جومات، مندر او کلیسا کې د افغانستان د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازادۍ خبرې تودې دي. دې سرې ډارن خلک زړور کړل، اوس د ډېرو زړونو ته لوېدلې چې له برېټانیې خپلواکي اخیستې شي.

اه! که دا سړی (امان الله خان) تر ستوني ونه نیسو، نو هند مو له لاسه وتلی بوله.

کابل _۱۹۲۳ کال_ د می اتمه.

_د تېرې یوې میاشتې یاداښتونه!

په رڼو اوبو کې مې ګوتې ننه ایستې، اوړی او دومره سړې اوبه؟! له پورته پاخه توتان راغلل، لپه مې ډکه کړه، اوبه مې له توتانو سره تېرې کړې، سړې اوبه او خواږه توتان! تر دې دمه مې داسې خوند نه و څکلی.

سر مې هسک کړ، تر شنو ونو پورته د پغمان د غره څوکې لا سپینې وې.

هینګاری راغی، ور ومې کتل، موټر ته کتار خرې ولاړې وې. ورغلم، سړک تنګ و، موټر مې څو ځله شاته او مخته کړ، ایله د خرو د تېرېدو لاره پیدا شوه. خو بیا هم د یوې خرې ربړي ځولۍ د موټر د څنګ شیشه کړه کړه.

بېرته د رڼو اوبو پر ژۍ کېناستم، څړپ شو، د خرې اوربوز په اوبو کې ننوت.

یو غږ مې واورېد:

_ټینک یو(مننه) .

شاته مې وکتل، یوه بوډا خړه خره له پړي نیولې وه، راته موسک و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوډا وویل:

_پرنګی، پرنګی؟!!!!!

حیران شوم، د امان الله خان د پاچاهي په دې څلور کاله کې ډېر بدلون راغلی و، زما په څېر شپو خولی، نېکټايي او دریشي ډېرو دولتي مامورینو درلودې، څېره مې هم د دوی غوندې وه، نو دې کلیوال او ساده سړي له کومه وپېژندلم؟!

ومې ویل:

_څنګه وپوهېدې چې زه انګرېز یم؟!

دا ځل د بوډا سترګې رډې راوختې، په خوند یې وویل:

_ته خو سمه پښتو وایې!

غلی شو، موټر ته یې اشاره وکړه،ویې ویل:

_د موټر پر دروازه دې د پرنګیانو د شاهي حکومت نښه ده.

_اه! دهقان سړی او دومره مالومات.

ومې ویل:

_له کومه پوه شوې.

سړي وخندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_د پاچا سیوری دې خدای زموږ له سره نه لیرې کوي، ټولو کلیو ته یې مالمین را لیږلي، وړو، زړو ته درس وایي، ایله د لمانځه په مانا وپوهېدو، لیکل او لوستل مو زده کړل، ستاسو د بیرغ عکس او د حکومت نښه مې هم په یوه کتاب کې لیدلې وه.

سړي د خرې له څولی لنده ټوټه لیرې کړه، ویې ویل:

_نازک بدنې منې دي، ښار ته یې د خرڅلاو له پاره وړم.

دوې منې یې راته ونیولې، د خرې پړی یې کش کړ، بېرته سړک ته وخوت.

یوه منه مې په اوبو کې ووهله، خرپ مې ترې وایست. موټر ته ور وختم، وېره نه وه، دې خلکو د پاچا په یوه امر توری راپسې را واخیستې، خو په بل فرمان یې د خولې ګوله راسره جلا کوله! سوله وه، په سوله کې خلک زموږ په وینو پسې نه ګرځېدل.

مخکې لاړم، یو ځای پخه ودانۍ جوړېده. موټر مې همالته ودراوه. د لرګي وړه لوحه مې ولوسته، لیکلي و: ((طاق ظفر_ د استقلال څلی)).

ورغلم. ګڼو کاریګرو کار کاوه. یو دریشي کړی ځوان لاس راکړ، په بل لاس کې یې کاغذ و، له لیکو یې وپوهېدم چې د منار نخشه ده.

یوه ماشوم د لرګي څوکۍ راته راوړه، کېناستم، ځوان هم د موټر له نښې پوهېدلی و چې د برېتانیې په سفارت کې کار کوم. نور یې هم خبر کړل.

د یوه ماشوم تندی سره ورغی:

_اوف! پرنګی کافر.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو یوه کاریګر سپک کړ، ویې ویل چې مېلمه دی.

د منار پوښتنه مې وکړه، دریشي کړي ځوان وویل، چې د پاچا په امر د آزادۍ څلی جوړوو.

دې ټکي یوه مانا لرله، له انګرېزانو آزادي، خو دا ځوان په نزاکت پوهېده، د انګرېز نوم یې زما د غرور د ماتېدو په خاطر وانه خیست.

ځوان ته مې وکتل:

_له پاچا ډېر خوشاله یاست!

ځوان وخندل:

_له داسې چا به ولې نه یو خوشاله چې ان زموږ د کور د مصارفو فکر هم ورسره دی.

په حیرانۍ مې ورته وکتل.

ځوان وویل:

_ګوره! په لاس کې نیولې پیاله دې یو ساده مثال دی! په موږ کې مېلمه سپېرې شونډې نه پرېږدي، یو چا به پور کاوه، خو مېلمه ته به یې شیدې، وچه یا تازه مېوه یا کتغ تیاراوه. افغانان نیستمن خلک دي، دې سړي فکر وکړ، تجاران یې تشویق کړل، په لومړي ځل یې دې وطن ته چای را ووړ. هم ارزانه دي، هم دود بایده پر ځای کېږي او هم د صحت له پاره ګټه لري. پخوا به خلکو د سیندونو او ویالو اوبه څښلې، د ډېرو معدې به خرابې وې، خو اوس اوبه جوش کړه،لږ چای ور واچوه، هم خپله ستړیا پرې لیرې که، هم د مېلمه پرده وکه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډله ماشومان راغلل، له ټوټو جوړې ډکې کڅوړې پسې زنګېدلې. یو لس، یوولس کلن ماشوم نږدې راته کېناست، د کڅوړې پوښتنه مې ترې وکړه، لنډ یې راته وویل چې د مکتب کتابونه دي.

یو کتاب مې را واخیست، په لومړیو دوو مخونو کې یې حمد او نعت شریف لیکلي وو، دریېیم او څلورم مخونه یې د آزادۍ په اړه ول... نورې پاڼې مې واړولې، ساده ژبه یې درلوده، څو مخه د وطندوستۍ خبرو ډک کړي ول، بیا د افغانستان د دوو- دریو ولایاتو په اړه لنډ مالومات وو. وروسته د یوالي او اتحاد په باره کې یوه کیسه راغلې وه، بیا د پاکو اوبو د اهمیت په اړه یو ساده شعر و....

دا کتاب یوائې یو کال مخکې چاپ شوی و.

کڅوړه مې وکته، دوهمه سیپاره، دیني ښوونه، حساب... د خطاطۍ د مشق لرګینه دړه. نی، رنګ...پکې پراته ول.

په زړه کې را تېره شوه:

_ ډېوېډ جونزه بچو! څومره چې وخت تېرېږي، په هماغه اندازه به د دې خلکو غلطېدل ګران کار وي.

ماښام سفارت ته راغلم. د سفیر ټنده تروه وه، ویې ویل چې په جلال آباد کې یې هغه په زرګونه اخبارونه سوځولي دي چې له برېټانوي هنده کابل ته راتلل.

علت مې وپوښت. سفیر په تلیفون کې له محمود طرزي سره غږېدلی و، هغه ورته ویلي و چې په دې اخبارونو کې ډېر داسې مضامین راغلي دي چې زموږ په خلکو کې مذهبي نفاق خپروي او د افغانستان ملي حاکمیت او آزادۍ ته زیان لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سفير د محمود طرزي له خولې را ته وويل چې له دې وروسته به د ډيورنډ پر كرښه هغه اخبارونه او مجلې چاڼ كېږي چې له برېټانوي هنده دې وطن ته راځي.

كوټې ته لاړم. ستړی وم، خو ما بايد د ورځې را پور ليكلى وای. يواځې زه نه وم، په كابل ښار كې دوو سوو كسانو وظيفې درلودې چې د هرې طبقې نظريات مالوم او سفير خبر كړي. په دوی كې انګرېزان كم ول، زه او څلور نور هغه كسان چې ژبه يې زده وه او خبرې يې افغانانو ته پاتې كېدلې. نور هغه افغانان ، هندوان او سكان ول چې د مالوماتو په بدل كې يې له سفارته پيسې اخيستې.

ستړې ورځ، ارام خوب لرې، تر سهاره ويده وم. جومه وه. ولمبېدم، افغاني جامې مې واغوستې، جګه شمله مې ودروله، د شور بازار تنګو كوڅو ته ورغلم. دوكانونه له مختلفو اجناسو ډک ول، د لوښو يوه لوی دوكان ته ودرېدم، د روسيې ساخت له پتنوسونو، چايجوشونو... چاينكو ډک وو. يوه ښكلې ميناتوري شوې پياله مې را واخيسته، روسی وه. دوكاندار ته مې وويل:

_لاهوري كاسې مې په كار دي.

دوكاندار وويل:

_ پخوا خو مو ستركې ترلې وې، فكر مو كاوه چې هر څه په لاهور او ډهلي كې دي، خو پاچا دې خدای تر ډېره راته ژوندی لري، په تجارت يې وپوهولو، له نورې دنيا سره يې بلد كړو، له سفيرانو سره يې كېنولو... زما په خبر ګڼ نور تجاران په كال كې دوه- درې ځله ايران، تركيې او روسيې ته ځي، هلته خريداري كوي، تر لاهوره په كمه بيه، ښه جنس په لاس راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پياله مې واخيسته، د غاليو خرڅولو کوڅې ته ور وګرځېدم، يو چاغ ترکمن په بيړه د لرګي چوکۍ راته سمه کړه. دوکان له رنګارنګ غاليو ډک و. سړي څو غالۍ سره واړولې، يودم يې ناره کړه!

_اقچه يي، کندوزي، بشيري، مور، خرسک....کومه قالينه غواړئ؟

غلی وم.

سړي د قالينو د رنګ، جوړښت او کيفيت په اړه اوږدې خبرې وکړې....

ومې ويل:

_ پر هاغه نورو قالينو مو ولې سپينه ټوټه هواره کړې ده؟!

سړي وخندل، چوخۍ سترګې يې لا پسې تنګي شوې، په خوند يې وويل:

_هغه به دې نه شي خوښې، خارج ته ځي.

حيران شوم.

سړي سپينه توټه ليرې کړه. ويې ويل:

_موږ (افغانان) سرې غالۍ خوښوو، خو په دې غاليو کې نور رنګونه هم راغلي دي، ګلان او نخشه يې هم فرق کوي.

يوه وړه قالينچه مې راپورته کړه، د بريټانيې د ملکې عکس پکې اوبدل شوی و.

سړي وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_کال مخکې يې د غاليو ټول سوداګر وزارت ته ور وغوښتل، درې ورځې يې درس راکړ، پوه يې کړو چې اروپايان څه رنګ او کوم چاپ قاليني خوښوي. يوه جوپه غالۍ مو اروپا ته ولېږلې، ښې پيسې يې راته جوړې کړې، له موږ سره د غالۍ اوبدونکو ګېډې هم مړې شوې. اوس مو په مزار، کندوز ، اقچه، بغلان ...کې نوي فرمايشونه ور کړي دي.

ولاړ شوم، ومې ويل:

_وبخښه! زحمت دې وايست، خو څه مې وانه وخيستل.

سړي وخندل:

_که کوم دوکاندار خندا او حوصله ونه لري، دوکانداري دې نه کوي.

ومې ويل:

_دا خو چينايي متل دی.

_هو! موږ کله کله وزارت ته ور غواړي، د تجارتي اجناسو د راکړې ورکړې او اخلاقو په باره کې راته غږېږي، دا خبره مې هم هماغه زده کړې ده. که خدای کول، نو راتلونکی پسرلی ځينې تجاران ترکيې ته لېږي. وايي چې په تجارت کې به نوي څه زده کړی.

له سړي مې خدای پاماني واخيسته، لنډ را تاو شوم، تنګه کوڅه له قفسونو ډکه وه، د مختلفو مرغانو آوازونه تېره لګېدل. يوه دوکان ته ودرېدم، غولی له سويانو او کوترو ډک و، پورته د لرګي ګڼ قفسونه را ځړېدل. يوې مرغۍ ته مې وکتل، د ستونې سپينې پستې ښکې به يې وپړسېدې، اخيستې هوا به يې په خواږه غږ بدله شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوډا په بیړه وویل:

_خوښه دې شوه، ارزانه ده؟!

ومې ویل:

_نه.

یودم یې بې غاښونو خوله خلاصه شوه، په خوند یې وویل:

_ها! خو سم وایه چې کوتر باز یې!

تر لاس یې ونیولم، تنګ دوکان ته ننوتم، کوترو ته یې اشاره وکړه ، ویې ویل:

_شیرازۍ، چپه پرې، ملاقي، بال سفېد، زردچه...کوم ډول کوترې غواړې؟!

زما ځواب ته ماتله نه شو، یوه سره کوتره یې ونیوله، ویې ویل:

_که د کوترو له ملاقه خوند اخلې، نو تر دې کوترې مه تېرېږه، په هوا کې په یوه سا اوه ځله را اوړي. هو! خو که د نورو د کوترو د نیولو شوقي یې بیا هاغه توره کوتره واخله، یو خو له سېله نه جلا کېږي، بل په هر ځل الوتو خامخا یوه بله کوتره درته راولي.

یوې وړې نجلۍ یو کوچینی پتنوس را ووړ . د بوډا ټنده تروه شوه، په خشکه (غوسه) یې وویل:

_ولې مکتب ته نه یې تللې؟!

د نجلۍ خړې شونډې وخوځېدې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_ناروغه يم، تبه مې ده.

بوډا پتنوس ور واخيست، نجلۍ بېرته له دوکانه ووته.

ومې ويل:

_څه دې ده؟!

بوډا د لرګي په دړه د سنيو دسترخوان هوار کړ، د کاسې له سره يې برغولۍ وښوياوه، په کورتو کې لنده شوې ډوډۍ وه. څنګ ته ايښې بدنۍ يې کږه کړه، پر خړه خاوره خړې اوبه تويې شوې. ماته يې وکتل، د ټنډې ګونځې يې لا سره ننوتې وې. ويې ويل:

_ډوډۍ خورې؟!

_نه.

_نو رڼا را پرېږده.

د دوکان له دروازې څنګ ته شوم.

بوډا د پاستې ژی ور پرې کړه، په ډکه خوله يې وويل:

_وبخښه، دې لمسۍ مې ماغزه را وخوړل، بانې کوي، پرون هم مکتب ته نه وه تللې.

ومې ويل:

_خو نه دې ځي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوډا برګ راته وکتل:

_تا لکه چې د پاچا فرمان نه دی اورېدلی! مکتب يې پر نجونو او هلکانو جبري کړی.

ومې ویل:

_نو ته د پاچا له وېرې خپله لمسۍ مکتب ته لېږې.

بوډا خپلې خړې ګوتې وښتلې، ويې ويل:

_د وېرې خبره نه ده، د پاچا نا فرماني ګناه لري.

ومې ویل:

_خو دا نجوني لوېږي، حساب، هندسه او نور کوپري کتابونه به ووايي، ټکری به لیرې کړي، په مکتب کې به نوې نخرې زده کړي....

د بوډا ټنده تروه شوه:

_ته څنګه افغان يې چې په خپل پاچا باور نه لرې! هغه چا چې موږ ته عزت را وباښه، له کوپره يې خلاص کړو، وطن يې آزاد کړ، د هغه په اړه څنګه داسې چټیاټ وايې ؟! وځه!

په بېړه له دوکانه ووتم، د بوډا له غوسې ډک غږ راپسې راغی:

_د پرنګي جاسوسه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفارت لاره مې ونيوله. د پل خشتي جومات ته ګڼ شمېر خلک ور روان ول. د ملا تېره غږ راته، د جومې د لمانځه په خطبه کې یې امان الله خان،د خدای د رحمت سیوری ګڼله.

درې ورځې له سفارته ونه وتم، ما باید کلکتې ته میاشتنی راپور تیار کړی وای، سخته وه، د خپلو جاسوسانو په واسطه ځینې را ټول شوي مالومات مې په شفر کې لیکل.

ماخستن مې لیکلی را پور له سره کوت چې د شعبې دروازه له دېوال سره ولګېده، سفیر و، وارخطا ښکارېده، ویل یې چې ارګ ته یې ور غوښتي یو.

د سفیر وارخطایۍ ته حیران شوم، ارګ ته د سفیر تګ کومه نوې خبره نه وه. سفیرانو به په میاشت کې یو ځل له پاچا سره کتل او د متقابلو اړیکو د ټینګښت، تجارت، فرهنګ، اقتصاد.... په باره کې به یې خبرې ورسره کولې.

خو د سفیر بلې خبرې چرتي کړم. دا ملاقات د تشویش وړ راته ښکاره شو. پاچا همدا شپه او همدا ساعت ارګ ته ور غوښتي وو.

ځان مې تیار کړ، نیم ساعت وروسته، زه، سفیر او د سفارت یو بل هندو کارکوونکی په ارګ کې وو. موږ یې یوې وړې کوټې ته بوتلو، یوه ځوان چای او څو رنګه وچه مېوه راته راوړه، بېرته د باندې ووت.

سفیر وویل:

_که خبره خرابه وای، دومره یې نه نازولو.

سفیر ته مې وکتل، شنې سترګې یې ځلېدلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې ويل:

_دومره مه خوشاله کېږه! افغانان په خپل کور کې دښمن ته په درنه سترګه ګوري.

سفير يودم ودرېد، وره ته مې وکتل، پاچا و. پاچا ټولو ته لاس ورکړ، مخامخ راته کېناست.

امان الله خان مې له څو کلونو وروسته ليد، وزن يې يو څه ډېر شوى و، خو نور هماغسې تک سپين او ښکلى ښکارېده، يواځې غټې سترګې يې له غوسې ډکې وې.

امان الله خان وويل:

_ناوخته دى،وار له واره به د مطلب خبره راواخلم، الن مايک پېژنې؟!

ټوخي واخيستم، له خولې مې چايو داره وکړه. پياله مې پر مېز کېښوده. بخښنه مې وغوښته. ژر مې له جېبه سپين رومال را وايست، د خپلې کورتۍ د ټټر پر لنده شوې برخه مې تېر کړ. سفير ته مې وکتل، په لاس کې نيولې پياله يې لړزېدله....

سفير په وارخطايي وويل:

_نه!

_ابراهيم او عبدالله خان څنګه؟!

سفير غولي ته کتل.

پاچا له خپل جېبه يو پاکټ را وايست، خلاص کاغذ يې د سفير مخې ته پر مېز کېښود، ويې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_له خپلې امضاه خو به نه یې پښیمانه؟!

د سفیر سترګې رډې راختلې وې.

پاچا وویل:

_دا درې کسان مو له اسنادو سره ونیول، ستا د سفارت کار کونکي دي، په کتغن کې یې ځینې کسان د نظام پر ضد بغاوت ته هڅول، منفي تبلیغ یې کاوه، د عطاالله په نوم یوه خان ته یې دوه ویشت ټوپکه ورکړي ول....

پاچا ودرېد، سفیر ته یې وکتل، ورو یې ویل:

_دوه اویاساعته! یواځې دوه اویا ساعته وخت لرې چې له افغانستانه ووځې!

بېرته سفارت ته راغلو، سفیر په غوسه و، خو چاره یې نه لیده، دربېمه غرمه یې تلګراف راته وکړ، لیکلي یې و چې پېښور ته په خیر را ورسېدم.

یوه اونۍ وروسته د چانسلر لیک راغی، امان الله خان ته یې لیکلي و چې الن مایک انګرېز دی، دی باید د برېټانیې د قوانینو له مخې محاکمه شي.

په دوهمه ورځ سفارت ته له ارګه لیک راغی، مجبور وم چې د لیک محتوا چانسلر ته تلګراف کړم. امان الله خان چانسلر په دروند نوم یاد کړی و، وروسته یې لیکلي و چې افغانستان یو خپلواک هېواد دی، خپل قوانین لري، ښاغلی الن مایک به د دې هېواد د قوانینو له مخې محاکمه شي... تاسو ته دپوره عدل او انصاف ډاډ درکوم.

یوه اوونۍ وروسته محکمه دایره شوه، الن مایک، ابراهیم او عبدالله خان یې په اعدام محکوم کړل. بل سهار د سفارت په انګړ کې یو تور موټر ودرېد، څلورو افغان پو ځیانو یو تابوت را کښته کړ، ورغلم، د سفارت یوه کارکوونکي د تابوت تخته لیرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړه، الن مایک د عیسویانو له دود او مذهب سره سم په یوه نوې توره دریشي کې پروت و، نېکټایې ور تړل شوې وه، د کورتۍ د ټټر له جېبه یې سور ګلاب را وتلی و.

دې سړي ته مې څو وارې ویلي وو چې په دې خلکو کې ورو_ ورو کار کوه، دومره تېز مه ځه، نه یې منله.

ګرمې وه، تابوت مو په هماغه ورځ پېښور ته ولېږه.

میاشت وروسته بل سفیر راغی، څلور هډوکي وچ کلک بوډا و، د موړک غوندې وړې سترګې یې درلودې. په لومړۍ ورځ یې د ټولو شعبو کاغذونه ور وغوښتل، د خدمتګار له خولې خبر شوم چې په څلرویشتو ساعتونو کې یې یوائې درې ساعته خوب کړی.

سهار ته جلسه ونیول شوه، د احتیاطي تدابیرو په اړه وغږېدو، موږ پوهېدو چې سفارت د پاچا د مخفي کسانو تر څارنې لاندې دی. نوي سفیر امر وکړ چې سفارت ته تر یو څه وخته زموږ هیڅ افغان جاسوس نه شي راتلای.

میاشت ووته، د سفارت دروازې ته مخامخ په دواړو پښو ګوډ پروت سوالګر، سبزي پلورونکی او په خاورو کې ناست سیک تاویذ لیکونکی ورک شول.

د سفارت کارکوونکي خوشاله وو، ویل یې چې د پاچا شک وخوت، خپل جاسوسان یې ور ټول کړل، تر دې وروسته به سفارت تر څارنې لاندې نه وي، خو د سفیر وړې سترګې ونه ځلېدې، ویې ویل چې د امان الله خان په اړه یې ډېره مطالعه کړې ده، پام کوئ! پاچا ساده سړی نه دی!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفير خبره سمه وه، يوه اوونۍ لا نه وه وتلې چې له ارګه رسمي مکتوب راغی، ليکلي يې و چې د سفارت کارکوونکي حق لري چې په آزاده توګه په ښار کې وګرځي، خو د نجونو د زده کړې په برخه کې د افغانانو د ذهنيت خرابول، زموږ په داخلي چارو کې ستاسو لاسوهنه ده....

سفير په غوسه و. په هماغه ساعت جلسه ونيول شوه، د سفارت يوه صوفي کارکوونکي په ماته ګوډه ژبه وويل چې دوې ورځې مخکې يوه سماوار ته ورغلم، ساده کليوال ول، زما هرې خبرې ته يې سرونه خوځول....وخت مې غنيمت وګاڼه، د نجونو مکتب مې را واخيست، په کوپر او فحشا مې ختم کړ....

سفير مېز په سوک وواهه، په غوسه يې وويل چې د ده له اجازې پرته هېڅوک له سفارته نه شي وتلای!

خو د سفير په دې امر کې زه نه راتلم، زما مستقيم امر چانسلر و، له کلکتې به راته ويل کېدل چې څه کوه او څه مه کوه!

وخت ووت، خو احتياط به مو تر کومه کاوه؟! کلکتې کلنی راپور غوښت، دا راپور په انګلستان کې ملکې ته هم رسېده. چاره نه وه، موږ بايد له ځينو ولايتونو خپل افغان جاسوسان راغوښتې وای. سفير نه قانع کېده، ويل يې چې سفارت ته د جاسوسانو راتګ، د توپ خولې ته د هغوی تړل دي....فکر مو وکړ، لاره مو ومونده، د عکسونو يوه لوی نندارتون له شکه ايستلو.

د افغانستان له خارجه وزارت سره وغږېدو، ويې منله، ويې ويل چې د نورې دنيا له پرمختګ سره د افغانانو بلدېدل زموږ په ګټه دي.

وخت ووت، له پېښوره په سلګونه نوي او زاړه عکسونه را ورسېدل، ټول عکسونه د اروپا له پرمختګه غږېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سفارت د انګړ دېوالونه مو له مختلفو عکسونو ډک کړل. ارګ او ځينو دولتي ادارو ته مو بلنليکونه ور ولېږل، پر دوکانونو، نانوايانو، حمامونو... مو واړه، واړه کاغذونه ولګول، په دې کاغذونو کې ليکل شوي لنډو جملو عام افغانان، د عکسونو درې ورځني ننداريتون ته را بلل.

په لومړۍ ورځ ګڼه ګوڼه کمه وه، يواځې له ځينو وزارتونو يو شمېر دولتي مامورين راغلي ول، خو د دې خلکو په جلبولو کې مو ډېره ګټه ليده، له هر يوه سره به مو خندل...

پوښتنو يې ستړي کړو، د سفارت کارکوونکو بايد د عکسونو په اړه مالومات ورکړي واى. يواځې د زراعت له يوه مامور سره مې يو ساعت خبرې وکړې، ده به هر عکس ته درولم، د تراکټورونو، ترېشرونو، پر ونو ، بوټو د دوا پاشى د ماشينونو... زراعتي کود...په باره کې به يې پوښتنې کولې ((بيه يې څو ده، څه کار کوي! زموږ دهقان او زراعت ته به څومره ګټور وي؟! څنګه يې دې وطن ته راوړاى شو؟!...)).

د تشناب په پلمه مې ځان ترې خلاص کړ، خو بل ځوان راته ودرېد، ده يوه عکس ته اشاره وکړه، ويې ويل چې ايا د چرګوړو د ايستلو داسې کوم ماشين به نه وي چې له برق پرته کار وکړي؟!

د سفارت نورو کارمندانو ته مې وکتل، تر هر يوه به ډله را ټوله وه، د سفارت کارکوونکو به د عکسونو له مخې په نړۍ کې د نوي صنعت په اړه خبرې کولې....

حيران شوم، دلته لا څو کاله مخکې دا خبرې نه وې، د پخواني پاچا مامورينو به يواځې د ښه آس، ښه باغ، جنګي زرک، دوهم يا درېيم واده...په اړه خبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولې، خپل جېبونه به يې ډکول، خو اوس دې خلکوته نوي ځوان پاچا د وطن او پرمختګ مينه ور ښودلې وه.

په دوهمه ورځ د سفارت انګړ له عامو خلکو ډک شو، دوی يواځې عکسونو ته کتل... يو هم نه ور وتو، نه ارزېدل، له دوی سره وخت تېرولو ګټه نه راته کوله.

له پلان سره سم زموږ جاسوسان په درېيمه ورځ راغلل، د خلکو په ګڼه ګونه کې چا شک نه اخيست، مخکې بلد ول، يو- يو د سفارت تر تعمير لاندې ژېر زميني ته ښکته شول.

اوږده مېز ته اتلس کسه کېناستو، څلور موږ او پاتې افغانان ول. سفير په پښتو او دري نه پوهېده، ترجمان يې درلود، خو پاتې دوو انګرېزانو مفهوم ورنه اخيست. سفير لنډې خبرې وکړې، له مېلمنو يې مننه وکړه چې خطر يې ومانه او سفارت ته راغلل. وروسته يې له راغلو کسانو ګزارش وغوښت.

لومړی يوه هراتي ملا غاړه صافه کړه، خبرې يې په بسم الله پيل کړې، ويې ويل چې افغانانو ته د ملا هره خبره د منلو وړ ده، (نه) نه پکې وايي، خو د امان الله خان په باره کې اور نه اخلي، هېڅ هم نه مني، وايي چې ديوه داسې غازي پر وړاندې به څنګه راپورته کېږي چې انګرېزان يې له وطنه وشړل....

بيا له کندهاره راغلي يوه له رنګه تور خان خبرې وکړې، ويې ويل چې له ډېرو خانانو او ملکانو سره يې ناستې درلودې، دا يې ورته ويلي چې تېر پاچا به خانانو او ملکانو ته تنخوا او ځينې نور امتيازات ورکول، خو امان الله خان هر څه بند کړل...خانانو ته يې په سپکه وکتل، يو څه ژوندي شئ...خو ګټه يې ونه کړه، يواځې دوه خانان يې يو څه بد بينه کړي دي، نورو ته تر خپلو شخصي ګټو د پاچا ګرانښت او وطن مهم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته له غزني راغلی يو په ونه لوړ افغان پوځي ودرېد، ويې ويل چې په يوه کال کې يې ان د يوه عسکر نظر هم بدل نه شو کړای، پوځ پاچا ته وفاداره دی، امان الله خان يې تنخوا ور ډېره کړه، په نس يې ماړه ساتي، هېڅ صاحب منصب حق نه لري چې پر خپلو عسکرو دکور بېگار وکړي....

قاضي پورته شو، په ادارو کې يې د رشوت د مخنيوي په اړه خبرې وکړې، ويې ويل چې مجازات ډېر شوې دي، په تېره يوه مياشت کې يې يواځې په بدخشان کې څلور رشوت خواره قاضيان بنديان کړل.... خلک خوشاله دي، د پاچا پر ضد يوه وړه خبره نه مني....

بيا يوه پکتياوال يوه کيسه را واخيسته، ويې ويل چې پاچا خلکو ته د قناعت ورکولو اجبه ژبه لري. څه موده مخکې له امان الله خان سره يو ځای ته روان
وو، مخکينی موټر خراب شو، نور موټرونه و درېدل. دښته وه، لمر تود لگېده. له نږدې کېږديو سپين ږيرې راغلل، کوچيان ول، پاچا ته يې کلکې غېږې
ورکړې، امان الله خان همالته په خاورو کې ورسره کېناست. کوچيانو ته يې وويل چې د مالونو د دواوو په اړه يې له جرمنيانو سره خبرې کړې دي، په لنډ وخت کې به دې وطن ته را ورسېږي، د مېږو، غواوو او پسونو تلفات به کم شي....خو کوچيانو د پاچا له خبرو سره دلچسپي ونه ښوده...

يوه بوډا په خواره خوله وويل:

_صېب! اورېدلي مو دې چې کوچيانو ته مالمين را لېږئ! که دا نجوني له سبقه ماف کی نو دين او دنيا به دې سمه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچا يوې کوچۍ نجلۍ ته اشاره وکړه، نهه، لس کلنه وه، ببر وېښته يې نېغ ولاړ ول، کله چې به پر ځمکه پرتو خوشايو ته ټيټه شوه، د اوږده خيرن کوچياني کميس لمن به يې پورته ودرېده، د پښو لوڅې پوندۍ به يې ښکاره شوې. پرتوګ يې نه و.

پاچا وويل:

_هاغه نجلۍ څوک ده؟

يوه ډنګر کوچي وويل:

_صېب! زما لورکۍ ده!

_څه کوي؟!

_پچې او خوشايي ټولوي.

_مانا ګټه درته کوي؟!

_هو صېب! که زموږ نجوني پچې جارو نه کړي، نو دېګدان سوړ بوله.

پاچا وويل:

_زه له شريعته وتلی کار نه کوم، همدې نجونو ته ټکری ور پر سروم، پرتوګ ور اغوندم، اودس او لمونځ ور زده کوم، نظافت ور ښيم، درس ورباندې وايم، په ژوند يې پوهوم... اوس يې هم ګټې ته ناست ياست، خو غواړم چې ابرومندانه ګټه درته راوړي. په مکتب کې څه بدي ده؟! هه! اوس به ټوله ورځ د يوه دېګدان پچې او خوشايي درته را ټول کړي، خو که دا نجلۍ درس ووايي، ډاکتره يا معلمه شي، وطن به جوړ کړي، د خوشايو پر ځای به تنخوا درته راوړي....

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پکتیاوال کیسه لا نه وه خلاصه چې د سفارت یو کارمند راغی، په وارخطایي یې وویل چې له انګړه ټولو خلکو منډه واخیسته.

زه او سفیر د باندې ووتو، میدان تش و، یواځې عکسونه باد رېول. عمومي دروازې ته ورغلو، دېله خلک پر یو چا راټول ول. د سفارت د ساتونکې پر څوکۍ ودرېدم. پاچا هسکه شمله درولې وه، په سپینه کندهارۍ غاړه او توره سدرۍ کې ښکلی ښکارېده.

سفیر ته مې ځای ورکړ، غړۍ یې اوږده کړه، ویې ویل:

_دا سړی لېونی دی.

د خبرې په هدف یې پوه شوم، ومې ویل:

_نه، لېونی نه دی، پر خپلو خلکو باور لري.

د سفیر شونډې وخوځېدې:

_ان د برېتانیې غوندې په امن ملک کې لا زموږ ملکه هم له ګارډ او امنیتي چارو پرته د باندې نه شي را وتی، خو

په خبره کې یې ور ولوېدم:

_خو دلته، همدا ملت، د خپل پاچا ساتونکی دی.

سفیر په حیرانۍ پاچا ته کتل...

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دا يې لومړی ځل نه دی، پاچا کله کله ښار ته راوځي، جوماتونو ته ورځي، له خلکو سره ګوري، په عادي سماوارونو کې چای څښي....

يوه شېبه ودرېدو، بېرته زېر زمينې ته کښته شوو. د پاټې جاسوسانو په خبرو کې هم امېد نه و.

مازديګر مې د طلوع افغان له اخباره مهم ټکي را وايستل، سفير ته مې ور وړل. ده د امان الله خان د نظامنامې انګرېزې ژباړه لوسته. دې نظامنامې دوه اويا مادې درلودې، دا مادې د جلال آباد د لويې جرګې ټولو اته سوه دوه اويا برخه والو منلې وې.

سفير اشاره راته وکړه، کېناستم، عينکې يې ليرې کړې، ويې ويل:

_امان الله خان د افغانستان په څو زره کلن تاريخ کې په لومړي ځل اساسي قانون (نظام نامه) جوړ کړ، ما د ډېرو اروپايي هېوادونو اساسي قوانين لوستي دي، خو دې سړي چې خپلو خلکو ته څومره انساني او بشري حق ور کړی دی، په ډېرو قوانينو کې مې نه دي ليدلي.

سفير غلی شو، عينکې يې بېرته پر سترګو کړې، نظامنامې ته يې وکتل، ويې ويل:

_په دې نظامنامه کې راغلي چې ټول افغانان برابر حقوق لري، مريتوب منع دی، مطبوعات آزاد دي، هر چا ته بايد د کار او کسب د زده کړې زمينه برابره شي، بېګار ختم دی....

ما نظام نامه لوستې وه، د سفير خبرې اورېدې، تکراري او سترې کوونکې وې، خو د نزاکت له مخې مې څه نه ويل.

سفير اورېدې خبرې وکړې، بيا يې ماته وکتل، ويې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دا سړی له خپلو خلکو سره څومره په اخلاص چلېږي، ته راته ووایه! کوم پاچا به په خپله، له کوم زوره پرته خپل واک محدود کړي؟! خو امان الله خان دا کار وکړ، ډېر واک یې خپلې کابینې او نورو مامورینو ته ورکړ....

نیم ساعت وروسته خپلې کوټې ته لاړم، د پاچا وروستي فرمانونه مې را واخیستل، تر دې دمه به هندوانو پر خپلو پګړیو ژېړه پټه تړله چې په اسانۍ وپېژندل شي، خو د پاچا په فرمان کې دا کار اقلیتونو ته سپکاوی یاد شوی و، ویلي یې و چې هندوان او سیکان هم افغانان دي او له دې وروسته له هغو ټولو حقوقو برخمن دي چې نور افغانان یې لري.

په دې فرمان کې دا هم راغلي وو چې له دې وروسته د هندوانو او سیکانو اولادونه په عمومي مکتبونو کې درس ویلی شي....
په دوهم فرمان کې ټولو اقلیتونو ته د مذهبي ازادۍ د ورکړې یادونه شوې وه، لیکلي و چې هر څوک خپل مذهبي مراسم په ازاده توګه تر سره کولای شي....

نور فرمانونه مې ولوستل، د فردي ازادي، تعلیم، نظم، پرمختګ او نورو اصلاحاتو په اړه ول....دا وطن یې له خوارۍ ورځې ایست.

اوږد وغزېدم، ډېر فکر مې وواهه، د پاچا او د دې وطن د تخریب لاره مې ونه مونده.

سوزان تر دې ځایه د خپل غور نیکه یادښتونه ولوستل، ګړۍ ته یې وکتل، د شپې لس بجې وې، خو ورور، پلار او مور یې لا د کشتۍ په لوی سالون کې موزیک ته ناست ول، د ګروپ سویچ ته یې لاس ور وغځاوه، تیاره شوه، سترګې یې پټې کړې.

* * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان خپل ورور ته وکتل، ټام د وحشي هوسۍ بچي ته نږدې ولاړ و. ورغله، د هوسۍ بچی وترهېد، منډه يې واخيسته، د ټام تندی تریو شو. په خشکه يې وويل:

_ودې وېراوه.

سوزان وويل:

_وبخښه، خو هوسۍ بېسکيټ نه پېژني.

ټام په ورغوي کې نيولی بيسکيټ بېرته په پاکټ کې واچاوه.

سوزان خپل پلار ته وکتل، په يوه نيکر کې پروت و، ځانته يې لمر ورکاوه.

سوزان بېرته خيمې ته ننوته، د خپلې مور له سره يې برستن ليرې کړه، ويې ويل:

_خوب خو په کور کې هم کېده.

لارا کېناسته، سترګې يې وموښلې.

سوزان د خپل غور نيکه کتابچه ور واخيسته، د باندې ووته. د اوبو پر ژۍ پر يوه هواره ډبره کېناسته، پورته يې وکتل، په غرونو کې سپېره ځای نه ښکارېده، ټول له ونو ډک ول. اوبو ته يې وکتل، په وړه کيشتۍ کې سپور بوډا له چنګکه ماهي خلاصاوه.

سوزان کتابچه ور واخيسته، باد نرم و، لمر پوست لګېده. سوزان په کتابچه کې په نښه شوې پاڼه پرانيسته. ډېوېډ جونز ليکلي و:

_ ۱۹۲٤ م کال، د اپرېل دوهمه_ برېټانوي هند_ پېښور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تېرې څو مياشتې مې په مدراس، لاهور او پېښور کې تېرې کړې، سترې ورځې وې، حالات له کنټروله وتلي ښکارېدل، د برېتانوي هند په ډېرو برخو کې د انګرېزانو پر ضد خلک را پورته شول، دوی له امان الله خانه د آزادۍ الهام اخيستی و، زرګونه هندوان، سيکان او مسلمانان مو ووژل، خو نه کرارېدل. حملې يې لا تودې وې. اړ شوو، له چانسلر سره مو په ورځو ورځو خبرې وکړې، هره ممکنه لاره مو وسنجوله، خو د افغانستان د خپلواکۍ او چټک پرمختګ څېره مو نه شوای تته کولای.

اخير له برېتانيې څو کسه راغلل، ويل يې چې په برېتانوي هند کې د ځينو مسلمانانو ژوند نور هم پسې تريخ کړئ. دا خبره حيرانوکې وه، خو د راغليو کسانو خبرو له خطر سره سره قناعت راکړ.

د دې نخشې عملي کولو احتياط غوښت، موږ بايدحالات دومره هم نه وای خراب کړي چې برېتانوي هند ته يې تر ګټې تاوان ډېر وای.

له پلان سره سم مو په ځينو مسلمان مېشتو سيمو کې کليساوې جوړې کړې، په ځايي اوسېدونکو بده ولګېده، ويل يې چې دلته خو عيسويان نه اوسي...نو.... مظاهرې را ووتې، جوړو شويو کليساوو ته يې اور ور واچاوه.

دا خبرې مو د برېتانياوي هند په اخبارونو کې لا وپړسولې. د هجرت له پاره تبليغ ته زمينه برابره شوه. زموږ صوفيانو جاسوسانو په هر جومات کې تقريرونه شروع کړل، ويل به يې انګرېز عيسويت خپروي، ښه لاره يې هجرت ده...خو د جهاد نوم به يې نه اخيست.

په دې مو بسنه ونه کړه، په هندوانو او سيکانو کې مو خاص کسان وګومارل، دوی پر هغو مسلمانانو ژوند تريخ کړ چې په سيمه کې اقليت ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجرت! خو کوم ځای ته هجرت؟! مالومه وه، خلک د ایران په شیعه حکومت بې باوره ول. لنډ او د ډاډ وړ ځای افغانستان و.

تبلیغ دومره تود و چې هره ورځ به په زرګونه کسان د ډیورنډ تر کرښې اوښتل. په دې کې زموږ خپل خلک هم وو، دوی ته وظیفه ور سپارل شوې وه چې تر خپله وسه افغانستان ته د نویو ورغلیو مهاجرینو اوځایي اوسیدونکو تر منځ اختلافات را وپاروي.

په دوو میاشتو کې زرګونه کورنۍ افغانستان ته لاړې، د مهاجرینو ډېر فشار پر کابل او نورو لویو ښارونو راته، دې کسانو خواړه، جامې او سرپناه غوښته... زموږ د پلان له مخې باید دا مهاجرین بېرته برېتانیاوي هند ته راغلي وای، دلته یې په افغانستان کې د سخت ژوند او له زرګونو ورغلیو مسلمانو مهاجرو کورنیو سره د حکومت د نه همکاري کیسې کړې وای، په برېتانوي هند کې یې د امان الله خان پر خلانده تصویر خاورې ور پاشلې وای...او د آزادی احساس مړ شوای وای، خونتیجه یې زموږ د تمې خلاف وخته، د امان الله خان د فرمان له مخې نویو ورغلیو مهاجرینو ته د کورونو د جوړولو له پاره ځمکې ورکړل شوې او ځایي اوسېدونکو خپله ګوله ورسره شریکه کړه.

برېتانیاوي هند ته بېرته یواځې هغه کورنۍ راغلې چې د ستوري لېږل شوې وې. دا کورنۍ مو د ټول هند په مسلمان مېشتو سیمو کې ووېشلې، دوی به د امان الله خان پر ضد تبلیغ کاوه، ویل به یې چې امان الله خان عیاش پاچا دی، جوماتونو ته یې قلفونه ور اچولي دي، د کوپر قانون چلوي...ده خپل خلک په ګېډو نه وو ماړه کړې، نو موږ ته به یې څه خیر را رسېده....

خو دې تبلیغ تر ډېره کار ونه کړ، له افغانستانه نوې خبرې راتلې، له مهاجرینو سره د پاچا او رایت د نېک سلوک خبرې زموږ له کنټروله ووتې. چانسلر امر وکړ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان ته تلونکې کورنۍ را وګرځوي. وېره يې پر ځای وه، له ورغلو مهاجرينو سره د پاچا اوافغانانو نېک سلوک موږ ته تاوان رارساوه.

پلان ناکام شو، زه بېرته کابل ته لاړم. په لنډه موده کې نور تغيرات هم راغلي ول. لويې ليسې او مسلکي مکتبونه جوړ شوي وو، ترکي، هندي او جرمني استادانو به زده کړې ور کولې. تر دې دمه په ټول افغانستان کې درې سوه دوه ويشت مکتبونه جوړ شوي وو.

بازار له افغاني توليداتو ډک و. افغانستان په خپله د غوړيو، صابون، قندو، بورې، عطرو، سيمنټو، ټوپکو، باروتو جوړولو... او د اوسپنې ويلي کولو کارخانې درلودې.

د معدنونو پر استخراج او په ښارونو کې د اوبو رسولو پر عصري سيستم چټک کار روان و...

 اخبارونه مې ولوستل، افغانستان خپله راډيو درلوده، په کندهار او جلال اباد کې د برېښنا د توليد لويې او وړې خونې پرانيستل شوې وې. فرانسوي او جرمني شرکتونو د دې هېواد له شماله تر جنوبه پورې د رېل د پټلۍ د ليکې د جوړېدو پر پلان کار کاوه، ولايتونه له مرکز سره د تلګراف او تليفون په واسطه تړل شوي وو، په کابل کې جوړ شوي مرکزي بانک لومړني بانک نوټونه را وايستل. د دې هېواد په لويو ښارونو کې د ملکي هوايي ډګرونو د جوړېدو کار په چټکۍ روان و....

تر دې دمه افغانستان دوولس ملکي طيارې درلودې چې پيلوټان يې جرمنيان ول، خو پاچا پنځه ويشت کسان د پيلوټۍ د زده کړې له پاره مسکو ته لېږلي وو.

هر زون خپل اخبارونه درلودل، دا اخبارونه د وطن دوستۍ، اتحاد، او د نويو پرمختګونو له خبرو ډک ول... د پاچا په امر په لويو ښارونو کې لويې کتابخانې جوړې شوې وې، خلکو به د مطالعې له پاره کتابونه امانت ترې وړل...

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مالیاتو قانون جوړ شو، دمالیاتو ټکټونه چاپ شول، چا چې به مالیات ورکول، په مقابل کې به یې د مالیاتو له ماموره ټکټ اخیست، په دې توګه تر ډېره د رشوت مخه نیول کېده.

پاچا د خپل هېواد له آبادۍ سره لېونۍ مینه درلوده. له کاره یې خوند اخیست. ده د خپلوکارونو د تنظیم له پاره منظم پلان درلود.

شنبې یې د تجارت، مالیې او معارف کارونو ته ځانګړې کړې وه. یکشنبه یې له تجارانو، سفیرانو، او بهرنیو دیپلوماتانو سره کتل. دوشنبه یې د وزیرانو په مجلس کې برخه اخیسته، سې شنبې یې له وزارتونو را غوښتل شوي راپورونه لوستل.
چهار شنبه یې له خلکو سره کتل او پنجشبه یې هم د کرنې، عدلیې، امنیت ...ستونزې څېړلې.

دې بوخت سړي به ان د جومې په ورځ هم د ملاامامانو، قومي مشرانو او سپین ږیرو مشکلات اورېدل....

فکر په مخه کړم، سپېرې شونډې او تش ماغزه ژر غلامي ته تېر وهي، خو دې سړي چټک کار کاوه. خپل خلک یې له خوارې او بې تعلیمې ورځې را ایستل.

په دې تشو ماغزو کې د الفبا د یوه ټکي اضافه کېدل هم بربېتانیې ته خطرناک و.

په کابل کې مې د اوسېدو میاشت نه وه پوره چې تلګراف راغی، چانسلر په بېړه پېښور ته ور غوښتی وم. دوهمه ورځ مې پېښور ته ورسوله. چانسلر مې ولید، حیران شوم، له سلام او کلام پرته یې په خوند وویل:

_ډېوېډ جونزه! له دې وروسته به ږېرې ته چاړه نه ور وړې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان يودم چيغه کړه. په بېړه ودرېده، په ګريوان کې يې ګوتې ننه ايستې، پر وښو وړه څرمښکۍ ولوېده. ټام ته يې وکتل، خندل يې... سوزان منډه پسې واخيسته، خو ټام ګړندی و، سوزان ودرېده. په ستړې ساه يې وويل:

_احمقه! دا نو ټوکه وه!

بېرته خپل ځای ته راغله. سپين تندي يې نرۍ ګونځې پيدا کړې:

_اه! نه!

ټيټه شوه، کتابچه يې داوبو له ژۍ ور پورته کړه،د سر څو لندې پاڼې يې سره سريښ وې. کتابچه يې لمر ته کېښوده، خپل پلار ته يې وکتل، پر سيخونو پېيلوغوښو ته يې پکی واهه. کشتۍ ته ورغله، ټېله يې کړه، د جهيل د اوبو سړه څپه يې زنګنو ته ور پورته شوه.

د مور غږ يې واورېد:

_پام کوه!

سوزان په کشتۍ کې کېناسته، د دواړو غاړو پاروګان يې ووهل، خو لنډه را وګرځېده، کتابچه يې ور واخيسته، بېرته کيشتۍ ته ورغله، شېبه وروسته د جهيل په څنډه کې ولاړ کب نيونکي کوچيني ښکارېدل.

سوزان پاروګان پرېښودل، کيشتۍ تر يوه ځايه کراره تله، وروسته ودرېده. سوزان ستوني ستغ پرېوته، کتابچه يې مخ ته ونيوله، پرسترګو يې سيوری راغی. سرې شونډې يې وخوځېدې:

۱۹۲۵ م کال_ د اپرېل ديارلسمه_ د لويې پکتيا غرونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_اه! د ړېږي له خاربنته سترۍ یم، ډېره اوږده شوې ده، یوه لوېشت، یا تر دې ډېره، نه پوهېږم! خو کله چې کښته ګورم، د ړېږې وېښته مې سترګو ته درېږي. خرېیلې ړېره نه ښکارېده، خواوس سپین ډکې له ورایه پکې وینم.

لمر دی، غرونه شنه لمبه کوي، تر سره په شنو ونو کې پټ دي. دلته دوې ورځې مخکې را ورسېدو، ابادي نه شته، تر اوسه مو یواځې د مرغانو آوازونه اورېدلې دي. دا ځای قدم شاه خوښ کړ، خوښ نه، له پخوا یې دلته راتګ په نېت کې و. یوې لویې او ارتې سمڅې ته یې راوستم، پای یې نه مالومېږي، سوړ بوی پکې پروت دی.

قدم شاه سهار اته بجې له دوو کچرو سره ووت، دوه ساعته تېر شول، تر اوسه یې درک نه شته.

ما په دې دوو ساعتونو کې غزول شوی سیم له سره وکوت. مازې یو ځای ښکارېده، سل متره سیم په خاورو او ډبرو کې پټ و. بیا مې چلتار پر سر کړ، په آینه کې مې وکتل، سوچه عرب وم.

اه! په پېښور کې دتېرو څو میاشتومهم تکي هم په لیکلو ارزي.

اتیا کسان وو، دوې میاشتې مو په زېر زمینیو کې تېرې کړې، هر څه همالته ول. په دهلېز، اشپز خانه، کوټو، تشنابونو ... کې ژېړ ګروپان بل ول. دوې میاشتې، پوره دوې میاشتې مو یواځې خبرې واورېدې. خو سترې خبرې نه وې، په دې موده کې مې ډېر څه زده کړل.

موږ ته به انګرېز، عرب، هندي او افغان استادان راتلل. د افغانستان د مختلفو قومونو، دود، کولتور او عقیدو په باره کې به راته غږېدل، د جاسوسۍ نوي، عصري وسایل به یې راته راوړل... د هرې وسیلې تشریح او اهمیت ډېرې خبرې غوښتې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوې میاشتې وروسته یې نومونه راباندې کېښودل، مختلف نومونه. مارګیر اغا، غیبګو، پیر کرم شاه، د مدینې خواجه...د هر یوه په نوم کې د پیر، اغا، خواجه، خلیفه، حضرت،... ټکي مهم ول. ماته یې د بغدادي پیر نوم انتخاب کړ.

یوه ژبه حتمي وه، دا اتیا کسان باید په پښتو یا فارسي، یوې ژبې پوهېدئ، بس! له دوو کسانو پرته یوه هم د ژبې ستونزه نه درلوده. لومړی یو په ونه لوړ تک سپین انګرېز و، هغه ته یې د پیر ګونګه لقب وټاکه، بله چاره نه وه، ژبه یې نه وه زده، ګونګی یې کړ، ده باید یواځې لاسونه خوځولای، نور کار یې افغان ملګري ته پرېښود، هغه به د پیر ګونګه له حرکاتو اخیستي مانا خلکو ته ویله.

دوهم یو هندو صوفي و چې له هندي پرته په بله ژبه نه پوهېده. ده ته یې د دیو بندي پیر لقب ورکړ.

بیا یې اتیا کسان سره ووېشلو، څلوېښت دوه نفري ګروپونه یې جوړ کړل، له اته دېرشو انګرېزانو، عربو او هندیانو سره یې یو _یو داسې کس ملګری کړ چې په سیمه کې بلد ول.

وروسته د خبرو له مخې تقسیمات شروع شول. ډېر انګرېزان د افغانستان هغو سیمو ته وټاکل شول چې اوسېدونکې یې له رنګه سره ول. خو هندوانو او عربو دا مشکل نه درلود، دوی هرې سیمې ته جوړېدل.

ما هم کومه ستونزه نه درلوده، انګرېز وم، خو رنګ مې کوم مشکل نه جوړاوه. ما او لارنس ته، چې اوس یې پیر کرم شاه باله وویل شول چې تاسو به ډیورنډ کرښې ته نږدې په دوو مختلفو سیمو کې فعالیت کوئ.

قدم شاه یې ملګری راته وټاکه. قدم شاه له ونې ټیټ دی، تر لویشتې اوږده ږېره لري، په چالاکۍ کې یې ورېږ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې څلوېښتو ګروپونو کې لومړۍ د افغانستان شمالي برخو ته انتخاب شوې کسان ولېږل شول. نورو کومه ستونزه نه درلوده، یواځې تر کربښې په غرنیو پټو لارو واوښتل، وروسته یې له عامو موټرونو او سړکونو استفاده کولای شوای. خو د افغانستان شمال ته د انګرېزانو تګ یو څه سخت و.

دوی لومړۍ د چترال له لارې بدخشان ته لاړل، بیا یې له هغه ځایه نورو سیمو ته مخه کړه. خو ما او زما ملګري کومه ستونزه نه درلوده، دوې کچرې مو واخیستې، لومړۍ مو لویو خلطو ته د جاسوسۍ وسایل، توپانچه، دوربین، مختلفې دواوې... او خوراکي مواد ور واچول، بیامو دیني کتابونه ور باندې کېښودل، سپینو پګړیو، اوږدو ږیرو، چونډارو ګردو لمنو او د کچرو پر سر ښکاره اېښودل شوو دیني کتابونو له شکه ایستلو.

ان د وزیرو په یوه جومات کې مې لا د پټې خولې جمه هم ورکړه.

کرار تلو، دوی شپې مو ستورو ته تېرې کړې، درېیم ماښام مو یوه کلي ته ور ووړ، ضرورت نه و چې ځانونه معرفي کړو، خلکو په خپله عالمان بللو، ویل یې چې د هندوستان دینې مدرسوته تللي عالمان بېرته خپلو کورونو ته روان دي.

ماخستن یې غوړه ښوروا راته راوړه، سهار مو د شیدو له چایو سره تازه کوچ وخوړل.

تر‌وله ورځ مو مزل وکړ، پاتې شپه مو په غره کې تېره کړه، بل ماښام همدې غار ته را ورسېدو.

بل ځای نه شوای تلای، قدم شاه دا غار پخوا هم لیدلی و، د دوو میاشتو زده کړې په وخت کې یې انګرېز استادانو ته قناعت ور کړی و چې دا ځای د فعالیت د پیل له پاره ښه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترې وو، شپه مو په خوب تېره کړه، خو سهار مو لومړی خوراکي مواد، دوا... او د جاسوسۍ وسایل د غار تیارې برخې ته یووړل، بیامو سل متره سیم تر خاورو لاندې کړ، د سیم په دواړو خواوو پورې یوه یوه کوچینۍ دستګاه ترل شوې وه. یوه دستګاه مو په غار کې د اېښودل شویو کتابونو شاته پرېښوده، بله مو لاندې چینې ته نږدې د لویو ډبرو په مینځ کې پټه کړه.

اه! قدم شاه را راوان دی، باید ورشم چې څه یې کړي دي.

سوزان بله پانه واوړوله.

بل یادښت دوې اونۍ وروسته لیکل شوی و:

_قدم شاه خوشاله و، ویل یې چې په غره کې یې د لېوانو انګولا اورېدلې وه، لیرې خوشې کړې کچرې به بیا ونه وینې.

په لومړی ورځ مو څوک ونه لیدل، خو دوهم سهار مو د زنګولې آواز واورېد، قدم شاه په منډه دباندې ووت، له سیرلي سره راغی، دتک تور سیرلي سپینه ټنډه ښکلې ښکارېدله. قدم شاه د سیرلي کباب ته خوشاله و، خو ما ورته وویل چې حوصله وکه، دا کوچینی سېرلی به لوی پسونه درته راولي.

زنګوله مې ترې خلاصه کړه، تار مې ور پورې وتاړه، د سمڅې په تیاره برخه کې مې پورته را وځړوله. د تار بله څوکه مې تر کتابونو راوړه. دې تار دخاورو رنګ درلود، تر وېښته نری و، له ځمکې سره نه ښکارېده.

قدم شاه ته مې وکتل، سترګې یې ردې راختلې وې...ومې ویل:

_د سیرلي خوله ور وتړه، لیرې یې پټ که.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سيرلي نارې کړې، قدم شاه خولې ته جورابه ور واغوسته. تر ښکرو يې ونيو، د باندې ووت.

ښه شېبه تېره شوه، بېرته راغی، خو کېناستلو ته مې پرې نه ښود، ورته ومې ويل چې له چيني سره کېنه.

شنې غټې پېيلې مرۍ مې غاړې ته واچولې، دستګاه مې روښانه کړه، پوره يو پاو وخت مې غوږونه څک نيولي وو، خو د مرغانو له نريو نارو پرته مې بل څه وانه ورېدل. يودم د دستګاه له واړه لاوډسپيکره د ډېرو د رغړېدو غږ را ووت. بيا مې يو نری وار خطا آواز واورېد:

_ته څوک يې؟! دلته څه کوې؟!

د دستګاه غږ مې تر پايه پورې تېز کړ.

د قدم شاه ناره مې واورېده:

_د خدای بنده.

بيا له لاوډ سپيکره د قدم شاه يوه لېونی، بې مانا چيغه را ووته.

_لو لو لو لو لو لا....

لاوډ سپيکر ته مې غوږ ور نږدې کړ. نري وارخطا غږ وويل:

_سيرلی مې ورک دی. تا نه دی ليدلی؟!

قدم شاه د اوښ غوندې وغړمبېد، بيا يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_پورته ور وخېژه! بغدادي پیر ته پټې مالومې دي.

چوپه چوپتیا شوه، له لاوډ سپیکره یواځې د مرغانو غږ را ووت. دستګاه مې بنده کړه. دغار خولې ته مې وکتل، لومړی یوه خړه خیرنه خولی را پورته شوه، بیا مې د یوه نهه_لس کلن ماشوم چاودی سپېره مخ ولید.

ماشوم د غار په خوله کې ودرېد، وارخطا ښکارېده.

مخې ته د پرانیستې کتاب پاڼې مې سره وروستې. ومې خندل:

_راځه، راځه! دنیایي کارونو ته زړه مه خوره! تور سېرلی به خدای پیدا کړي!

د ماشوم سترګې رډې راوختې. په خواره خوله یې وویل:

_ته له کومه پوه شوې چې زما سیرلی ورک دی، هغه هم تور سېرلی؟!

ومې خندل:

_که بغدادی پیر په غیبو نه پوهېدای، نو نوم به یې بغدادي پیر نه و.

ماشوم را نږدې شو، خو چاودې لاسونه یې لا لړزېدل.

ومې ویل:

_راځه بچیه! دلته نږدې راته کېنه.

ماشوم په خاورو کې پلتی ووهله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترګې مې پټې کړې، هېڅ مې هم نه ویل، خو شونډې مې خوځولې...بیا مې هماغسې په پټو سترګو څو ځله یوه خبره تکرار کړه:

_تور سیرلی، سپین یې تندی، تور سېرلی سپین یې تندی، تور....

یودم مې ماشوم ته وکتل، سترګې یې رډې راختلې وې. د کتاب د ابښودلو په پلمه مې دستګاه روښانه کړه، بېرته مې سترګې پټې کړې، ومې ویل

_تور سېرلیه وینم دي، وینم دي! بېځایه زورونه مه وهه. له دې دوو تېرو دې یواځې بغدادي پیر را ایستلی شي.

غلی شوم، بیا مې څو نامفهومه تورې تر خولې را ووتل، وروسته مې په ټیټ غږ وویل:

_راشه! راشه، بغدادي پیر دې غواړي. افرین، افرین...

یودم مې تندی تریو کړ:

_نه! لاره مه کږوه!

ومې خندل:

_افرین، همدا نرۍ لاره را واخله.

ماشوم ته مې وکتل، سترګې یې له حیرانۍ ډکې وې، ومې خندل:

_مخ دې سم ونیسه، سیرلی پیدا شو، بس، د چینې چپ لاس ته، دوه ، درې سوه ګامه لیرې په دوو تیږوکې بند و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشوم په ببړه ودرېد. تر لمنې مې ونيو،ومې خندل:

_کښنه! زحمت مه باسه! تېرې مې ليرې کړې، بغدادي پير دومره کرامات لري چې سېرلی په خپلو پښو دلته راولي.

وخت ووت، چيغه مې کړه!

_راشه نو، مه ناوخته کوه!

ماشوم ته مې وکتل، وېرې اخيستی و. ورته ومې ويل چې سترګې پټې که.

غړۍ مې اوږده کړه، قدم شاه په احتياط پورته را وخوت، سيرلی يې د غار په خوله کې پرېښود. خپله ببرته لاندې کښته شو. سيرلی ماشوم ته ورغی، د هغه پر غوږ يې خپلې تودې شونډې ولګولې. ماشوم په ببړه ور وکتل، چيغه يې کړه، يوې خوا ته ړنګ شو.

ورغلم، بېسده ماشوم مې له خاورو را پورته کړ، دستګاه ته مې خوله ور ټيټه کړه، له قدم شاه مې دچينې سړې اوبه را وغوښتې. د ماشوم غاړې ته مې لاس ور ووړ، غاړه يې توده وه، نرۍ رګ پورته پورته غورځېده....

د قدم شاه غږ مې واورېد:

_دومره کراماتو ته هم ضرورت نه و چې سيرلی په خپلو پښو راولي.

قدم شاه مې ببرته لاندې وليږه. دماشوم پر مخ مې سړې اوبه واچولې. سترګې يې رڼې کړې. د سيرلي په ليدو يې رنګ ببرته ځای ته راغی. ولاړ شو، سيرلی يې تر ښکر ونيو، تر يو څه ځايه زانګې وانګې ته، وروسته يې پښې پر ځمکه سمې لګېدې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شا راغی، ومې ویل:

_څه فکر کوې! کوچیان به راشي؟!

په خندا یې راته وویل چې دومره کرامات بې څه نه دي، راځي! راځي، ضرور راځي.

خبره یې سمه وه، ماسپښین مې مخ ته د چینې سرې اوبه ور اچولې چې په ونو کې مې درې کسان ولیدل. په بېړه پورته وختم، قدم شاه د چایو پیاله خولې ته نیولې وه. ورته ومې ویل چې کوچیان دي، ژر یې مه را پرېږده، دستګاه ته نږدې یې په خبرو راوله.

پیالې او غرمني پاتې لوښې مې را واخیستل،د غار تیارې برخې ته لاړم. پاکې، سپینې جامې مې واغوستې. بېرته خپل ځای ته راغلم، چلتار مې پر سر کړ، دستګاه مې روښانه کړه.

له لاوډ سپېکره د کوچیانو له غوسې ډکې نارې راتلې. ویل یې چې تګان یاست، پر ماشوم مو څه کړي؟! زبون یې وهل شوی و.....بیا مې د ماشوم نرۍ غږ واورېد، قسمونه یې خوړل... ویل یې بابکه! په کوران که دورواغ درته وایم! سیرلی په خپلو پښو راغی.

خبره نوره هم جنجالي شوه، کوچیان پورته راختل، خو قدم شاه زاری ورته کولې... ویل یې چې لنډ وخت صبر وکړی، بغدادي پیر لمونځ کوي.

په بېړه مې د پوزیو جاینماز هوار کړ.

له لاوډسپېکره ډډ کوچیانی غږ را ووت:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_اې ټګانو، له کومه راغلي ياست؟!

قدم شاه په خواره خوله وويل:

_د خدای روی ومنئ! ما په هر نوم ياد کړئ، خو قربان يې شم! بغدادي پير ته څه مه واياست، لوګی به مو کړي.

له لاوډ سپيکره د شارټي غوندې غږ را ووت، د کوچيانو خندا وه.

قدم شاه وويل:

_که زما منئ، د چينې په دې پاکو اوبو اودسونه وکئ، خدای ياد کئ، تر هغو به پير صاحب هم خپل عبادت خلاص کړي.

يو ډډ کوچيانی غږ راغی:

_حاجي ناټکه! دې ټګ خدايکه بده خبره کړې وي. راځئ! له دې ټګانو سره به وروسته جوړېږو.

تر ډېره مې يواځې د اوبو چړپا اورېده. بيا هغه هم غلې شوه، بنه سات ووت. وروسته د يوه کوچي غږ راغی:

_ميرګليه! لږ در وڅکېږه.

دوهم کوچي وويل:

_خپل ښادر ولې نه هواروې!

_ساده کېږه مه! دا نوی ښادر به ښنګه سپېرو خاورو ته ورکوم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ډېره چوپه چوپتیا وه. بیا مې یو غږ واورېد:

_یاره حاجي ناتکه! لانت په شیطان! لمانځه ته یې پرې نه ښودم، په لسو رکاتونو کې مې خپله ناروغه اوښه سترګو ته ولاړه وه.

حاجي ناتک په خوابدي غږ وویل:

_ته د اوښې غم نیولای یې! خو زه خپلې شامتورې لورکۍ ته پکر وړی یم، غونډل چیچلې!

قدم شاه په خبره کې ور ولوېد:

_بغدادي پیر ته وواياست، د مارانو اوغونډلانو دم پرې وچ دی.

د میرګل له غوسې ډک غږ مې واورېد:

_حاجي ناتکه، درځه چې دا تګ ووینو.

دپوزیو جاینماز مې سم کړ، قبلې ته ودرېدم. شېبه وروسته تیاره راباندې راغله. وپوهېدم چې درې تنه د سمڅې خولې ته را ورسېدل.

یودم مې ډېر خندی واورېد، یوه کوچیاني غږ وویل:

_پیر صېب خو له خپلې ک ... خبر نه دی، پرتوګ یې په چپه خوا اغوستی، نو ورک سېرلی به څنګه په خپلو پښو راولي!

زړه مې خولې ته راغی، رکوه ته ټيټ شوم. پایڅو ته مې وکتل، له نریو ، ببرو تارونو ډک درزونه نېغ ولاړ ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شېبه وروسته مې سلام وګرځاوه، پرته له دې چې راغلو کسانو ته وګورم، په موسکاه مې وويل:

_ځوک به د خدای په عبادت کې دومره غرق وي چې خپلو جامو ته به يې پام نه وي، خو ميرګل به بيا په لمانځه کې د خپلې ناروغې اوښې فکرونه وهي.

کوچيانو ته مې وکتل، سترګې يې رډې راختلې وې. بله خبره مې وکړه:

_پر چا باندې به بيا تر لمانځه، خپل نوی ځادر ګران وي.

ماشوم په خوند وويل:

_بابکه! زما خبره مو نه منله. وګوره! پيرګل ستاسو په نومونو پوهېږي. پټې ور مالومې دي.

ومې ويل:

_راځئ. نږدې راشئ.

درې واړه مخامخ غلي راته کېناستل.

ومې ويل:

_حاجي ناټکه! خوا مه بدوه، شامتوره لورکی به دې خدای جوړه کي.

دواړو يو بل ته وکتل، ببرته يې سرونه وځړېدل. يواځې ماشوم له ځلا ډکې نيغې سترګې راته نيولې وې.

ومې خندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_سیرلی دې ښکلې دی؟

ماشوم په خوند وویل:

_ښه دی، د پخوا غوندې ټوپونه وهي.

سترګې مې پټې کړې، یودم موسک شوم، ماشوم ته مې وکتل، ومې ویل:

_خو ستا سیرلي یوه زنګوله هم لرله.

د ماشوم د سترګو ځلا لا پسې ډېره شوه:

_هو، هغه زنګوله مې بابک له بازاره راته راوړې وه، له سیرلي سره یې اجب خوند کاوه. خو اوس ورکه ده.

ومې ویل:

_ورکه؟!

یودم مې وخندل:

_بغدادي پیر ته د ورکې خبره مه کوه!

سترګې مې پټې کړې، څو ځله په یوه او بله خوا وزنګېدم، ورو مې وویل:

_ړانده! ړانده، چېرې یې؟

غلی شوم، څېره مې داسې ونیوله لکه د کوم چا ځواب ته چې ماتله یم. یودم مې خپل تندی ګونځې کړ، ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_وه ړندکیه! دا وخت نو د غزني د زیارتونو دی، هله! د تور سېرلي زنګوله د سترګو په رپ کې را ورسوه!

کوچیانو ته مې وکتل، د ټولو سترګې ردې راختلې وې.

ماشوم په وېرېدلي غږ وویل:

_له چا سره دې خبرې کولې؟

ومې خندل:

_ړوند پیری و، د زیارتونو ډېر شوقي دی، ویل یې چې په غزني کې یم.

ټولو یو بل ته وکتل. تار مې کش کړ، کړنګ شو، د غار په تیاره برخه کې زنګوله را لوېدلې وه.

ومې خندل:

_اوس یې هم ناوخته کړ، خیر، د ړندکي یوه سترګه کار نه کوي، په دې غره او دومره ډېرو کې د وړې زنګولې پیدا کول سخته خبره ده.

د غار تیارې برخې ته ورغلم. لومړی مې خپل پرتوګ سم کړ، بیا مې زنګوله راپورته کړه، بېرته راغلم، د کوچیانو په مخونو کې ټکی وینه نه وه پاتې.

زنګوله مې وګړنجوله، ماشوم په بیره راته وکتل، سترګې یې وځلېدې، زنګوله یې زما له ګوتو وایسته. په خوند یې وویل:

_دا یې چېرې پیدا کړه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې خندل:

_په هماغو تیرو کې چې سېرلی بند و.

میرګل یودم چیغه کړه. وغړمبېد، له خولې یې لاړې باد شوې، ځان یې له ځمکې وویشت. حاجي ناټک یې پر پښو ور پرېووت، ما یې لاسونه کلک ونیول.

حاجي ناټک وویل:

_پېریان لري، یو ځل یې د ملا په وعظ کې را پرې ایست، بیا په اتڼ کې مستي واخیست، رمباړې یې کړې.

میرګل یوه شېبه پورته پورته غورځېده، بیا کرار پرېووت.

بېرته خپل ځای ته راغلم. ور ومې کتل، حاجي ناټک په خپل نوي ځادر د میرګل له خولې را وتلي ځګونه پاکول.

وخت ووت، میرګل کېناست، خو لا یې هم خړو خاورو ته وچې سترګې نیولې وې. یودم را وښویېد، زما پر پښو یې خپلې تودې شونډې کېښودې. د زړه له اخلاصه یې وژړل.

حاجي ناټک تر مټ ونیو، خو ما اشاره ورته وکړه چې په خپل حال یې پرېږده. مېرګل ژړل...پښې مې د هغه په اوښکواو لاړو لندې شوې. وروسته یې په ژړا کې وویل:

_اه بغدادي پیره! قربان دې شم! خاوري میرګل وبخښه.

ومې خندل، په ولیو کې مې څو ځله وټپاوه. ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_بخښلی مې يې.

خو ميرګل زما له پښو نه پورته کېده.

ومې ويل:

_پورته شه، ومې بخښلی.

ميرګل لا هماغسې زماپر پښو خپل مخ ايښی و. وخت ووت، ژړا يې په سلګيو بدله شوه. بيا يې په غريو کې وويل:

_خدای دې مې ګونګی کړي، ستا مبارکه مې په بد نوم ياده کړه.

تر وليو مې ونيو، په زور مې کېناوه. ومې ويل:

_ته نه يې ملامت، حالات خراب دي، اوس هر څوک د بزرګي داوا کوي.
حاجي ناټک ته مې وويل چې په غاړه کې پروت ول ول پټکی يې ور وتړي. دوی يوه شېبه ناست ول، بيا يې اجازه وغوښته، د غار تر خولې پورې يې مخونه، نه را نه اړول. پر شا تلل.

په ميرګل پسې مې ناره ونيوله:

_اوښه به دې خدای جوړه کړي.

يوه شېبه کېناستم، بيا لاندې کښته شوم، قدم شاه خندل.

په رڼواوبو کې مې پښې نته ايستې، لاس مې پرې تېر کړ، د ميرګل وچې شوې لاړې سرېښناکې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قدم شاه له جذبې ډک غږ مې واورېد:

_اوس دې نو بازار تود بوله.

ور ومې کتل، وړې سترګې یې ځلېدلې.

تر ځنګ مې کېناست، ناڅاپه یې اوبو ته خپلې غبرګې پښې ور واچولې، اوبه د چینې ژۍ ته را وختې. په بېړه ودرېدم.

قدم شاه وخندل:

_مبارکه خو دې لنده نه شوه؟!

یودم یې په غږ کې بدلون راغی:

_خو وروستۍ خبره دې اټکلي وه. اوښه به ځنګه جوړه شي؟!

ومې خندل:

_کله کله اټکلي خبره هم سمه راوځي.

سم مې ویل، بل سهار وخته یوه ډډ غږ له خوبه را ویښ کړم. ور مېږ مې کوږ کړ، د قدم شاه تشه برستنه پرته وه. د باندې ووتم، میرګل او یو چاغ سپین پسه له چینې سره ولاړ ول. ورغلم، کوچې مې پر لاسونو را پرېووت. بیا یې سر پورته کړ، سترګې یې له اوښکو ډکې وې، په خوند یې وویل:

_یا بغدادي پیره! دوا (دعا) دې کار وکه، اوښې له ځلورو ورځو وروسته ځوځ وخوړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قدم شاه غږ مې واورېد:

_د بغدادي پير دعا بېرته نه راګرځي!

شاته مې وکتل، د قدم شاه غېږ له وچو لرګيو ډکه وه.

کوچي يودم چيغه کړه!

_خاورې ميرګله، خدای دي مرګ در کي، چې ته يې، پير صاېبان به څنګه لرګي راوړي.

ورغی، له قدم شاه يې په زوره لرګي ور واخيستل، پورته وخوت، خو په بېړه يې مخې ته ودرېدم. پوهېدم چې دا کوچی زما توشکې ته نږدې له پرتې خلاصې کتابچې او انګرېزي يادښتونو څه نه شي بود کولای، خو په خپله د قلم او کتابچې ليدل، د بغدادي پير رنګ بدولای شوای.

قدم شاه ته مې اشاره وکړه، خو کوچي قسمونه خوړل، ويل يې چې لرګي به د غار خولې ته رسوي.

اخير مې مجبوره کړ، دواړه بېرته چينې ته را وګرځېدو. پسه ته مې وکتل، ډېر وخت مو داسې چاغ ورنونه نه وو خوړلې.

د ميرګل غږ مې واورېد:

_پسه چېرته ودروم؟

ومې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_لږ هاخوا يې حلال که.

ټيټې غونډۍ ته وختم، هوا ښکلې وه، نري باد د ونو پر پاڼو لاس تېراوه. کله کله به د يوه مرغه ناره راغله.

بېرته لاندې کښته شوم، پسه له پوسته شوی و، پر ګېډې يې د وازګو نرۍ پرده پرته وه.

دوه ورنونه بس ول، خو ميرګل نه منله، ويل يې چې سلامت پسه يې نذر منلی و. په سخته مې قانع کړ، ور ياده مې کړه چې موږ دوه نفرو يو، ګرمې ده، نوره غوښه خرابېږي.

کوچې زړه نازړه پاتې غوښه په ځادر کې وتړله. دتګ په وخت يې وويل چې سات وروسته به حاجي ناټک، د هغه لور او ځو نور سپين ږيري راورسېږي.

پورته وختم، د غره د خزندو په اړه مو لا په پېښور کې فکر کړی و. د دواوو له کڅوړې مې يو بوتل را وايست. کوچينی جام مې له اوبو ډک کړ، درې سرپوښه دوا مې پکې واچوله.

د باندې ووتم، قدم شاه د پسه سلامت ورون اور ته نيولی و.

سات وروسته ډله کوچيان راغلل، يوه ځوان يوه وړه نجلۍ په شاه کړې وه، د نجلۍ له درده ډکو چيغو د دستګا کراماتو ته پرې نه ښودم.

ټول پورته را وختل. وار نه کېده، ښی لاس مې د مچولو له پاره تر ډېره پورته نيولی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيا مې نجلۍ ته وکتل، په ځېولې وېښتو کې يې وچ واښه بند ول. غټې تورې سترګې يې له اوښکو ډکې وې. کله کله به يې له درده چيغه کړه.

حاجي ناټک وويل:

_قربان دې شم، زامت مو نه درکاوه، خو شامتوره....

په خبره کې يې ور ولوېدم. په خندا مې وويل:

_غم مه کوه! خدای ته يې وسپاره، بغدادي پير ته يې وسپاره.

حاجي ناټک د نجلۍ خيرن لستوڼۍ ور پورته کړ. د شامتورې مټ تک شين و. د نجلۍ پر تندي مې لاس کېښود، سره تبه يې وه. جام مې را واخيست. ومې ويل:

_ميرګل خبر کړم چې شامتوره دلته راولئ، سخته وه، وخت لنډ و، خو بيا مې هم ړندکی پېری کوه قاف ته ولېږه. ايله يې لږ مخکې د شفا دا اوبه را ورسولې.

جام مې د نجلۍ وچو شونډو ته ور نږدې کړ، يو غوړپ اوبه يې تېرې کړې. کوچيانو ته مې وکتل، ټولو وچې سترګې راته نيولې وې.

نجلۍ مې پر پوزۍ پرې ايسته، دا دوا له برېتانيې راغلې وه، اصله وه، پوهېدم چې تاثير کوي، خو وخت يې غوښت.

ټول غلي ول، يوائې نجلۍ له درده ډکې نارې وهلې....

حاجي ناټک را وښويېد. مخې ته يې يوه غوټه راته کېښوده، په خواره خوله يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، پوهېږم چې ته د هېڅ شي کمی نه لرې، څه چې وغواړې، د سترګو په رپ کې درته را رسېږي. خو لږ ګوستاخي مې وکړه. خالي لاس راتګ ښه نه راته ښکارېده. جنغوزې مې درته راوړې.

حاجي ناټک بېرته دوه ګامه شاته وښوييد.

يوه کوچي ته مې پام شو، پر خړو خاورو هوار پوزي ته يې کتل.

ومې ويل:

_حاجي ناټکه! کور دې ودان چې د خدای دوستانو ته په درنه سترګه ګورې. ته سم وايې! ماته هېڅ هم کم نه دي، دا تېر ماخستن لا کړپا له خوبه را ويښ کړم، ږندکی و، په سمڅه کې يې غالی هوارولې. ور هاخوا د سرو زرو په لوښو کې رنګارنګ تازه مېوې اېښې وې.

ږندکي راته وويل چې قربان دې شم، د دنيا ټول خوندونه دې په واک کې دي، خو ته وچې شونډې په خړو خاورو کې پروت يې، نه مې لورېږې! خير دی، دا غالی او لږه مېوه ومنه!

خو ما سپک کړ، ورته ومې ويل چې نه ، نه ، نه! زه خو دې نن نه يم پېژندلای، کلونه کلونه مې مريد يې. په دې نه پوهېږې چې بغدادي پير په دنيايي لهو لهب پسې نه ګرځي! هله! دا دنيايي مرداريانې دې در ټولې که!

غلی شوم. کوچيانو وچې سترګې راته نيولې وې.

سر مې ځو ځله وخوځاوه، ومې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_هی هی! ځواني وه، نه پوهېدم، په بغداد کې مې د سرو زرو کور درلود. په حساب سل مزدوران راته ګرځېدل. باغ، ښکلي مينځي، تر حده وتلي ځمکې، سره او سپين...د هيڅ شي کمی نه و ، ټوله ورځ به مې په ښکار او مزو تېروله، خو يوه شپه مې خپل نيکه شېخ نوراني اغا په خوب وليد. د سمندر د اوبو پر سر ولاړ و، تکه سپينه رڼا ترې بادېدله، ډله سمندري ښاپېرۍ يې د حجاب په ټوابونو پوهولې. ورغلم، خو نيکه مخ رانه واړاوه. هماغه خواته يې ودرېدم، بيا يې هم راته ونه کتل. ورته ومې ويل چې زه يم، ستا لمسی. خو نيکه په خپلو مبارکو لاسونو پورې وهلم. تر لمنې مې ونيو، لاس مې اور واخيست.

ومې ژړل... نيکه په خشکه راته وويل چې د پيرانو رنګ دې بد کړ، د

دنيا لهو و لهب د خدای له عبادته ايستلی يې....

را ويښ شوم، لستونۍ مې سوځېدلې و. بس! په هماغه سهار مې خپل د سرو زرو کور، باغ، ځمکې... هر څه پر غريبانو ووېشل....
غلي شوم، کوچيان سونګېدل، پزې يې پورته کشولې....

ومې ويل:

د دنيا لهو و لهب مې پرېښودل. اوس دنيا (ثروت) د مردارو اوبو غوندې راته ايسي. پايڅې ترې ټولوم. که نه د قارون د ورکې شوې خزانې ځای هم را مالوم دی، خو نه ارزي! کوم خوند چې په عبادت کې دی، بل څه يې نه لري....

غلي شوم، کوچيانو اوښکې تويولې.

ښه شېبه ووته، د حاجي ناټک غريو نيولی غږ مې واورېد:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_بازه! د بغدادي پير مبارکې خبرې دې واورېدې؟! تاته وايي!

يو له عمره پوخ سړی وسونګېد. په ژړا کې يې وويل:

_توبه مې ده.

ومې ويل:

_باز څه کړي؟!

حاجي ناټک پر خپله پزه د ټادر پيڅکه تېره کړه!

_پيرګله! قربان دې شم. باز جايي (کليوال) دی، څو ورځې مخکې يې د تناره د جوړولو له پاره پخه خاوره وړه، د سرې غونډۍ خاوره کلکه ده، له کولنګ سره يوه ژېړه روپۍ را تنېدلې وه. باز وايي چې د زرو ده. نن هماغه ځای ته بيا ور روان و. خو کولنګ مې په کېږدۍ کې ترې کېښود، ورته ومې ويل چې راځه! نوی پير پيدا شوی، پټې ور مالومې دې.

حاجي ناټک غلی شو، باز ته يې وکتل، ويې ويل:

_هله! پيرګل ته هغه روپۍ ورښکاره که.

باز د خپلې زړې، خيرنې، شکېدلې سدرۍ په جېب کې ګوتې ننه ايستې، يوه ځلانده ژېړه سيکه يې راته ونيوله.

په زړه کې مې خوشالي منډه واخيسته، خو ځان مې کابو کړ، د سرو زرو سيکې ته مې په ځير ځير وکتل، يودم مې ټنډه تروه کړه، ومې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_خپل لمونځونه مه خرابوی، ورته وګورئ! د مسو په دې روپۍ د لوڅ لپړ سړی شکل کېندل شوی دی. بوت دی. ګناه لري.

سیکه مې د غار خولې ته ور وغورځوله. زړه مې ولړزېد، سیکه هماغسې په رغړېدو_ رغړېدو له غاره ووته.

سترګې مې پټې کړې، ومې ویل:

_بازه! ځان مه ستړی کوه! همدا ګړۍ په هغه ځای کې ولاړ یم چې تا دا روپۍ پیدا کړې وه، اه! کاشکې د بغدادي پیرکرامات در مالوم وای، تر ځمکې یو ګز لاندې خاورې هم وینم. له غتې، تور مار پرته هېڅ هم نه شته.

د باز غږ مې واورېد:

_قربان دې شم! خو دا لومړۍ ځل نه دی. یو ځل پخوا مې هم....

غلی شو، خبره یې بشپړه نه کړه.

ومې خندل:

_پوهېږم چې څه دې پیدا کړي ول، خو زه درته وایم که نه، ته یې په خپله وایې؟!

باز په خواره خوله وویل:

_د ډبرې کوچیني بوتان! یو نه و، دوه نه ول. سمه لویه سمڅه ترې ډکه وه. له ماتېدو وتلي ول، د سمڅې خوله مې ببرته پټه کړه.

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_پوهېدم چې څه وايې، خو د شيطان له ځالو ليرې ګرځۍ! پوهېږې! په هماغه ځای کې يو وخت پېريانو ژوند کاوه. کاپر ول، بتانو ته به يې سجدې لګولې.! کاپر پېريان له زړونو ډېر سخت دي، ځان او اولادونه دې ترې ساته.

باز په وارخطايي وويل:

_توبه مې ده! خو هغه ژېړه روپۍ به څنګه شي. هغه خو مې هم له.

په خبره کې ور ولوېدم:

_غم مه کوه، ړندکي پيري ته به ووايم، روپۍ به بېرته په هماغه ځای کې کېږدي چې تا ترې را اخيستې وه.

د باز رنګ بېرته خپل ځای ته راغی.

ناڅاپه له لاوډ سپيکره د قدم شاه ټوخی را ووت. لينګې مې ولړزېدل. اه! نو دومره لويه غلطي. د دستګاه سويچ مې څنګه هېر ېده!

يودم مې تندی تريو کړ، په زوره مې وويل:

_مه کوئ! دا ځای د ساعتيري نه دی، له کتابونو ليرې ګرځۍ!

لاس مې ور وغځاوه، د کتابونو د ټولولو پر وخت مې د دستګاه سويچ وواهه. کوچيانو ته مې وکتل، رډې سترګې يې راته نيولې وې...ومې خندل:

_ها! د کوچنيانو له شوخی مو دې خدای وساتي،. نه کرارېږي.

کوچيانو يو بل ته وکتل. حاجي ناټک وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، دلته خو يواځې شامتوره پرته ده، هغه هم....

په خبره کې يې ورو لوېدم:

_مه پسې ګرځئ! پټې بلاوې دې خدای پټې لري.

د کوچيانو سترګې رډې راختلې وې.

ومې خندل:

_بغدادي پير خو يواځې په انسانانو کې مريدان نه لري، ګڼ پيرېان هم پرې را ټول دي، همدا اوس د لته دوه کوچيني پېريان له خپلې ناروغې انا سره راغلي. ښه ده چې نه يې وينئ!

خړو خاورو ته مې وکتل، ومې ويل:

_ادې! ما خو درته وېل چې د بغدادي پير دم بې تاثيره نه دی. اوس دې رنګ تازه راته ښکاري.

د سترګو له کونجه مې کوچيانو ته وکتل، وار خطا ول.

ومې ويل:

_همدلته يوه ناروغه زړه پيری پرته ده.

ګررړر شو، له حاجي ناټکه پرته ټولو کوچيانو د سمڅې خولې ته منډه واخيسته.

ومې خندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_راځۍ! راځۍ! زړونه مو غټ ونيسۍ! مه وېرېږۍ! پېريان کار نه درباندې لري.

يو، يو بېرته راغلل، خو دا ځل ليرې کېناستل. ټولو هغو خړو خاورو ته کتل، چې خيالي پېرۍورباندې پرته وه.

د حاجي ناټک غږ مې واورېد:

_قربان دې شم. ګوستاخي کېږي! خو ټوخی د غټ سړي و.

ومې خندل:

_پېريان ډېر غږ لري، دا خو يې لا يو ماشوم وټوخېد، که غټ پيرى ټوخېدلى واى، زړه دې له ېخه را ووت.

غلى شوم، ومې ويل:

_دا ناروغه، زړه پيرى درته راوغږوم؟!

له حاجي ناټکه پرته ټولو چيغې کړې!

_نه! خداى ته وګوره! زړونه به مو وچوي.

د ښي لاس خلاصې ګوتې مې تر خاورو يوه لوېشت پورته ونيولې. يوه شېبه غلى وم، بيا مې يودم وخندل:

_ادې! اوس ښه يې! تندى دې سوړ دى. تبه دې پرې شوې ده.

يوه شېبه غلى وم. بيا مې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_هو ادې! سم وایې! ورځئ! خو هېر دې نه شي، تاویذ ته به اوه سپینې جامې ور اغوندې.

د غار خولې ته مې وکتل، ناره مې کړه!

_وه ماشومانو، راشئ! انا مو تر لاس ونیسئ چې ونه لوېږې.

په لاره کې ناست کوچیان د غار دېوال ته ور وښویېدل.

شامتورې ته مې وکتل، دوا کار کړی و، سترګې یې پټې وې، سو که سوکه، منظمه ساه یې اخیسته.

د حاجي ناټک را پام شو، نجلۍ ته یې وکتل، خړې شونډې یې خندنۍ شوې. په خوند یې وویل:

_قربان دې شم! پوهېدم چې دم او دوا (دعا) دې بې څه نه ده.

نورو کوچیانو ته مې وکتل، لا هم د غار له دېوال سره ناست ول.

ومې ویل:

_مه وېرېږئ! پېریان ووتل.

ټول تر شامتورې را وګرځېدل. یوه شېبه یې پرتې نجلۍ ته وکتل، بیا یودم زما پر لاسونو را پرېوتل، وار نه کېده، هر یوه هڅه کوله چې زما تر لاسونو خپلې شونډې را ورسوي.

د حاجي ناټک وارخطا غږ مې واورېد:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_شامتوره مو ژوبله کړه.

ور ومې کتل، زما پر لاسونو د يوه پراته بوډا لوڅه سپېره پښه د نجلۍ پر ټټر پرته وه. ټول مې شاته کړل. شامتورې ته مې وکتل، په رڼو سترګو کې يې وېره پرته وه. نجلۍ مې ورو را پورته کړه. ومې ويل:

_څنګه يې لورې!

نجلۍ په حيرانۍ راته کتل.

حاجي ناټک په خوند وويل:

_ښه ده، ورته وګورئ! دردونه يې غلي شوي دي، چيغې نه وهي.

کوچيان بيا زما د لاسونو د ښکلولو له پاره را مخکې شول، خو زما تريو تندي ببرته پر خپلو ځايونو کېنول.

نجلۍ په مړاوي غږ وويل:

_بابکه! وږې يم، کورتو ته مې زړه کېږي.

حاجي ناټک خپله لور په غېږ کې ونيوله. په خوند يې وويل:

_چې ته خدای را ښه کړې، د کورتو غم مه کوه، پيرګل ته کورت څه دي!

ماته يې وکتل، په سترګو کې يې خوشالي پرته وه. په خواره خوله يې وويل:

_قربان دې شم. شامتورې دا دوې ورځې خدايکه په هېڅ شي څکه کړې وي. اوس يې کورتو ته زړه شوی، ړندکي پيري ته به نه کې ور نارې؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

اه! کورت! همدا ګړی مې يو کورت په زر روپۍ هم اخيست، خو دا سپېره غر او کورت! ډېر سره ليرې ول.

د شامتورې پر سر مې لاس تېر کړ، ومې ويل:

_لورې! ته ناروغه يې، کورت تاوان درته لري. اوس به غوښه درته را وغواړم، زما خدمتګار سلامت وروړن پوخ کړی دی.

د نجلۍ تندي نرۍ ګونځې پيدا کړې:

_نه، غوښه مې بده ايسي.

حاجي ناټک په غوسه وويل:

_ګوستاخي مه کوه، همدې پيرګل له مرګه راوګرځولې... هله! ژر يې لاس ور مچو که.

ومې خندل:

_خير دی! ماشومان دي. تر اوسه لا په مقدساتو نه پوهېږي.

کوچيانو ته مې وکتل، پوهېدم چې د (مقدساتو) له ټکي يې مانا نه ده اخيستې، خو يو يو لغات ښه و، پوه مالومېدم.

د اوبو پټک مې وغوښت، يوه کوچي له ملا را خلاص کړ، د جام پاتې اوبه مې پکې واچولې، حاجي ناټک ته مې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دا شفا بخشه اوبه اسانه نه دي پيدا شوې، له کوه قافه راغلې، نجلۍ ته يې درې وخته ورکوه، سهار، غرمه، بېګا.

د حاجي ناټک سترګې له اوښکو ډکې شوې، دواړه لاسونه يې راوغځول، پټک يې څو ځله ښکل کړ، په ډېر احتياط يې په څادر کې وتاړه.

يوه ځوان وويل:

_يا پيره! تر تا لوګی شم، مورکۍ مې څه نه ويني! را يې ولم؟!

نور کوچيان هم په خبرو راغلل، د يوه مېړو شيدې نه کولې، د بل پرله پسې لونې زېږېدلې، د بل اولاد نه کېده، د يوه پر رمه لېوه اموخته و....بس! ټولو مرسته غوښته.

سر مې ورته وخوځاوه، ټول خوشاله د باندې ووتل.

د سمڅې په خوله کې ودرېدم، کوچيان تر چينې تېر ول، شامتوره په خپلو پښو تله....

ځمکې ته مې وکتل، زړه مې خولې ته راغی، د زرو سيکه نه وه. قدم شاه مې را وغوښت، تيرې مو واړولې، سيکه پيدا نه شوه.

قدم شاه مې لاندې ولېږه، ښه شېبه وروسته بېرته راغی، په لاس کې نيولې ژيړې سيکې ته يې کتل.

ويې ويل:

_سوچه سره زر دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیکه مې راواخیسته، بلې خواته یې د پخواني یونان په سبک جوړه شوې ودانۍ کېندل شوې وه.

ومې ویل:

_مجبور یو. باز به یو ځل بیا را غواړو!

قدم شاه په حیرانۍ راته کتل...

ومې ویل:

_باز ویل چې له بوتانو ډکه سمڅه یې موندلې ده. پوهېږې! پلار مې د لندن په ملي موزیم کې کار کاوه، هغه وخت ماشوم وم، کله کله به یې موزیم ته ورسره بیولم، د نایابه او تاریخي اثارو په اړه به یې اوږدې خبرې راته کولې...په مکتب او پوهنتون کې مې هم تر ټولو ډېرې نومرې په تاریخ کې وړې. دا ډول ځایونه بې څه نه دي.

قدم شاه وټوخل.

یودم مې وویل:

_وه احمقه! له لاوډ سپیکره لیرې کېنه، یوه ټوخې دې نږدې غرق کړی وم.

غرمه مو په دوو نفرو د پسه سلامت ورون وخوړ. ماسپښین د نږدې غره سر ته وختو. شاوخوا مې وکتل، په شنو ونو کې سره غونډۍ نه ښکارېده.

پر یوې ږنګې شوې وچې ونې کېناستو، قدم شا ته مې وکتل، ومې ویل:

_سبا ته به ډېر مېلمانه ولرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شاه په حيرانئ راته کتل.

ومې خندل:

_کوچيان دي، د چا مور په سترګو سم نه ويني، د بل مېړې شيدې نه کوي، د يوه په رمه لېوه اموخته دی....

قدم شاه وويل:

_نو څه ځواب ورته لرې؟!

ومې ويل:

_اسانه ده، بس! د خپلو خبرو په پای کې به يو د (خو) ټکی ور اضافه کم.

سهار د کوچيانو سلامت کاروان راغی، چينې ته نږدې درې اوښې، څلور آسان، اته خرې او دوه کچرې ودرېدې، د لاوډ سپيکر کراماتو ته ضرورت نه و. پوهېدم چې نارينه وو به په کيږديو کې د بغدادي پير کرامات ياد کړي وي.

واړه، زاړه، ښځې او نارينه له قدم شاه سره پورته را وختل. تر نيم ساعت ډېر وخت يوائې زما د لاسونو په ښکلولو تېر شو.

ټول کېناستل، خړې، پړې له چاودو ډکې څېرې يې درلودې، د هر يوه د جامو اصلي رنګونه ډېر وخت او ډېرو اوبو وړې ول. په څېرو کې يې وېره ښکارېدله.

د خپلو کراماتو په اړه مې اوږدې خبرې وکړې، ومې ويل چې په حبشه کې مې د مور زادې ړوند سترګې بېنا کړې، په بخارا کې مې يو ګونګی په خبرو را ووست. په کوه قاف کې مې په پښو شل پيری په پښو ودراوه....

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوچیانو توبې ایستې....

اوږدې خبرې مې وکړې، یوائې له خپلو کراماتو غږېدم، خو د خبرو په پای کې مې د (خو) ټکی را وایست. ومې ویل چې زما دم او تاویذ په هغو کسانو تاثیر نه کوي چې بې ایمانه وي....

لومړۍ مې یوه زړه ښځه را وغوښته، ښځې په خواره خوله وویل چې سترګې یې سم کار نه کوي، هر څه تک تور ورته ښکاري.

د هغې پر سترګو مې ګوتې کېښودې. شونډې مې وخوځېدې، چوف مې کړل.

ښځې سترګې خلاصه کړې، د غار خولې ته یې وکتل، یودم یې په خوشالۍ وویل:

_سترګې مې سمې شوې، باور وکئ! د غار په خوله کې مې یو کربوړی ولید، منډه یې واخیسته.

په زړه کې را تېره شوه:

_هوښیاره یې، په دې خلکو کې به یوه بې ایمانه ښځه څنګه ژوند کوي!

ښځې یوه ماشوم ته لاس ورکړ، په شکرونو _شکرونو له غاره ووته.

بیا یې یو اویا- اتیا کلن مور زاده شل بوډا په څادر کې را ته راووړ. له دم نه وروسته یې ناره کړه، ویې ویل چې پښې یې ژوندۍ شوې.

بوډا د ولاړېدو هڅه وکړه، خو بېرته ولوېد، رنګ یې د بې ایمانۍ د ټاپې له وېرې تک سپین واوښت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې خندل:

_دومره ژر هم نه، بس، يو څو ځانښتونه درته ليکم، شپږ مياشتې وروسته به په خپلو پښو ګرځې.

خو پوهېدم چې تر شپږو مياشتو ډېر ژوند نه شي کولای. بوډا يې بېرته په څادر کې لاندې چينې ته يووړ.

د عادي ناروغيو علاج اسانه و. سردردي، تبې، جلدي ناروغيو... ته مې مختلفې دواوې درلودې...

شپېه وروسته يواځې هغه نارينه پاتې ول چې خپل مشکلات يې د نورو تر مخې نه شواى ويلى. ټول مې د باندې وايستل، بيا مې يو- يو را وغوښت. لومړي کوچي اولاد غوښت. اول مې په خبرو را ووست، بيا مې دم پرې چوف کړ، ورته ومې ويل چې په غېږ کې دې يو ګلالی ماشوم وينم، توری غټې سترګې لري، له خندا شين دی....

د کوچي رنګ تازه شو، خو دوهمې خبرې مې د هغه په خړو شونډو غزېدلې موسکا بېرته سره ور ټوله کړه. (خو) مې پکې را وايسته، ومې ويل:

_خو يو شرط لري، په رڼا ورځ به په کېږدۍ کې له خپلې ښځې سره پرېوځې.

کوچی ولاړ شو، تنده يې تروه وه، پوهېدم چې له ذهني کشمکش سره مخامخ دی، له يواځينی يوې کېږدۍ څخه د پلار، مور، ورونو، خويندو، وربرو... ايستل او بيا په رڼا ورځ له خپلې ښځې سره پرېوتل ؟! بنده يې بوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيا د اتو لونو پلار راته کېناست. يودم يې وژړل، بس! له بغدادي پېره يې يو زوی غوښت. لنډه مې ور ياده کړه چې يو نه، غبرگ زامن يې په نصيب کې دي، خو دوه کاله وروسته.

چا سپينوله؟! ما په دې غره کې دومره ډېر وخت نه تېراوه.

کوچي شکرونه ايستل....

بل کوچي ته وار ورغی، په رمه يې لېوه اموخته و. لنډ مې وپوهاوه چې ړندکی پيری به لېوه پوه کړي، خو دی دې هم يو غټ، خډر سپی وساتي.

بل کوچي ته خوب نه ورته، له چوف وروسته مې ورته وويل چې پوره درې شواروزه به خپلې سترگې له ترلو پرته پټې نيسي.

بيا يو هډور خيرن ځوان راته کېناست، تر ډېره يې خبرې نه کولې، يواځې ځمکې ته يې کتل. مجبور مې کړ، نوم يې عطا گل و، په شرمېدلي غږ يې راته وويل چې پر يوې جايي (کليوالي) نجلۍ مين دی.

په خندا مې ورته وويل چې ياري په پټه نه کېږي! د بغدادي پير کرامات به هله در ورسېږي چې نجلۍ ته سپينه خبره وکړې، بس! نجلۍ به له تا پرته بل نارينه ورور وگڼي.

نور کسان راغلل، هر يوه ته به مې سل په سلو کې ډاډ ور کاوه، خو يو داسې شرط به مې هم ورسره تاړه چې پوره کول يې له وسه وتلي خبره وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په دې کې مې ځينې ساده شرطونه هم ياد کړل. د کلي له ګودره د اوبو څښل، په کليوال ملا پسې درې ورځې پنځه وخته لمونځ، د کلي د خان يا ملک له کوره د تود پاستي راوړل....

په هر شرط کې مې ځکه کلی ياداوه چې دا کوچيان به کليو ته تلل او هلته به يې ضرور د بغدادي پير کرامات يادول.

دمونه او کرامات تر مازديګره تاوده ول. کله چې کوچيان لاړل، نو د چينې تر څنګ د شکراني درې سپرلي، اته تکي تورې چرګې، په دسمال کې تړلې هګۍ او يو پسه پاتې شول.

بس! قدم شاه ته خدای ورکړه، بېګاه ته يې دوې چاغې چرګې اور ته ونيولې، سهار يې په يوائځې ځان پنځه هګۍ وخوړې.

اته بجې د باندې ووتم، د پسه يوائځې يوه پښه پرته وه. سيرلي نه ښکارېدل.

قدم شاه ته مې ور غږ کړ، دواړه په بېړه لاندې کښته شوو، د وينو تر څنګ مو د لېوانو پلونه وليدل. شاوخوا مې وکتل، هېڅوک نه و.

لومړی مو ورون ليرې يووړ، بيا په ورکو سيرليو پسې وګرځېدو، يو سپرلی مو له ټيټې ونې را کوز کړ، د پاتې دوو درک نه مالومېده.

درې ورځې تېرې شوې، نه مو ځايي (کليوال) وليد او نه هم کوچی. په درېيمه ورځ يو له عمره پوخ کوچی له ګوډ اوښ سره راغی، له تاويذ او د اوښ د پښې له تړلو وروسته مې ورته وويل چې په درېيو ورځو کې مې يو کوچی هم ونه ليد.

_کوچي لنډه را ياده کړه چې د عطاګل په پاتيا (فاتحې) ناست وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې ويل:

_ولې، هغه خو روغ جوړ تکړه ځوان و؟!

کوچي سوړ اسويلی وايست:

_نه پوهيږم! عطا ګل شرمناک او په سد سړی و، خو خلک وايي چې په ګودر کې يې يوې ځايي نجلۍ ته وار له واره د مينې خبره کړې وه، بس! نجلۍ کور ته منډه اخيستې وه، ورونه يې خبر کړي ول. عطا ګل يې په بېلچو مړ کړ.

د کوچي له تګ وروسته قدم شاه پر اوږه لاس را کېښود، په ملنډو يې وويل:

_دې ته وايي د بغدادي پير کرامات!

سوزان د تليفون پر زنګ جټکه وخوړه، کېناسته، مور يې په وچه کې ولاړه وه. له ليرې يې لاسونه ورته خوځول. سوزان پاروګان ووهل، شېبه وروسته ساحل ته ورسېده. د پلار خوشاله غږ يې واورېد:

_د نيکه يادښتونو ډېره مصروفه کړې يې، ويې ولوله، خوند ترې واخله ، باوري يم، پر غور نيکه به دې افتخار وکړې، افتخار.

ټوله کورنۍ پر هوار شوي فرش کېناسته. کباب خوندور و. پاتې ورځ په چکر تېره شوه. مازديګر يې سره راټوله خيمه، کيشتۍ، فرش... د موټر پر سر وتړل، شپه يې د يوه شنه غره په لمنه کې يوه لوی مېلمستون ته ورووړه.

مېلمستون له توريستانو ډک وو، چا سندرې ويلې، چا نڅا کوله، ځينو ژېړو قوي ګروپانو ته والیبال کاوه....

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوزان کانتین ته ودرېده، برګر، انرژي او يو بوتل اوبه يې واخيستل، ليرې لاړه، په ګوښه ځای کې پر اوږده څوکۍ کېناسته، کتابچه يې را واخيسته، په پورته ولاړ ګروپ کې دومره زور و چې د خپل غور نيکه خط په اسانۍ ولولي.

ډېوېډ جونز څو مياشتې وروسته تاريخ ليکلی و:

_خبره د ملک ځوندي د مېلمنو تر کوټې را ورسېده. په ټول کلي کې تر دې بله ښکلې او سوتره کوټه نه شته. دا اوږده کوټه د څهار تراشو له لرګي جوړې وړې کړکۍ لري، پر توشکو پاسته ليمڅي پراته دي. غولی ليکي ليکي ګېلمانو نيولی دی...خو دې کوټې ته راتګ خپله کيسه لري.

غره ته د کوچيانو نور قومونه هم را مات شول، بس! خوله به مې له ډېرو چوف کولو ستړې شوه، خو تر دې دمه مې لا د امان الله خان پر پاچاهي کار نه درلود. ماته په ځايي خلکو کې د مريدانو پيدا کول هم مهم ول.

کله کله به يو کليوال هم راغی، له دوی سره مې ډېره خواري ايسته، د کراماتو وار نه کېده، خو دا عادي کليوال وو، خبرو يې پر نورو دومره تاثير نه درلود. فکر مې وکړ، که مې د خان، ملک او قومي مشر باور خپل کړی وای، نو اولس خپله را نږدې کېده.

ځينې کليوال مې راوغږول، څلورو کسانو پر پراخه سيمه باداري چلوله. خو دا مغروره او بانفوذه کسان بايد تر بغدادي پيره په خپلو پښو راغلي وای.

لومړی مې د حاجي پاينده خان په باره کې ځينې کسان وغږول، پاينده خان زړور سړی و، دوه ويشت لوی او واړه کلي يې تر امر لاندې ول. له ځنغوزيو ډک غرونه يې درلودل....

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کليوالو په خبرو کې مې د دې سړي کمزورۍ ټکی ونه موند، خو اخير د يوه لېونحاله کليوال له خولې روغه خبره را ووته. اويا کلن پاينده خان يوائې يوه مياشت مخکې ځلورمه ښځه کړې وه، خو اوس په مهمانخانه کې وېدېده.

اويا کلن بوډا، ځلور ښځې!

کورته به نو ولې ورته!

له کليواله مې وپوښتل:

_دا سړی خط لوستی شي؟!

ويې ويل:

_نه پوهېږم، خو يو ځل يې په يوه ختم کې سيپاره مخ ته نيولې وه.

کوچينی کاغذ مې را واخيست، يوائې يوه جمله مې وليکله:

_يو ځل بغدادي پير ته راشه، پاتې عمر د کور په کوټو کې تېر که.

کليوال ته مې دوې خبرې وکړې:

لومړۍ ! دا کاغذ به سيده تر حاجي پاينده خانه ور رسوې.

دوهم! کومې خبرې چې دې د پاينده خان په اړه ماته وکړې، پاينده خان به بوی هم نه ترې وړي، که نه ږنده کی پيری در لېږم، له اولادونو سره به دې شنه لمبه کړي.

د غار تيارې برخې ته لاړم، د جنسي قوې د ډېرېدو دوې غټې ګولۍ مې وټکولې. سپين پوډر ترې جوړ شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دوهمه ورځ له چينې سره درې آسونه ودرېدل. دوه ټوپکوال لاندې پر تيږو کېناستل، درېيم، پورته را وخوت.

د ډنګر بوډا خرېيلې ږيره رسېدلې وه، تک سپين، خيرن، ډبل برېتونه يې پر شونډو پراته ول. يوه لويشت کم سورى ټټر يې د توپانچې د مرميو په پلن کاش کې پټ و.

ومې خندل:

_حاجي پاينده خانه! ايله په ايله چې د غريبانو پوښتنې ته راغلې.

سړي په حيرانۍ وويل:

_له کومه پوه شوې چې زه حاجي پاينده خان يم؟!

راغی، زما پرلاسونو يې شونډې کېښودې!

ومې خندل:

_د چا چې پيريان تابع وي، په دې هم پوهيږي چې د څلورو ښځو خاوند ولې په مهمانخانه کې شپې تيروي!

د بوډا خړ غومبرې سره شول.

تر لاس مې ونيو، تر څنګ مې کېناوه. خو لا يې هم ځمکې ته کتل.

ومې ويل:

_د کور والو دې ډېر درته وويل چې اويا کلن سړی يې، له څلورمې ښځې تېر شه، خو تا نه منله!

(c) ketabton.com: The Digital Library

یودم یې راته وکتل، خوله یې جینګه کړه!

_اې په خدای! تاته خو په رښتیاهم پټې مالومې دي.

په زړه کې را تېره شوه:

_اې ساده ګله! پټې نه دي، حتما به یو چا درته ویلي وي چې وروره، پلاره، یا نیکه! اویا کلن سړی یې، په ځان کې دې یو پاو غوړ نه دي پاتې، ځلورمه ښځه څه کوې!

یودم مې وخندل:

_خو زړه دې ځوان دی!

ویې خندل، په خوله کې یې یواځې دوه، درې، چینجن غاښونه پاتې ول. بېرته یې کڅوړني سترګې له اوښکو ډکې شوې، سر یې وخوځېد.

ومې ویل:

_غم مه کوه! بغدادي پیر به دې د کور کوټو ته بوځي.

نېغ یې راته وکتل، په سترګو کې یې ځلا پرته وه.

له جېبه مې یو کوچنی کاغذي پاکټ را وایست. ومې ویل:

_په دې کې د کوه قاف د سپینو ګلانو شیره را ټوله شوې ده. یو نصوار نن شپه وخوره، بل هم بلې شپې ته وساته!

بوډا په شرمیدلي غږ وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_کار به ورکي؟!

ومې خندل:

_بغداي پیر خامه خبره نه کوي!

بوډا په خوشالی د باندې ووت. ما یې تر درېیو ورځو د بیا راتګ تمه نه درلوده، خو بوډا په دوهمه ورځ بېرته راغی، دا ځل یواځې و، ږېره یې پاکه خریيلې وه، ډبلو برېتونو ته یې تک تور رنګ ور کړی و. وار له واره مې پر لاسونو را پرېووت، په سخته مې خپل لاسونه ترې ټول کړل. بوډا یوه خبره کوله:

_یا پیره! د خدای روی ومنه، په مریدی مې ونیسه....

ما به نو څه پکې ویل؟! مرید مې کړ.

سترګې یې وځلېدې، بیا یې زما ښی لاس د مچولو له پاره ور کش کړ. مخامخ راته کېناست، په شرمېدلي غږ یې وویل:

_سپینې شیرې کار وکه.

ومې خندل.

د بوډا سر وځړېد، په غږ کې یې له شرم سره لړزه پرته وه:

_یا پیرګله! له تا به څه پټوم، سپینه مامد دینه به درته وکم، په یوه شپه له خپلې نوې کډې سره دوه وارې پرېوتم.

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_له ما څه پټولای نه شې.

غلی شوم، یودم یې راته وکتل، د خواست په ژبه یې وویل:

_خیر دی! قربان دې شم، د سپینو ګلانو یو څه نوره شیره به نه کې راته پیدا؟!

ومې ویل:

_اوس څه نه شم درته ویلای!

د تندي ګونځې یې لا پسې ژورې شوې:

_مه مې نا امېده کوه! تاته څه سخته ده؟!

ومې ویل:

_خطر لري!

یودم په احساساتو راغی!

_څه خطر؟! لس، شل، دېرش! هر څومره ځوانان چې غواړې له ټوپکو سره یې درته راولم. یا ماته د کوه کاپ (قاف) لاره را وښیه!

ومې خندل:

_د ټوپکو خبره نه ده. پوهېږې! د دې ګلانو پر سیمه کاپر پیریان پاچاهي کوي. وړه خبره نه ده، کاپر پیریان!!! خدایکه مو وینه ځمکې ته هم پرېږدي.

بوډا چورت یووړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې ویل:

_بله خبره! له زرو سپینو ګلانو ایله یوه چونډۍ شیره را ټولېدای شي.

بوډا په خواره خوله وویل:

_مه مې نا امېده کوه!

ومې ویل:

_خاطر دې ډېر راباندې ګران دی، ږندکي ته به ووایم، کېدای شي چې په کوم چل یوه، دوه چونډۍ سپینه شیره درته راوړي، خو پنځلس ورځې وخت غواړي.

بوډا یودم وخندل:

_قبوله مې ده، قبوله مې ده.

غلی شو، ویې ویل:

_خو خیر دی، تر پنځلس ورځې به یې ډېر نه ځنډوې.

اجازه یې وغوښته، د غار تر خولې پورې د شا په خوا ته. ودرېد، ویې ویل:

_قربان دې شم! هر څه چې غواړې راته ویې وایه! تر بېګا پورې به یې درته را ورسوم!

ومې خندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_بغدادي پیر انسانانو ته ضرورت نه لري. څلوېښت زره پېریان یې تابع دي، څه چې غواړي، په خپله ورته راځي.

سړی تابع شو، په یوه چونډۍ سپینې شیرې یې مړي هم راته کول.

وار کریم داد ته را ورسېد، دې هډور ځوان په یوه بسته قوم واک درلود، خبره یې، خبره وه، په خپل قوم کې هېچا هم دومره زړه نه درلود چې خان ته نبغ وګوري، خو دې پیاوړي خان هم کمزوری ټکی درلود. کال مخکې یې له یوه کوچې سره خوړلې و، کوچي د قوم لوی خان پوري وهلی و، یوه خان به د یوه سپېره کوچي دومره لویه سپکه څنګه تېروله! په هماغه سات یې د خپلې توپانچې ډز پرې کړی و.

جرګې کېناستلې وې، خو د مړه کوچي ورور په بدي کې له کریم داده اووه ښځې غوښتې.

ساه زورور او کمزوری نه غواړي، پر هر چا ګرانه ده، د لوی خان ژوند تریخ و، آزاد نه شوای ګرځېدای، نه و ملامت، پوله، ونه، تېره...له هر ځایه د ټوپک خوله ور اوښتی شوای.

فکر مې وکړ، له دومره کراماتو وروسته به مې بیا هم په کوچیانو کې خبره نه چلېده؟! زړه مې نه منله.

حاجي ناټک مې را وغوښت، د بدي د سرېدو خبره مې ورته وکړه، خو د حاجي ناټک په خبرو کې نا امېدي ګډه وه، ویې ویل چې د وژل شوي کوچي ورور لېونی غلام دستګیر نومېږي، لېوني قسم کړی چې خپل غچ به اخلي. یو سهار د کریم داد کلا تر مخ په اخور کې ورته پټ و. خان له جوماته خپل کور ته تلو چې کوچي د ټوپک ډز پرې کړی و، خو د خدای ساتنه بېله خبره ده، ګولۍ ونه خوړ. کریم داد

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم په منډه کې د يو ډزې توپانچې وارخطا وار پرې کړی و، خو توپانچه د کلا په لويه دروازه کې ترې پاتې وه...غلام دستګير اوس هماغه توپانچه تړي....

حاجي ناټک ته مې وويل چې غلام دستګير له ما او زما له کراماتو خبر که، ورته ووايه چې که سوله ونه کړې، نو بغدادي پير خفه کېږي، خو حاجي ناټک رایاده کړه چې لېونی غلام دستګير خدای نه مني، نو پير به څنګه ومني، ده تر اوسه اووه مړي کړي، په دې اوو مړو کې دوه پيران ول.

لينګي مې ولړزېدل. د شپې تر ناوخته مې د حاجي ناټک خبرې په ذهن کې سره اړولې، خو د کار ټکی ترې ونه ووت.

سهار مې قدم شاه ته د حاجي ناټک خبرې وکړې، له فکر پرته يې راته وويل چې اې ساده، له خانه د وسلې وړل، داسې ده لکه ښځه چې يې ترې بېولې وې، که غواړې چې کريم داد په خپلو پښو درته راشي، توپانچه يې پيدا که.

حاجي ناټک مې را وغوښت، د توپانچې خبره مې نه شوای ورته کولای، خو دومره مې ورته وويل چې لېونی غلام دستګير راته پيدا که.

حاجي ناټک رایاده کړه چې ليرې ترې ګرځه، څه يې کوې، لېونی غلام دستګير له پيرانو ښه زړه نه لري، په کوچينوالي کې يې مور د دم ، دوا (دعا) له پاره د پير په نوم کوم ټګ ته ورغلې وه، ټګ د ښځې ټټر ته لاس ور وړی و. ښځې ناره کړې وه، هغه وخت لېونی غلام دستګير ايله د څوارلسو کالو و، تر څو چې کلی خبرېده، د پير غاړه يې پرې کړې وه. د لېوني غلام دستګير له هماغې ورځې له پيرانو سره لوېدلی ده، خوند نه ورکوي. هسې به دې خوابدی کړي....

خو ما ټينګار کاوه، د دې لېوني ليدل ضرور و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاجي ناتک راته وویل چې سمه ده، خو لېونی غلام دستګیر په پاړه چنار کې اوسي، دلته کله کله راځي، زما خبره پر ځمکه نه اچوي، که دلته د کوچیانو په هر تېر کې و، پیدا به یې کم او تر دې ځایه به یې خپله درته راولم.

دوې ورځې ووتې، د حاجي ناتک او لېوني غلام دستګیر درک مالوم نه شو، بل سهار مې چینې ته نږدې یوه وچه ونه وهله چې دوه سپاره راته ودرېدل.

د قدم شاه ټیټ غږ مې واورېد:

_بچو! اوس به څه کوې؟! د کراماتو له ځایه هم لیرې یې.

غلی شو، ویې ویل:

_ماته کوچیان ښکاري، په دوی کې خو به کوم یو لېونی غلام دستګیر نه وي؟!

مازې شوندې مې وخوځېدې:

_نه! لېونی له حاجي ناتک سره راځي.

راغلو کسانو خپل آسونه پر ونو پورې وتړل. دواړو له رنګه تورې لمر سوځولې ږېرې درلودې، یوه ټوپک او توپانچه، دواړه تړلي وو، له بل سره یواځې توپانچه وه.
.

مخکې راغلل، ټوپک تړلي، سور سترګي له ونې لوړ، هډور سړي په ډډ غږ وویل:

_کوم یو پیر ګل یاست؟!

یو ګام ور مخته شوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سور سترګې وویل:

_ښه نو، دا ټګ ته یې چې خلک دې له غریبۍ ایستلي دي؟

په زړه کې مې خوشالۍ منډه واخیسته، دې سړي پیر ته عقیده نه درلوده، نو له لېوني غلام دستګیره پرته بل څوک نه و. لږ تر لږه د ده د نوم په اخیستلو خو مې یو څه کرامات ښکاره کولای شوای.

سور سترګي ته مې وکتل، ومې خندل:

_غلام دستګیره! ډېر په غوسه یې!

سور سترګی له خندا شین شو، خو د ده تر څنګ له بدنه د کمزوری سړی ټنډه تروه وه.

سور سترګي په خندا کې وویل:

_څه دې وویل! غلام دستګیر!!!

بېرته یې خپلو تشو ته لاسونه ونیول، دا ځل یې خندا تېرې نارې ته ورته وه. ښه شېبه یې وخندل، بیا یې هماغسې په خندا کې وویل:

_د دې خو پېریان هم تابع دي.

بیا یې خندا ته خوله وازه کړه، خو دا ځل یې خندا لنډه وه.

_ښه نو، زما نوم خو دې واخیست، نو دا زما ملګری څه نومېږي.

غلی وم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړي مخامخ وکتل، ویې ویل:

_هاغه ونه راته راوله!

بله خبره یې وکړه!

_ووایه! نن سهار مې څه وخوړل، هه؟! څو اوښې لرم؟! پلار، تره، نیکه مې څه نومېږي؟ !! ماته وګوره! د یوه نوم راته واخله.

غلی وم.

سړي زما تر اوږدې ږیرې خپلې ګوتې لاندې کړې، د زنې پر لاندینۍ برخې مې یې زور راووست. په غوسه یې وویل:

_څه عورته (ښځه) خو نه یې! ماته وګوره!

د قدم شاه وېرېدلی غږ مې واورېد:

_پیر صېب مه په عذابوه! که نه نو ښه ورځ به ونه وینې!

سور سترګی ور وګرځېد، قدم شاه منډه واخیسته، څو ګامه لیري ودرېد.

سور سترګي په ملنډو وویل:

_ښه ورځ؟!

مخامخ راته ودرېد، ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_زه هسې هم ښه ورځ نه لرم، تر اوسه مې څلور مړي کړي، د خپلې کډې (ښځې) او کوچنیانو رنګونه رانه هېر دي. نن دا غر، سبا ها غر، یوه شېبه هم خپل ژوند ته تمه نه لرم.

غلی شو، په ملنډو یې وویل:

_خو ته اوس ړندکی پیری را وغواړه، خیر دی! یا چوف راباندې وکه، اور را واچوه.

غلی شو، مخ یې را نږدې کړ، په ساه کې یې د نصوارو بوی ګډ و.

ورو یې وویل:

_پوهېږې! زه تورباز خان یم، غلام دستګیر مې تر څنګ ولاړ دی.

لینګي مې ولړزېدل، پر نیمه وهل شوې ونې پورې مې لاس ونیو. لېوني غلام دستګیر ته مې وکتل، معصومې وړې، تکې تورې سترګې یې درلودې، داسې نه ښکارېده چې تر دې دمه دې د کومې چرګې غاړه هم پرې کړې وي.

په لومړي ځل مې د لېوني غلام دستګیر غږ واورېد:

_له ما سره دې څه کار و؟

اه! تر اوسه له داسې ورو او ارام غږه نه وم وېرېدلی.

غلی وم.

غلام دستګیر وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_پاړه چنار ته تلم، خو حاجي ناټک مې نه شو خپه کولای، لاره مې کږه کړه، د شپو او ورځو مزل راته پاتې دی، خبره لنډوه.

ومې ویل:

_یواځې درسره غږېدای شم؟!

د سور سترګي غوسه ناک غږ مې واورېد:

_ملنډې مه وهه! زما او د غلام دستګیر تر مینځ هېڅ هم پټ نه دي، خبره وکه!

خو غلام دستګیر ګامونه واخیستل، ورپسې ورغلم، د یوې څېړۍ سیورې ته ودرېد. پوهېدم چې د سولې خبرو ګټه نه کوله! سل زړونه مې سره وتړل، ومې ویل:

_ستا توپانچه غواړم!

د سړي په تور مخ کې شینوالی راغی، مخکې تر دې چې څه ووایي، ما وار ړومبی کړ:

_ستا تړلې توپانچه یو ډز کوي، خو ته بدي دار یې! پوهېږم! هوښیار سړی یې! په داسې توپانچه کې به څه ونه وایې چې اووه ګولۍ خوري، بس! یواځې ماشې ته ګوته ور وړه. که دې دښمن اووه ساوې درلودې، نو هغه بېله خبره ده، که نه، په روغو پښو نه شي درنه تلای.

کوچي وچې سترګې راته نیولې وې.

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_يو دوربين هم درکوم، له دې ځايه يې د هاغه غره پر سر ګوښې ولاړې ونې ته ور واچوه، پاڼې به يې وشمېرې. پيسو ته هم تيار يم، بس! غږ کوه!

کوچي وويل:

_دا توپانچه ولې دومره درباندې ګرانه ده؟!

ومې ويل:

په بيه کې يې زه څه نه وايم، علت يې ته مه غواړه!

يوه شېبه غلی و، بيا يې سر پورته کړ:

_ته څوک يې؟!

ومې ويل:

_پيري مې ته نه منې، نو اوس داسې فکر وکه چې له يوه عادي سړي سره سودا کوې.

ويې ويل:

_دا سودا مې خوښه شوه.

دواړه مخکې لاړو، لېونی غلام دستګير له چينې سره راته ودرېد، ګريس بنده انګرېزي توپانچه، دوربين او څه پيسې مې ورته راوړې.

شېبه وروسته مې په دوو کوچيانو پسې تر هغو کتل چې په ګڼو ونو کې ننوتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرته پورته وختم، توپانچه مې په څو ټوټو کې وپېچله. بله ورځ مې د کریم داد یوه کلیوال ته وویل چې دا امانت به همدا نن تر خانه ور رسوې.

له ځان سره مې حساب وکړ، د کریم داد کلي یوه ورځ د آس مزل غوښت، نو دا کلیوال به نن شپه ناوخته، کلي ته رسېږي، خان به سبا ورځ د راتګ تیاری نیسې، که بل سهار لمانځه مهال حرکت را وکړي، نو مازدیګر یې دلته بوله.

د شپې مې تبه شوه، تر ډېره خوب نه راته، یو وخت مې اورېږ وخوځېدې، قدم شاه و، ویل یې چې کریم داد له چینې سره ولاړ دی.

د غار خولې ته مې وکتل، د لمر ژېړه رڼا پر تیږو پرته وه.

قدم شاه وویل:

ماسپښین دي!

حیران شوم، د کریم داد دومره ژر او ناڅاپي راتګ ته مې تیاری نه درلود.

بدنې مې را واخیسته، مخ ته مې څو لپې اوبه ور واچولې. د غار خولې ته ورغلم، یو له عمره پوخ ځوان پورته را خوت، له چینې سره څو وسلوال کلیوال ولاړ ول.

بېرته پر خپل ځای کېناستم.

کریم داد راغی، زما پر ښي لاس یې مازې شونډې ولګولې. مخامخ راته کېناست.

د هغه پرسېدلو سترګو یوه خبره کوله، ټوله شپه یې مزل را کړی و.

کریم داد وار له واره توپانچه راته کېښوده، ورو یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_پير صېب! خپه نه شې، دا توپانچه دې له کومه کړه؟!

کله مې په دومره اسانۍ ځواب ورکاوه. ومې ویل:

_مه پسې ګرځه!

د سړي په تنده کې ګونځې پیدا شوې، په نا ارامه غږ یې وویل:

_ته پوهېږې! دا توپانچه.

په خبره کې ور ولوېدم:

_ولې نه پوهېږم! دا توپانچه ستا ده، ته بدي دار یې، دښمن لرې، خوب یې در باندې حرام کړی دی، له ونې، بوټې، ډبرې... هر څه وېرېږې....

غلی شوم، داسې مې وښوده چې (د ته پوهېږې) خبرې خوند نه دی راکړی.

کريم داد وخندل، خو پوه شوم چې دا خندا یې مصنوعي ده، په پوست غږ یې وویل:

_قربان دې شم، ته په هر څه خبر یې! خو خير دی، دې بې خبره بنيادم ته ووایه چې دا توپانچه دې له څه وه؟!

ومې ویل:

_که درته ووایم چا راته راوړه، نه یې منې؟!

یودم را مخته شو، ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، مور له پلاره، نيکه د تونسې د پيرانو مريدان يو. کافر مه رانه جوړوه، چې ستا خبره مې زړه ته ونه لوېږي، نو د چا خبره به منم!

ومې ويل:

_ړندکي پيري راته راوړه.

_ولې؟!

_ويل يې چې يوه ورځ د يوه کلي پر سر تېرېدم، يو خان مې وليد، د عزت او ابرو سړی و، خو د يوه خيرن کوچي له وېرې د باندې نه شواى را وتی. ان جومات ته هم نه ته. دې خان ته په کلي او اولس کې يو لوی پېغور ور پاتې و، توپانچه يې کوچي ورنه وړې وه.

د سترګو له کونجه مې کريم داد ته وکتل، سر يې وځړېد.

ومې ويل:

_دا دوې ورځې مخکې بيا ړندکی راغی، دا توپانچه ورسره وه، ويل يې چې لېونی غلام دستګير ويده و، توپانچه مې ترې را واخيسته، اوس غواړم چې دا توپانچه بېرته کريم داد ته ور وړم، خو ما منع کړ، ورته ومې ويل چې دا خلک له جنياتو سره نه دي بلد، که دې کريم داد دا اوږدې داړې او پر اوږدو وېښتو پټ ځان ووينې، نو داسې يې بوله لکه لېونی غلام دستګير چې ورته ولاړ وي، زړه به يې ټک وچوي. توپانچه به زه د کوم بنيادم په لاس ور ولېږم....

کريم داد تر ډېره غلی و، بيا يې راته وکتل، په جينګه خوله يې وويل:

_يو کار به نه راته وکې؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومې ویل:

_اول یې راته ووایه!

سر یې وخوځېد، غریو واخیست:

_له دې لېوني سودره به مې نه کې بېغمه!

پوهېدم چې دې خبرې ته به اخیر راځي، خو دومره ژر مې یې د اورېدو تمه نه درلوده.

ومې ویل:

_خو زه له لیوني غلام دستګیر سره کومه ستونزه نه لرم!

کریم داد تر ډېره ځمکې ته کتل، بیا پرته له دې چې راته وګوري، په غریو کې یې وویل:

_زه غلی سړی یم، خدایکه مې تر اوسه پر میږي هم پل ایښی وي، خو خدای په لېونو واړولم، کال مخکې د لېوني غلام دستګیر کشر ورور زما فصله ته خپله رمه ور پرېښې وه، سم په انسانیت ورسره غږېدم، بس! د څو کلیوالو تر مخ یې پورې وهلم، انسان دی، ماغزو مې کار پرېښود، همالته مې وویشت. مرکې کېناستې، هرې پرېکړې ته تیار یم، شل ټوپکه او ډېرې پیسې مې ورته ومنلې، خو لېونی غلام ستګیر اووه ښځې غواړي.

غلی شو، پر څادر یې سترګې پاکې کړې، په غریو کې یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_ پر ما مې درې خويندې او دوې لونې تر ځان هم ګرانې دي. څنګه به يې اور ته اچوم!

غلی شو. يودم يې راته وکتل، سترګې يې له اوښکو ډکې وې، ويې ويل:

_ ته وايه! دا غوښتنه په کوم کتاب کې روا ده؟! لېونی غلام دستګير نه پير منې، نه فقير، تر اوسه يې اووه مړي کړي، قربان يې شم، دوه يې ستا غوندې ګلالي پيران ول. تخته کېدا يې بې ثوابه نه ده.

تندی مې تريو کړ:

_ څه! پيران!! پيران يې وژلي؟!!

د کريم داد غږ يو ناڅاپه ژوندی شو، غبرګ لاسونه يې پر ځمکه ولګول، يو ګام را وښوييد:

_ هو صېب! که يې نه منې له خلکو پوښتنه وکه.

ځان مې خواشينی ونيو:

_ نو داسړی خو په رښتيا هم ډېر مضر دی!

په خوند يې وويل:

_ بالکل! پر لړم او غونډل بايد پښه کېږدو. بس! قربان دې شم، تاته څه سخته ده، ږندکي ته وايه، چاره به يې وکي.

ومې ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_اتمه ورځ احوال واخله!

د سړي سترګې وځلېدې:

_مانا، تخته کوې یې؟!

ومې ویل:

_اوس څه نه شم درته ویلی، فکر به وکم، خو پام! له دې خبرې باید بل څوک بوی هم یونه سي.

کریم داد مې پر لاسونو را پرېووت، دا ځل یې مچې ډېرې تودې وې.

په خوند یې وویل:

_که دې دا کار وکړ، نو وبه مې ګنډې، ټول عمر به دې غلام یم.

ومې ویل:

_خو لېونی غلام دستګیر له بوټي نه دی پیدا، له تربرونو سره به یې څه کوې؟!

په خبره کې را ولوېد:

_له تربرونو سره یې لوېدلې ده، په کم شي غاړه راسره وړي، بس! ته د دې سوډر چاره وکه، له نورو سره سوله اسانه ده.

د باندې ووت، شېبه وروسته مې قدم شاه را وغوښت، نبغ مې ورته وویل چې د لېوني غلام دستګیر سر غواړم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قدم شاه سترګې رډې را وختې...

پوه مې کړ چې ځينې هدفونه په اسانه نه تر لاسه کېږي.

په سهار مې له حاجي ناتکه د چکر په پلمه يو يرغه (تېز) آس را وغوښت. کوچينی کاغذ مې وليکه، قدم شاه ته مې وويل چې تر خپله وسه به چټک ځې!

موږ ته د انګرېزانو تر ټولې نږدې قرارګاه، د آس درې ورځې مزل غوښت. دا لويه قرارګاه د ډيورنډ د کرښې پر هاغه غاړه پرته وه، چانسلر د قرار ګاه مشر نيلسون ته امر کړی و چې زموږ هره غوښتنه به په پټو سترګو مني.

ډاډه وم، ليوني غلام دستګير په اسانه موندل کېدای شوای، ده په ټول پاړاچنار کې نوم درلود.

يوائې شوم، خو وخت مې بېکاره نه تېراوه، په خلکو کې دربيم با رسوخه کس د شيخ جيلاني په نوم يو لوی مولوي و، دې بوډا يوه لويه مدرسه درلوده، ګڼ طالبان يې روزل، خو دې طالبانو مصرف غوښت، ځينو شتمنو مرسته ور سره کوله، خو د شيخ طالبان ډير ول، کله کله به ان په وچه ډوډۍ کې هم باقي شو.

په لومړۍ ورځ مې له شکراني پاتې يو په غوښه پټ پسه ور ولېږه، دوهمه ورځ مې دوه کړل، خو د شيخ درک ونه لګېد.

يو کليوال مې وغږاوه، ويې ويل چې شيخ به ډېرې پيسې له دم او تاويذه پيدا کولې، د کور او مدرسې ګوزاره يې ښه روانه وه، خو تا يې بازار ور سوړ که، ښه يې نه ايسې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیم سهار مې بل پسه ور ولېږه، خو لا يې بد اېسېدم، خو هماغه غرمه مې يو اوږد لیک ورته ولیکه، ومې لیکل چې څلوېښت زره پېریان مې په واک کې دي، هر څه را رسېږي، نه د شکرانې په پیسو پسې ګرځم او نه هم پسونه، سیرلي ، چرګې، هګۍ... اهمیت راته لري. که تشریف راوړې، نو بغدادي پیر دې له خوارۍ ورځې ایستلی شي....

خط کار وکړ، شېخ پر خره سپور راغی. ستړې مشې يې توده وه. کېناست، يو ساعت يې د علماوو د اهمیت په اړه خبرې وکړې، ويې ويل چې که زما او ستا غوندې علما نه وي، نو عامیان به کوپر او اسلام سره ګډ کړي...هم به له دې دنیا ووځي او هم به يې اخیرت خراب وي...نه به په نکاح پوهېږي او نه به هم د جنازې لمونځ ور مالوم وي، ان داسې څوک به ونه مومي چې د ماشوم په غوږ کې آذان ور وکړي....

بوډا اوږدې خبرې وکړې، په هره خبره کې به يې لومړی ځان او بیا ماته ګوته نیوله، ویل به يې چې دا موږ علما....

بوډا ته مې وویل چې هر سهار يو طالب را لېږه، دی به ټوله ورځ د شکرانې پسونه، سېرلي... پیسې ټولوي، مازدیګر به له ځارویو او ډک جېب سره در روان وي.

بوډا د تګ په وخت کې دعاوې راته کولې، ویل يې چې ستا غوندې علما دې خدای له اور او اوبو وساتي....

بل سهار کوچینی طالب راته ودرېد، تر مازدیګره يې يو پسه، درې سیرلي، څو چرګې... ټولې کړې.

خلک ورو ورو ډېرېدل، د بغدادي پیر د کراماتو آوازه تر لیرو ځایونو رسېدلې وه، ان ځیني خلک له وردګو او غزني هم راغلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شاه نه و، خو د لاوډ سپیکر کرامات ونه درېدل، راغلي کسان به مې ژر نه را پرېښودل، دوی مجبور ول چې له چینې سره یو څه وخت تېر کړي، نالیدلو کسانو به د یو بل نومونه اخیستل، دردونه به یې سره ویل...د کلي او کور په اړه به سره غږېدل....له لاوډسپیکره به دومره څه راوتل چې بغدادي پیر خپل کرامات وښیي.

کله چې به د یوه کس چوف کول خلاص شول، نو ورته و به مې ویل چې اوس فلانی را ولېږه. وړه خبره نه وه، که بغدادي پیر کرامات نه درلودای، نود نالیدلو خلکو نومونه او نورې پټې به څنګه ور مالومې وې!

راغلی کس به مې پښو ته را ولوېد.

یو ماخستن مې جامې بدلولې چې په جېب کې مې د زرو سیکه له واړه چاقو سره ولګېده. سهار مې باز را وغوښت. په خبرو مې را ووست، سره غونډۍ نږدې وه. باز وویل چې سیکه او بوتان یې د دې وړې غونډۍ د لمر لوېدو خوا په څنډه کې موندلي وو.

ماخستن مې لاسي بټۍ را واخیسته، ډاډه وم، په دې شپه کې که مې چاته د زمري زړه هم ور کړی وای، نو د ړندکي پیري له ډاره سمڅې ته نه شوای را تلای.

سپوږمۍ وه، سره غونډۍ مې په اسانۍ ومونده، لمر لویدو خواته یې ورغلم، تنورونو ته د ورل شوې خاورې کیندل شوي ځایونه مې پیدا کړل. په پسته خاوره پسې وګرځېدم. ځای مې وموند، خاوره مې په دواړو لاسونو لیرې کړه، وړې سمڅې ته مې لاسي بټۍ ونیوله، لاندې ډبرینې زینې کښته شوې وې.

په احتیاط لاندې لاړم، اوږدې سمڅې ته د ډبرو پایې ولاړې وې، دېوالونه د مختلفو حیواناتو له رنګه نقاشیو ډک ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو څه د ماتيدو غږ مې واورېد، لاسي بټۍ مې څمکې ته ونیوله، پښه مې د انسان د اسکلیټ د ورانه پر هډوکي ایښې وه. مخکې لاړم، دېوال ته له ډېرې جوړ لوی بت ولاړ و، څو واړه بتان ، دوه، درې کوزړۍ، د انسانانو هډوکي...پر ځمکه پراته ول...بټۍ مې را وګرځوله، په رڼا کې یې دومره زور نه و چې د سمڅې تر پایه ورسېږي.

فشس مې واورېد، په بېړه را تاو شوم، زړه مې له وېرې خولې ته راغی، په خاورو کې تور، غټ مار پروت و. په منډه د باندې ووتم، د سمڅې خولې ته مې یوه غټه ډبره ور ورغړوله. پر ځمکه پرتې مړې خاورې مې ور ټولې کړې.

پوهېدم چې دا سمڅه بې څه نه ده، خو اوس يې وخت نه و.

سهار لس بجې له خوبه را پورته شوم، چینه په خلکو، آسانو، خرو، اوښانو او کچرو کې نه مالومېده.

غرمې ته حاجي پاینده خان راغی، زارۍ یې کولې، د سپینو ګلانو شیره یې غوښته، خو دا شیره مې کله بې ارزښته کوله!

حاجي پاینده مې همداسې په احتیاجۍ کې پرېښود، ورته ومې ویل چې د سپینو ګلانو پر سیمه د کاپرو پېریانو ګزمې سختې شوې دي، ږندکی موقع ته ګوري، بس! څو ورځې نور هم صبر وکه.

د سړي زړه نه ته، خو چاره نه وه، له وچو میوو ډکه لويه غوټه یې راته پرېښوده.

سهار وختې مې یوه ناره واورېده، د باندې ور ووتم، درې کسان لاندې ولاړ ول. اشاره مې ورته وکړه، یو یې پورته را وخوت، په خواره خوله یې چینې ته نږدې د یوه دوکان او سماوار د جوړېدو اجازه غوښته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاوان مې نه پکې لید، ډېر خلک له لیرو سیمو راتلل، دوکان او د شپې د تېرېدو ځای راته ښه و.

ځای مې ور وښود، ځوانانو هماغه ساعت ملاوې وتړلې، تر مازدیگره یې هوارې ډبرې راوړلې....

ماښام چرتي شوم، اووه ورځې تېرې وې، خو د قدم شاه درک نه و، د هغه د نیولو کومه وېره نه را لوېده، قدم شاه په سیمه کې بلد و، د ډیورنډ پر لیکه د افغان پوځیانو قرار ګاوې هم له یو بل نه لیرې پرتې وې، بلد کس په اسانۍ تر کرښې اوښت.

په زړه کې مې یوه خبره را ګرځېده:

_درې ورځې تګ، درې ورځې راتګ. نو ولې وځنډېد! قدم شاه مې د شپې تر ناوخته له ذهنه نه ووت.

سهار چینې ته ورکښته شوم، له درېیو پرونیو ځوانانو سره، څلورو نورو کسانو هم ختې کولې. کار تېز و، بس! پلنې ډبرې به یې په ختو کې نیولې...غرمې ته د واړه دوکان دېوالونه ودرېدل.

ماسپښن ته کریم داد له خپلو ملګرو سره راغی، زېری یې غوښت، خو ما وریاده کړه چې ړندکی پیری ډېر مصروفه دی، زه په خپله احوال در لېږم.

کله چې بېرته ته، یو تک سپین، ښکلی آس یې راته پرېښود.

مازدیګر د دوکان پر سر لرګي او خاوره ولوېدل، لمر لوېدو ته کاګل ورباندې تېر شو. آس مې د لېوانو له ډاره همالته وتاړه.

خواشینی وم، قدم شاه مې سترګو، سترګو ته کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وختې پرېوتم، یو وخت مې کړنګ واورېد، سترګې مې رنې کړې، ځراغ بل و، قدم شاه تش دېګ ته کتل.

کېناستم، په خوند مې وویل:

_څه وخت راغلې؟!

پرته له دې چې راته وګوري ویې ویل:

_فکر کوم چې له ډېرې لتې دا څو ورځې وږی ګرځېدې!

ومې ویل:

_راځه! وچه مېوه شته.

راغی، لاس یې را وغځاوه، خو ما راکش کړ، په غېږ کې مې ونیو.

ویې ویل:

_پخوا خو دومره مینه ناک نه وې!

له مختلفو مېوو ډکه کڅوړه مې ورته کېښوده. په بېړه مې وویل:

څه دې وکړل؟

ویې ویل چې له نیلسون سره وغږېدم، د لېوني غلام دستګیر په باره کې مې مالومات ور کړل، ورته ومې ویل چې د دې سړي پیدا کېدا اسانه ده، ټول خلک یې پېژني....

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیلسون پاړا چنار ته تلګراف وکړ، ځواب راغی، په پاړا چنار کې انګریزې قرار ګاه ورته لیکلي و چې سخته نه ده، د لېوني سر به له همدې ځایه ډېوېډ جونز ته ور ولېږو، خو وخت غواړي، موږ باید لېوني غلام دستګیر ته داسې موقع وګورو چې راګرم شي....

له قدم شاه سره تر ناوخته ناست وم، د شېخ جیلاني او د سرې غونډۍ کیسې مې ورته وکړې....بیا مې وویل چې د لېوني غلام دستګیر سر شاید ډېر وخت ونیسي، تر هغو به د ملک ځونډي په باره کې فکر وکړو.

په زورور ملک ځونډي پسې لوی قوم ولاړ و. دې شتمن شپېته کلن سړي پر پراخه سیمه واک درلود،غریبانو ته یې لاس نیو، د لارې مساپر به یې له ډوډۍ پرته نه پرېښودل. ان کله کله به سلامت تجارتي کاروان د ده مهمانخانې ته شپه ور وړه.

دې سړي خپله ځواني د هند په اسام کې تېره کړې وه، هلته یې د سود لویې معاملې درلودې، اوس یې هم کار جوړ و، دوو ورونو او مشر زوی یې له اسامه په خرپ پیسې ورته را لېږلې.

د ملک ځونډي یوه کلیوال راته ویلي و چې دا سړی هېڅوخت له مېلمه پرته ډوډۍ نه خوري، که مساپر ونه مومي، د کلي ملا او څو نور کلیوال ورسره کېنوي.

دې سړي ژوندی زړه درلود، ځان یې غم ته نه ورکاوه، د ښو آسونو، اتڼ او تېزو ښکاري تازیانو شوقي و، کله کله به یې شاعري هم کوله، له خپلې یوې ښځې او شپږو اولادونو سره یې خوشاله ژوند درلود.

له قدم شاه سره مې د ملک ځونډي د ژوند هره خوا وسنجوله، دواړو فکر وکړ، خو د دې سړي په ژوند کې مو داسې څه ونه موندل چې د بغدادي پیر کراماتو ته احتیاج وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه اوونۍ ووته، په دې ورځو کې مو د حاجي ځونډي ډېر کلیوال وغږول، پاتې تمه مو هم وخته!

دوکان او لویه کوټه جوړ شول، همدې یوه دوکان او سماوار ته یې د(پیر بازار) نوم ورکړ. خو دومرو خلکو ته یوائې یو دوکان او یو سماوار کافي نه ول، نورو کسانو ته مې هم د دوکانونو د جوړولو اجازه ورکړه، دا اجازه په لومړي دوکاندار ښه نه وه لګېدلې، خو بغدادي پیر ته یې ان د یوې وړې ګیلې زړه هم نه درلود.

خلک ډېر ول، ستړی شوم، دمونو ته مې یوائې د ماسپښین تر لمانځه پورې وخت ورکړ. ناوخته راغلي کسان به یا بېرته تلل، یا به یې په سماوارونو کې د بل سهار په تمه شپه تېروله.

وروسته مو بله لاره ومونده، کاغذونه مو وسکڼل، سلګونه څلور کونجه وړې ټوټې مو ترې جوړې کړې، په هره ټوټه کې مو چوکاټونه او د چوکاټونو په مینځ کې مختلف عددونه ولیکل. قدم شاه به له چینې سره ولاړ و، خلکو ته به یې په نوبت کاغذونه ورکول، ویل به یې چې دا تاویذونه د بغدادي پیر په مبارکو لاسونو لیکل شوي دي، په اوو سرو جامو کې یې ونغاړئ، د هر مرض دوا ده....

خلکو به څه ویل! هېڅ! کاغذونه به یې سترګو او شونډو ته ور وړل او بېرته به خپلو کورونو ته روان شول. قدم شاه به یوائې هغو کسانو ته له پیر سره د لیدو اجازه ورکوله چې یا به له ډېرو لیرو ځایونو راغلی ول او یا به یې څېرې تازه او جامې نوې وې.

کله کله به له پیر سید کرم شاه (لارنس) نه هم خبرېدم، دی له ما سل_ یو نیم سل کېلومتره لیرې و، خو په کراماتو کې یې تر ما وړې وه، له هماغه سیمې یوه راغلي سړي قسمونه خوړل چې پیر سید کرم له ځانه مرغۍ جوړه کړه، والوت....

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټوله ورځ به مې ماغزه وخوړل شول، قدم شاه هم ستړی و، هره شپه به يې کاغذونه سکڼل....

بل فکر مې وکړ، بغدادي پير تر دې دمه لنګر نه درلود! هسې هم د شکراني پسونه ډېر ول، له شېخ جيلاني سره سره، دم، دعا ته د راتلونکو خلکو ګذاره هم پرې کېدله، د هوټلونو خاوندانو ته مې تنخوا وټاکله، دوی به هره ورځ دوو، دوه نيمو سوو کسانو ته د پسونو پخې غوښې ورکولې.

خلکو په خپلو سترګو ليدل چې د خلکو له خوا راوستي پسونه ، بېرته همدې خلکو ته پخېدل، خو بيا به هم حيران ول ...ويل به يې چې د دومره بنيادمانو مړول کرامات غواړي، وړه خبره نه ده! د پيرګل لنګر پټې بلاوې چلوي....

يو ماسپښين مې پر آس چکر واهه چې د قدم شاه ستړې چيغه مې واورېده، ورغلم، ويل يې چې يو ځوک تاويذ غواړي. ورياده مې کړه چې ته خو په هر څه پوه يې، سهار ته يې ماتله که، خو قدم شاه راته وويل چې دا سړی په ليدو ارزي.

له يوه خوار، هډور سړي سره پورته وختم، دی غلام رسول نومېده، د ملک ځونډي دهقان و، خو اوس يې داسې تاويذ غوښت چې غوا يې د لوشلو په وخت کې لغتې ونه وهي.

تاويذ مې ورته وليکه، ومې ويل چې په اوو سرو جامو کې يې وګنډه، غوا به کراره ولاړه وي. بيا مې د ملک ځونډي خبرې را واخيستې، ومې ويل چې دا خوشاله انسان په ژوند کې هېڅ غم نه لري، خو غلام رسول را ياده کړه چې په دې ورځو کې يې چورت خټه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

را ومې غږاوه، د دهقان له خولې د ملک ځونډي ژوندی زېره مړ و، خندا ترې هېره وه، ډوډۍ یې نه خوړه، په وړه خبره غوسه کېده..نازولې تازیان به یې په ډېرانو ګرځېدل... ان جومات یې هم پرېښی و.

نورې خبرې مې ترې را وایستې. دهقان یوه کیسه راته تېره کړه، ویې ویل چې څو ورځې مخکې مې رشقه رېبله، د ژړا غږ مې واورېد. ورغلم، د جوارو په بوټو کې مې چوله جوړه کړه، حاجي ځونډۍ د لښتي پر ژۍ ناست و، رڼې اوښکې ترې تویېدې، له ځان سره یې خبرې کولې، بیا یې یو ناڅاپه آسمان ته وکتل، له خولې یې زوروره چیغه را ووته!

_اه ! توتکۍ!

پورته مې وکتل، توتکۍ نه وه.

غلام رسول غلی شو، ماته یې وکتل، ویې ویل:

_قربان دې شم، ملک ځونډی سم نه شو راته ښکاره، د لېونتوب علامې لرې.

د دهقان له تګه وروسته مې له قدم شاه سره خبرې وکړې، دواړه یوې نتیجې ته ورسېدو، دا د مینې نښې وې. بوډا مېین و.

سهار ناوخته مې چیغې واورېدې، غلام رسول په بېړه پورته را وخوت، لمن یې په وینو سره وه. خدای او کوران یې یادول، د خپلې ښځې د پزې د وینې درېدو ته یې تاویذ غوښت.

علت مې وپوښت، لنډ یې راته وویل چې ستا راکړی تاویذ مو د غوا پر تندي را وځړاوه، خو سهار یې زما کډې ته غبرګې لغتې سیخې کړې، د مخ پاړسوب او مات

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاښ يې پروا نه کوي، خو اوس يې د پزې وينه نه درېږي،خوارکۍ هسې هم کم جانه ده، که يې دا حال وي، مړه يې بوله.

د غار تيارې برخې ته لاړم، شپېه وروسته مې سړي ته د وينې د درېدو تر ټولو قوي دوا ورکړه. په غوسه مې ورته وويل چې وه ساده! ولې په خبره ځان نه پوهوئ! درته ويلي مې و چې تاويذ ته اوه سرې جامې ور واغونده!

دهقان په خواره خوله وويل چې زه ورته ناست وم، کډې مې تاويذ په اوو سرو جامو کې وګانډه....

خو ما نه منله، ومې ويل چې که د تاويذ يوه جامه کمه، يا زياته وي، نو برعکس تاثير لري، غوا نوره هم په غوسه کېږي....

خو غلام رسول قسمونه خوړل چې د تاويذ جامې پوره وې.

ومې ويل:

_د تاويذ خلاصول دې کور بې برکته کوي، که نه اجازه مې درکوله چې تاويذ خلاص کړې، په خپله به پوه شوی وې چې جامې کمې، يا زياتې دي....

غلی شو، دهقان به نو ولې خپل کور په لوی لاس بې برکته کاوه!

دهقان په بيړه د باندې ووت.

قدم شاه سړه ساه واېسته:

_اوف، بېچاره ښځه؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلی شو، ویې ویل:

_د دوا د بوتل کاغذ خو به دې ترې شکاوه.

ومې خندل:

_دا خلک په خپله ژبه نه پوهېږي، نو انګلیسي خط به څنګه لولي؟!

_خو احتیاط ښه دی!

ومې ویل:

_څوک یې سپینوي! که پوه هم شي، لویه خبره نه ده، په ځلوېښتو زرو پېریانو کې به داسې پیری هم وي چې بغدادي پیر ته له لندنه دوا راوړي.

ماخستن ناوخته مو ډوډۍ خوړه چې یو دم ګوله رانه ولوېده، یو چا په لوړ غږ زما نوم اخیست:

_ډېوېډ جونزه!

منډه مې واخیسته، سپوږمۍ وه، چینې ته نږدې دوه کسان ولاړ ول، ورغلم، یودم مې وویل:

_اه! احمقه! دا ځای نو زما د نوم د اخیستلو دی؟!

سړي کلکه غېږ راکړه، خو ما د سماوار وړې کړکۍ ته کتل، شکر مې وایست، څراغ بل نه شو....

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شاه راغی، آسونه یې همالته په ونه پورې وتړل. یوه سپکه او بله درنه کڅوړه مو پورته وخېژوله. کېناستم، خو لا مې زړه نه وو سره راټول.

مایکل توره لونګۍ لیرې کړه، بخښنه یې وغوښته، دی په دې نه پوهېده چې سماوار له خلکو ډک دی.

مایکل خپل ملګری را معرفي کړ، نوم یې چوهدري حسن و، د پاړا چنار په قرارګاه کې یې وظیفه درلوده.

مایکل مې په پېښور کې لیدلی و، ده به په هفته کې یو ځل د جاسوسی د وسایلو کرامات راښودل.

ما څو میاشتې په غره کې تېرې کړې وې، د معلوماتو تږی وم، په دې نه پوهېدم چې له دې غرونو ور هاخوا څه خبرې دي. مایکل مې وغږاوه، د پاچا (امان الله خان) قرار دادونه ډېر شوي ول، پر معدنونو کار روان و، صنعت وده کړې وه، په کابل ښار کې روان رېل لیدل شوی و، سلګونه ځوانان ترکیې، جرمني، فرانسې.... ته په زده کړو پسې تللي ول....

وروسته د جاسوسانو په باره کې وغږېد، په ټولو کې د بریتانیې لخوا جوړو شویو روحاني څېرو (پیر، فقیر،اغا، ملنګ...) کامیابه نتیجه ورکړې وه. ان ځینو یې په دربار کې هم مریدان پیدا کړي ول....

د لیوني غلام دستګیر کیسه مې ترې وپوښته، لنډ یې وویل چې سر یې په راوړې بوجۍ کې دی.

مایکل وویل چې په دې ورځو کې د برېتانیې په پوځ کې یو سیک عسکر ووژل شو، قاتل یې نه و مالوم، خو موږ ورته مالوم کړ، لنډ لیوني غلام دستګیر ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورغلو، د لیوني تر مخ مو د مقتول وړې توپانچه په کېږدۍ کې تر لیمڅي لاندې کړه، غلام دستګیر جنجال وکړ، لاس یې را واچاوه، کوچیان راغلل، خپله توپانچه مو بېرته را وایسته، سړی را ګرم شو، قرار ګاه ته مو را ووست، جلاد غاړه ور پرې کړه.
بس! یو- دوه ورځې د کوچیانو مشران راتلل، ویل یې چې لیونی له سره پرته څنګه خاورو ته وسپارو، خو ګرمي وه، چاره یې نه لیده.

مایکل لویه خلطه خلاصه کړه، اول یې خوراکي مواد را واېستل، بیا یې اخبارونه او د جاسوسۍ نوي، پرمختللي وسایل پر ځمکه کېښودل.

مایکل او ملګري یې تر سپېده چاود مخکې بېرته پاړاچنار ته روان شول.

په هماغه ورځ مې کریم داد ته احوال ور ولېږه، بله ورځ راغی، په بوجۍ کې د لیوني غلام دستګیر تړلی سر مې ورکړ، پښو ته را ولوېد.

ماخستن مې نوي راغلي وسایل کتل، تېز ګروپ مې ولګاوه، د سمڅې له خولې اووه رنګه رڼا ووته. قدم شاه د سماوار تر مخ وارخطا خلکو ته ویل چې دا له کوه قافه د راغلیو ښاپېریو د اغوستو حجابونو رڼا ده... د خلکو د توبو غږونه تر سمڅې پورې را رسېدل....

بله ورځ مې ملک ځونډې ته یوه جمله ولیکله:

_بغارې دې دومره لیرې غره ته را ورسېدې، خو نږدې توتکۍ وانه ورېدې.

په سبا یو له ونې ټیټ سړی راغی، غټه لونګۍ یې تړلې وه، ږیره یې په نکریزو سره وه. وار له واره مې پښو ته را ولوېد، د خواست په ژبه یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_یا پیرګله! دومره کرامات لرې چې زما چیغې ان په غره کې اورې، نو هر څه دې په وس پوره دي، خدای به کوي، ته به کوې! داسې تاویذ راته ولیکه چې له توتکۍ بې غمه شم.

ومې خندل:

_پیر بغدادي ته بې غمه کېدا او یو ځای کېدا، دواړه یوه خبره ده.

په حیرانۍ یې راته وکتل، ویې ویل:

_قربان دې شم، د آب او عزت سړی یم، کور او اولس به څه وایي، بې غمه کېدا راته ښه ده.

سړی مې خپل ټېټر ته را نږدې کړ، ومې ویل:

_په شرعه کې شرم نه شته، ان څلور ودونه هم کولای شې.

یودم غریو واخیست:

_خونه یې مني، خانګل ته مې وویل چې غریب سړی یې، توتکۍ لور دې راکه، په سرو، سپینو کې به دې پټ کم، خو سړي نه وړه، نه یې را وړه، نبغ یې راته وویل چې وشرمېږه! لمسیان لرې، خپله څوارلس کلنه لور څنګه اورته واچوم...که دې بیا را یاده کړه، پر تندي به دې ولم.

ملک یودم وژړل... ویې ویل چې دې نجلۍ خوب راباندې حرام کړی دی.

بیا مې د خانګل په باره کې را وغږاوه، دې ناروغ سړي د کلي ګوروانې (پاده واني)کوله. دوه ځله بې سده شوی و، له پزې او غوږونو به یې وینه تله، زوی یې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

درلود، په کور کې يې اووه سرې لوڼې ګرځېدې، په وچه ډوډۍ پسې حيران و، تربرونه يې مرګ ته ماتله ول. سر له اوسه لا د خانګل د ښځې او لوڼو په وېش نه سره جوړېدل.

ملک ځونډي ته مې ډاډ ورکړ چې ځان دې غم ته مه ورکوه، خانګل به په دې دوستۍ کې څه ونه وايي.

خانګل مې را وغوښت، څېره يې اشنا وه، فکر مې وکړ، دا سړی دوه ځله پخوا هم راغلی و، زوی يې غوښت.

خانګل مې پر لاسونو را پرېووت، په خوشالي يې وويل چې ښځه يې امېدواره ده. ډاډ مې ورکړ چې د بغدادي پير تاويذ بې څه نه دی، په نصيب کې دې يو ګلالۍ هلک وينم.

بيا د اصلي موضوع په څنډو کې را وګرځېدم، د خانګل غربت او بې کسي مې ياده کړه، د هغه ناروغي او اووه لوڼې مې مينځ ته را واچولې، ومې ويل چې ژندکی پيری کله کله احوال راته راوړي، تربرونه دې ښه نېت نه درته لري....

د سړي سترګې له اوښکو ډکې شوې، ويې ويل چې بې کسي دې ورکه شي، دی هم پوه دی چې تربرونه يې مرګ ته ناست دي....

خانګل ته مې وويل چې له ملک ځونډي سره دوستي دې په خير ده، لور به دې له دې شتمن او زورور سړي سره خوشاله وي، تربرونه به دې سترګه ترې کوي، که مړ هم شې، داسې څوک به وي چې پرده دې خوندي او لوڼې دې په عزت واده کړي....

خانګل تر ډېره فکرونه وهل، بيا يې سر پورته کړ، په غريو کې يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، پوهېږم! ته مې بدي نه غواړې، غيب درمالوم دي، چې ته وايي، نو دا دوستي مې قبوله ده.

په هماغه ورځ مې ملک ځونډي ته احوال ور ولېږه چې خبره خلاصه ده، بس! مرکه ور ولېږه!

اه! باور! باور مې غوښت، تر لاسه مې کړ. پر ټوله سيمه مې واک پروت و. ان د بغدادي پير له خوښې پرته مرغۍ هم نه شواى چونېداى. په کورونو، ګودرونو، جوماتونو، ولسونو کې يواځې د بغدادي پير کرامات يادېدل. زه به پر ځمکه ګرځېدم، خو خلکو به اسمان ته کتل. په هرې سپينې کوترې پسې به يې چيغې وهلې ((پير ګل ته وګورئ، له ځانه يې کوتره جوړه کړې، پر خپلو مريدانو راګرځي...)). چا چې به وليدم، پرځان يې د دوزخ اور حرام ګاڼه.

دا ټولې، سختې، خيرنې ورځې، لوږه، تنده...خطر...د خلکو په باور ارزېده. اوس نو د اصلي هدف د ترلاسه کولو وخت و . د دې خلکو زړونه د پاچا له مينې ډک ول، خو اوس بايد دا ځاى کرکې نيولى واى. په لومړي ځل مې په خپلو خبرو کې د امان الله خان نوم را ګډ کړ، خو احتياط مې نه هېراوه، د دې خلکو په زړونو کې له خداى او پيغمبر را وروسته، امان الله خان پروت و.

په پيل کې به مې عمومي خبرې را واخيستې، بيا به پاچاهي ته ورغلم، د غازي ښيګڼې، له وطن، آزادي او تعليم سره د پاچا مينه، د هغه ديندارې...به مې ياد کړل، په اخير کې به مې د (خو) ټکى را وايست، وبه مې ويل چې غازي امان الله خان ښه سړى دى، خو کاشکې يې ږيره نه خرېيلى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدې يوې خبرې به د خلکو له ذهنه د پاچا افغانيت، زړورتوب، د وطن ابادي، دينداري، له وطن او خلکو سره مينه... ټول پاک کړل. پر ځای به يې يوه خبره کېده، پاچا ږيره نه لري، مانا سنت ته ارزښت نه ورکوي....

خو مابه وخندل، وبه مې ويل چې خير دی، ځواني ده، په خپله به پوه شي....

هره ناسته به مې د امان الله خان پر صفتونو پيلوله، خوله به مې ستړې شوه، خو اخېر په يوې وړې (خو)، د پاچا پر ټولو ښېګڼو خړې اوبه وروستې.

وروسته لږ مخکې لاړم، ټولو ته مې همدا يوه خيالي کيسه تېروله، لومړی به مې د امان الله خان صفت وکړ، بيا به مې ځان خواشينی ونيو، وبه مې ويل چې څه وخت مخکې ځوان پاچا له خپلو وزيرانو سره جلسه درلوده، يو وزير په خرپ نشه و، خو پاچا يواځې سپک کړ.

غلی به شوم، ناستو کسانو ته به مې وکتل، وبه مې ويل:

_پاچا زړه سواند انسان دی، خو شريعت شراب خور ته خپله سزا لري، پاچا بايد د زړه سواندي پر ځای حد جاري کړی وای.

وار له واره مې دا ډول کيسې په خپله په پاچا پورې نه شوای تړلی، دې خلکو د بغدادي پير الوتل منل، خو پاچا او شراب ډېر سره ليرې ول، خو لږ تر لږه به دې کيسو په دې ساده ککريو کې دومره ور ګرځول چې که پاچا خپله شراب نه خوري، نو شراب خور يې هم دومره بد نه ايسي....

وروسته يو څه تېز تلم، د هلکانو مکتب مې ښه ياداوه، خو د نجونو له زده کړې سره مې ضرور د (خو) ټکی تاړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا مې تر کیې ته د افغانو نجونو د لیږلو خبرې را واخیستې، ومې ویل چې درس ښه دی، خو دومره هم نه چې ځوانې، جانې، سپینې پښتنې پردو ملکونو ته پسې ولیږو....

تر دې دمه به ټولو سرونه راته خوځول، خو یوه ورځ مې په خپلو خبرو کې ملکه ثریا یاده کړه، ومې ویل چې لوڅ مخ ګرځي....

په لومړی ځل یو چا دومره زړه وکړ چې د بغدادي پیر په خبره کې ور ولوېږې، له کټوازه راغلي یوه زیړه ځوان په غوسه وویل:

_پیرګله، دم، تاویذ او کراماتو ته دې مات یم، مور مې یاده که، خو د پاچا په ناموس به کار نه لرې.

ومې خندل، ملکه ثریا مې د دنیا تر ټولو ښځو پاکه او پرهېزګاره وګڼله، تر هغو مې د ملکې صفت وکړ چې د ځوان د تندي ګونځې هوارې شوې....

یو څه وخت مې احتیاط کاوه، د امان الله خان نوم مې نه اخیست، خو د والیانو، حاکمانو او نورو غټو خلکو د خیالي ګناوو بیانول په دې نه ارزېدل چې څوک بغدادي پیر خفه کړي.

وروسته مې د مایکل راوړي اخبارونه وکتل، یوه انګرېزي مجله مې ومونده، په برېتانیې کې د ښځو د پرمختګونو په اړه وه.

ګڼ کسان به مې را ټول کړل، مجله به مې وغوړوله، د انګرېزي متن او عکسونو له مخې به مې تشریحات ورکول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په انګرېزي ژبه پوهېدا پوښتنه نه پیدا کوله، له بغداده راغلي پیر صافه پښتو ویله، نو ده ته انګریزي هم سخته نه وه.

د مجلې په لومړي مخ کې لوی عنوان لیکلی و: ((د بریتانیې ملکې د اکسفورډ پوهنتون له تکړه محصلینو سره وکتل)). لاندې لوی عکس و، ملکه د پوهنتون له ممتازو انګرېزو نجونو سره ولاړه وه.

وبه مې ویل:

_دلته یې لیکلي چې د بریتانیې ملکې له هغو افغانو نجونو سره وکتل چې برېتانیې ته په زده کړو پسې راغلې دې.

د دې عکس په لیدو به خامخا یو_ دوو کسانو ویل:

_څه فایده، ببړته مو هماغه پرنګیانو ته خپل ناموس ور ولېږه چې د ناموس د ساتلو له پاره مو تورې پسې را واخیستې....

په دوهمه پاڼه کې له یوه مضمون سره یو عکس ښکارېده، کشیش او ګڼې انګرېزې نجونې په کلیسا کې لوی صلیب ته ولاړې وې. لیکلي وو چې په غربي هېوادونو کې له عیسویت سره د ځوانانو مینه کمه شوې ده، اوس کشیشان هڅه کوي چې دا ځوانه طبقه ببړته پر مسیحت باوري کړي...خو ما به دا جملې داسې ورته ژباړلې:

دلته لیکل شوي چې د یهودو او نصاراوو ملکونو ته ورغلې افغانې نجونې مسیحت ته تشویق کېږي، خو دا سپینې پښتنې په خپل دین کلکې ولاړې دي، د پرنګیانو له دومره تبلیغ سره سره، تر اوسه ایله دوو نجونو خپل دین پرېښی دی....

په خلکو کې به ګونګوسې شوې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_که دا حال و، د دين پرېښودل څه! خپل پرتګونه به هم ليرې کړي....

خو په بل مخ کې يې پرتګونه ليرې کړي ول. يو ورزشي مطلب و، انګرېزو نجونو په يوه نيکر کې واليبال کاوه.

اسانه وه، دا عکس به مې په پښتو نجونو پورې وتاړه، خلکو به توبې ايستې.

خو يوه هم نه ويل چې اې احمقه! د پښتنو رنګ مالوم دی، دا ډول شنې سترګې نه لري!

يواځې يوه ورځ يوه ځوان راته وويل:

_قربان دې شم، تاته خو پتې مالومې دې، په پرنګ کې دا د پښتنو نجونو تور وېښتان ولې ژېړېږي؟

يوې خبرې مې غلی کړ، ومې ويل چې اسانه ده، دې نجونو ته د خنځير غوښه ورکوي، څوک چې څلوېښت ورځې د خنځير غوښه وخوري، وېښتان يې خپله ژېړېږي.

هر عکس ته به ناستو کسانو توبې ايستلې، خو وروستي عکس به خامخا ژړول. يوه جينايي قضيه وه، په عکس کې يوه نيمه بربنډه مړه نجلۍ ښکارېدله چې غاړې ته يې پړی ور لوېدلی و. ليکلي و چې دې نجلۍ د کورني خشونت له لاسه ځان وژلای...خو ما به دا خبرې بل رنګه ترجمه کولې، ويل به مې چې که د پرنګيانو ملک ته تللې کومه پښتنه له خپل دينه وانه وړي، شراب ونه څښي، زنا ونه کړي...نو اته سره پرنګيان يې لومړی په ګډه بې عزته کوي، بيا يې وژني....

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو به ژړل، چيغې به يې وهلې چې د ډانکټري او ماليمې په پلمه يې سپينې پښتنې يهودو او نصاراوو ته ور ولېږلې، بې پردې يې کړې.

ما به د عکسونو په تشريح کې د پاچا نوم نه اخيست، ضرورت مې نه ليد، خلکو په خپله پاچا مسوول ګانه، همدا خيالي نجونې پاچا لېږلې وې.

دا کيسې په همدې سمڅه کې نه پاتې کېدې، کورونو او جوماتونو ته تلې، اولس ترې خبرېده او بغدادي پير دروغ هم نه ويل.

په وړکتوب کې مې د افريقا د يوه مار په اړه يو مضمون لوستی و، ليکلي و چې که دا مار کومه هوسۍ وچيچي، نو هوسۍ وار له واره نه مري، زهر يې ورو ورو تاثير کوي او چيچل شوې هوسۍ په اوو ورځو کې له پښو غورزوي.

زما زهر هم همداسې ول، کار يې ورو و، خو تاثير يې درلود.

يو سهار له قدم شاه سره يوه کم عمره نجلۍ راغله! اه! غټې تورې سترګې، اوږده باڼه ، ګلابي مخ... تر دې دمه مې دا ډول ښايست نه په شرق کې ليدلی و نه په غرب کې. نجلۍ مخامخ راته ودرېده، يودم يې پر ډکو ګلابي غومبرو رڼې اوښکې را ماتې شوې، سلګيو واخيسته، درب شو، زنګنونه يې پر خړه ځمکه ولګېدل.

په ژړا کې يې وويل:

_ولې! ولې! ولې دې ژوند را تباه کړ.

قدم شاه ته مې وکتل. ويې ويل چې توتکۍ ده.

نجلۍ ته مې له حاجي ځوندي سره د خوشاله ژوند تضمين ورکړ... خو نجلۍ ژړل... کله چې د باندې وته، په سلګيو کې يې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_خدایکه مې هغه خوږین بوډا روزي کي، ژېړ کمر خو شته.

شپېه وروسته د سمڅې خولې ته ورغلم، توتکی له یوه کوچیني سره روانه وه.

زړه مې نا ارامه و، دا ښکلې، تنکۍ نجلی مې پر شپېته کلن بوډا ونه لورېده.

وخت تېرېده، ساده خلک په اسانۍ غلطېدل....

هوا سړه شوه، ځان مې ټینګ کړ، د پیر به نو څنګه یخ کېده! په دوو بړستونو کې به بیا هم غونج پروت وم. چاره نه وه، قدم شاه مې بانه کړ، له سماواره به صاف شوي، سره سکاره سمڅې ته راوړل کېدل.

یوه ورځ یوه ډله راغله، یو ړېره خرېیلی ځوان هم پکې و، دا ځوان تر نورو پاک او تازه ښکارېده، نوې خبره نه وه، د خانانو، ملکانو او په ګېډه د مړو خلکو اولادونه به له څېرو یو څه غوړ ول.

د مجلې له مخې مې تشریحات ورکړل، ټولو اوښکې تویولې، خو د ړیرې خرېیلي ځوان په سترګو کې کرکه پرته وه. د خدای په امانۍ پر وخت یې د پیر صاحب لاسونه ښکل نه کړل.

دا کار په یوه بوډا بد ولګېده، باید بد ورباندې لګېدلی وای، بغدادي پیر ته بې احترامي د منلو وړ نه وه. ځوان یې سپک کړ، په غوسه یې ورته وویل چې ورشه، بخښنه وغواړه او د پیر مبارک لاسونه ښکل که. خو ځوان نه راته.

د بوډا سترګې رډې را وختې، ځوان یې تر مټ ونیو، زما خواته یې را کش کړ، خو ځوان چیغه کړه!

_دا دا! ولې دومره ساده یاست! دا سړی دروغ وایي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

اه! پیر او دروغ!

کړس شو، د بوډا په څپېړه کې دومره زور و چې د ځوان مخ یوې خواته کوږ کړي. د نورو کسانو سترګې هم ردې را وختې، ټولو ځوان ته وچې سترګې نیولې وې، خو ځوان نه اور واخیست، نه یې دارې راشنې شوې، او نه یې هم د شغال غوندې و انګولل....

ځوان یودم مخکې راغی، مجله یې ور واخیسته، لومړی پاڼه یې واړوله، چیغه یې کړه!

_دلته یې په انګریزي ژبه لیکلي چې د برېتانیې ملکې د خپل یوه پوهنتون له تکړه محصلینو سره وکتل...

بله پاڼه یې واړوله:

_دا نجوني انګرېزۍ دي، د دوی کشیشان غواړي چې دا پېغلې ببرته له خپل دین سره زړونه وتړي... په دې بل عکس کې هم پرنګۍ نجوني والیبال کوي... ولې دومره ساده یاست! په دې کې یوه هم پښتنه نه ده....دا پیر نه دی، جاسوس دی، خلک د پاچا پر ضد راپاروي...

د بوډا له خولې لاړې باد شوې:

_بس که د سپي زویه! کوپر مه وایه، ته خو ښوېږدلی یې، کور به درسره ایره کې.

دبوډا ځان په لړزېدو راغی، یو ناڅاپه یې وژړل، زانګې وانګې د باندې ووت. ځوان هم پسې ورغی.

حیرانو خلکو ته مې وکتل، خبرې یې له وېرې ډکې وې. په خندا مې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_کينئ! زړونه مه خورئ! دنيا له هر رنګه خلکو ډکه ده.

غلی کېناستل، يوه هم څه نه ويل، څېرې يې لا له وېرې ډکې وې.

وچه مېوه مې ورته کېښوده، را ومې غږول، ږيره خرېيلی ځوان عبدالله نومېده، په ترکيه کې يې درس وايه، له يو کال وروسته کلي ته په رخصتي راغلی و. بوډا يې نيکه و، په کلي او اولس کې يې درونډ نوم درلود....

ټنډه مې تروه کړه، ومې ويل:

_ښه شو، د مکتب نتيجه مو په خپله وليده، څوک چې معلم ته کېناست، له اسلاميته ووت...ماته هره ورځ سلګونه اخلاصمند مريدان راځي... يو هم داسې کوپر نه وايي، ټول صادق مسلمانان دي....په علت يې پوه ياست! مکتب يې نه دی ويلی!

يودم مې وژړل....

اه! د پير ژړا! دا نو ډېره سخته وه.

ناستو کسانو خواست کاوه، د پير اوښکې يې نه شوای ليدای.

هماغسې مې په ژړا کې وويل:

_سر مې چوي، د ونو، بوټو او ډبرو تېرو کوکو مې غوږونه را کاڼه کړل، ښه دی چې تاسو يې نه يې اورئ! خو په ټولو کې د چنغوزيو ونې ډېرې ژاړې، وايي چې بغدادي پير ته سپکاوی به دا غرونه بې برکته کړي، موږ نور جنغوزي نه کوو....

ناست کسان مې پښو ته را ولوېدل، ژړل يې، په ځنګلونو کې يې د برکت پاتې کېدا غوښته... پوهېدم چې د دې خلکو لويه سرمايه همدا ځنګلونه دي، اطمينان مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړ، ورته ومې ویل چې ونو خو څه مکتب نه دی ویلی چې پیر ته عقیده ونه لري، زه به خبرې ورسره وکړم.

ټوله ورځ مې د خولې خوند بد و، قدم شاه ته مې وویل چې په دې خلکو کې یو مکتبي پیدا شو، نه غلطېده، زموږ چټیات یې رسوا کړل، دا ځوان خطرناکه دی... خو قدم شاه ډاډ راکړ چې د نیکه او اولس له ویرې به یې بیا ونه وینې.

نیمه شپه مې سترګې رڼې کړې، په کتابونو کې کړپا وه، قدم شاه مې وښوراوه، وړه بتۍ مې بله کړه، سیم کش شو، یو پر بل ایښي کتابونه ولوېدل، په کش شوي سیم پسې لاوډ سپیکر را ووت.

په منډه له سمڅې ووتم، له ملنډو ډک غږ مې واورېد:

_بغداي پیر خو په رښتیا هم کرامات لرل. اوس پوه شوم چې د سل، یو نیم سل متره لیرو خلکو نومونه او نورې پټې څنګه ور مالومېدې!

زړه مې خولې ته راغلی، بتۍ مې ور واچوله، د غرمني ږېرې خرېیلی ځوان لاسونه له پېچلي سیمه ډک ول، دا سیم یې له چینې څخه تر دې ځایه را ټول کړی و.

قدم شاه د خواست په ژبه وویل:

_خیر دی، رسوایي مه جوړوه!

ځوان وخندل:

رسوایي؟!

قدم شاه تر مټ ونیو، درېواړه سمڅې ته راغلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدم شاه کتابونه ليرې کړل، کوچينی کارتن يې را وايست، خلاص يې کړ، بتۍ ته يې ونيو، تر خولې له پيسو ډک و. په خواره خوله يې وويل:

_دا واخله، په ټول ژوند کې به د بل له احتياجۍ خلاص يې، خو خوله به پټه نيسې.

ځوان ورو وويل:

_زه دومره پست درته ښکاره شوم چې خپل وطن او پاچا ته به خيانت کوم؟! له اوله پوهېدم چې تاسو په پوست پاک خلک نه ياست، له ساده خلکو استفاده کوئ، زموږ له دينه ناجايزه ګټه اخلی، انګريزانو دا رنګه لوبې په ډېرو هغو هېوادونو کې کړې دي چې واکمنانو يې د دوی اطاعت نه کاوه، دوی پوهېږې چې څنګه جعلي پير او فقير جوړ او دا ساده خلک غلط کړي....

غلی شو. ويې ويل:

_دې خلکو ته که هر څومره ووايم چې او ساده ګانو! بغدادي پير د انګرېز جاسوس دی، انګرېزان به هغه څوک څنګه خوښوي چې د انګرېز دښمن وي، له انګرېز سره جنګېدلی وي،ماته يې ورکړې وي...نه يې مني! بس، سبا له همدې لاوډسپيکر سره کابل ته ځم، لمنې به مو پر سر در واړوم.

قدم شاه وويل:

_دې ته دې نو زه نه پرېږدم.

يودم يې د ځوان ژامې ته سوک ورکړ، ځوان پر کتابونو ولوېد، ما يې تر غبرګو ورنونو لاسونه تاو کړل، قدم شاه يې پر ټتر کېناست، د ځوان تر ستوني يې د دواړو لاسونو ګوتې تاو کړې، ځوان زور وواهه، خو له دوو کسانو سره يې نه کېده، بېرته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مو پرې ايست. تر يوڅه وخته پورته، پورته غورزېده، خرهارۍ يې خوت، خړه ځمکه يې پر خپلو نوکانو اړوله...خو وروسته يې سېکه وخته، بس! دوه، يا درې دقيقې يې ټوپونه ووهل، بيا ارام پرېووت.

دواړه غلي دېوال ته کېناستو، د خپل زړه دربا مې غوږونو ته راتله. بيا ولاړ شوو، د ځوان جسد مو له پښو او لاسونو ونيو، څومره چې مو وس کېده، په سمڅه کې مو مخکې يوووړ. بېرته راغلو، د لاوډ سپيکر سيم مې ټول کړ، تر سهاره لړزې نيولی وم.

قدم شاه تر غرمې دوه ځله پورته را وخوت، ويې ويل چې ځينې قومي مشران دې ليدو ته راغلي، خو زما په زړه کې د خبرو زور نه و پاتې.

ماسپښين مې سترګې سره ورغلې، تر ماخستنه ويده وم، شپه مې په رڼو سترګو تېره کړه. اخير مې د چانسلر خبرې ذهن سره را ټول کړ، يو وخت يې راته ويلي و چې زموږ په کار کې، وېره، رحم او شفقت نه شته، که دې کومه ورځ زړه نرۍ شو، نو پوه شه چې بريتانيې ته خدمت نه شې کولای.

سهار مې ګېډه ډکه کړه، د باندې ووتم، هوا سړه لګېده، د ځينو ونو پاڼې ژېړې وې. کله چې بېرته سمڅې ته ورغلم، لينګې مې ولړزېدل، د ږېرې خرېلي ځوان نيکه او يو بل له عمره پوخ سړی ناست و.

بوډا مې پښو ته را ولوېد، يودم يې وژړل، خپل ورک لمسی يې غوښت...خو ما ورته وويل چې دلته نه دی راغلی.

له عمره پوخ سړي مې لاسونه ښکل کړل، په غريو کې يې وويل چې زه د عبدالله پلار يم، عبدالله مسلمان هلک دی، پنځه وخته لمونځ کوي، بس! بېګا نه، ها بل بيګاه مو يو څه سپک کړ، ورته ومو ويل چې د خدای دوستان مه خپه کوه...بس! سهار ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرستن وه، دی نه و، تېره ورځ مو د ټولو خپلوانو کورونه پسې وکتل، خو ځمکه وچاودېده، عبدالله پکې ننوت.

د سپین ږیرې غږ مې واورېد:

_یا پیرګله! د خدای روی ومنه، لمسي مې خوابدی کړې، نادان دی، ویې بخښه!

بوډا ته مې وکتل، رنې اوښکې یې د ږیرې سپینو ډکو ته ور روانې وې.

ومې ویل:

_اکا، زه په زړه کې کومه عقده نه ساتم، ډېر خلک به پیر او فقیر نه مني، خو....

د بوډا ژړا زور ونیو:

_پوهېږم چې ته له زړه صاف سړی یې، حوصله لرې، خو قربان دې شم، ستا سپکاوي به دې کوم مرید پیري ته خوند نه یې ورکړی، عبدالله جان به یې.

زوروري ژړا پاتې خبرو ته پرې نه ښود.

د بوډا پر ډنګرو اوږو مې خپل لاسونه کېښودل، ومې ویل:

_زړه دې غټ ونیسه! پیریان زما له اجازې پرته هېڅ هم نه کوي. د عبدالله غوندې ځوانان ژر احساساتي کېږي، د تاسو سپکې به یو څه خوابدی کړی وي، په خپله به پیدا شي.

د عبدالله پلار په خواره خوله وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_قربان دې شم، مور. خو خپله وسه وکړه، د عبدالله درک ونه لګېد، خیر دی، تاته څه سخته ده، ږندکي ته ووایه، پیدا به یې کړي.

ورته ومې ویل چې سمه ده، دربیمه ورځ احوال واخلئ.

یوه شېبه کېناستم، فکر مې وکړ، لاسي بټئ مې را واخیسته، په سمڅه کې مخکې لاړم، د عبدالله جېبونه مې ولټول، کارت، څو پیسې، او یو سپین خامک شوی رومال مې ترې را وایستل. بېرته د سمڅې خولې ته راغلم، کارت ته مې وکتل، عبدالله په ترکیه کې د انقرې د پوهنتون د دوهم کال محصل و. ده انجنیري ویله.

دربیم سهار بوډا او د عبدالله پلار بیا راغلل، د یوه دیني کتاب د ابښودلو پر پلمه مې تار را کش کړ، له پورته سپین رومال را ولوېد. له عمره پاخه سړي په بېړه رومال ور واخیست، خو بوډا د هغه له ګوتو وایست، رومال یې څو ځله ښکل کړ، په غریو کې یې وویل:

_دا خو د عبدالله جان رومال دی، څو ورځې مخکې یې خور ورته جوړ کو.

ومې خندل:

_بس! ږندکي پیري را ووړ، ویل یې چې عبدالله مې په کابل کې ولید، ترکیې ته یې د تګ تیاری نیوه. ږندکي دا رومال د دې له پاره ترې را پټ کړ چې ستاسو زړه ته ولوېږي.

له عمره پوخ سړي مې لاسونه ښکل کړل، خو بوډا رومال ته کتل...په لندو سترګو کې یې خلا پرته وه.

ځان مې خواشینی ونیو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_خو هلک مو ډېر خوابدی کړی، فکر نه کوم چې تر کال دې شپو دې کوم خط یا احوال درته را ولېږي.

له عمره پوخ سړي په خوشالۍ وويل:

_بس! دی دې خدای ژوندی راته لري، له خط او احواله یې تېر.

دواړه روان شول، بوډا د خپل لمسي رومال په خپلو ګوتو کې ټينګ نيولی و.

په درېیم سهار قدم شاه چيني ته کښېنته شو، تندی یې تريو ونيو، ګڼو خلکو ته يې وويل چې سمڅه له پېريانو ډکه ده، زه يې غږونه نه اورم، خو قربان يې شم، پيرګل ټوله شپه د پېريانو د ماشومانو د چيغو او شوخۍ له لاسه رنه تېره کړي....

تر دې بل لوی ثواب! بس! نر هغه و چې ډېرې ډېرې راوړي، په هماغه ورځ سمڅه لنډه شوه، د عبدالله مړی، زاړه اخبارونه او څه نور بېکاره شيان تر دېوال ور هاخوا پاتې شول.

بله ورځ مو د سمڅې خولې ته ليمڅي ونيول، خو يخني له ګذارې وتلې وه.

قدم شاه اوازه واچوله چې بغدادي پير په دې سمڅه کې ستړی شوی دی، بغداد ته ځي.

ګڼ خانان او ملکان راغلل، دوی دا د بخت غمی (بغدادي پير) کله بل ځای لورېده . هر يوه به د پير د پاتې کېدو خواستونه کول، يوه به ويل چې نوې کوټه ورته جوړوم، بل به کلا ورکوله، بل به ...

پير مغروره څېره نيولې وه، غلی ناست و، زورورو خلکو به د پير پر سر له يو بل سره دعوې کولې، وړه خبره نه وه، پير کور او کلي ته برکت ور ووړ، دا برکت هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه غوښت ....خبرې اوږدې شوې، نه سره جوړېدل، اخیر یې زما نظر وغوښت. ماته تر ټولو د ملک ځوندي د مېلمنو کوټه ښه وه، دا سړی په یوه لوی کلي کې پروت و، ژمی هم نه بېکاره کېدم، له ډېرو ککریو مې د امان الله خان مینه ایستلی شوای.

په سبا پنځه کسان له څو کچرو سره راغلل، خو د پیر یوې وړې خلطي او څو کتابونو دومره زحمت نه غوښت، پر خپل آس کېناستم، غرمه یوې درې ته ورسېدو، په لویو ډبرو کې د روانو نریو اوبو دواړو غاړو ته د غره لمنې سلګونو خړو کورونو نیولې وې. ځای ځای به یوه برجوره کلا هم ښکارېدله، برجونه یې د مورچو په بڼه جوړ ول.

سلګونه واړه او زاړه مخې ته راغلل، له آسه کښته شوم، ښی لاس مې تر ډېرو پورته نیولی و، د ښکلولو وار نه کېده، وروسته ستړی شوم، هر یوه به په خپله زما ځړېدلی لاس تر خپلو شونډو ور ووړ.

بامونه له سرو- زرغونو ټکریو ډک ول، ښځې وې، د ځار او قربان غږونه راتلل...د ملک ځوندی تر کلا اووه پسونه په لاره کې حلال شول، د ملک اوږده مهمانخانه د کلا پر دېوال پورې نښتې وه، له ختو جوړې زینې یې درلودې، د خلکو په ګڼه ګونه کې په سخته پورته وختم.... ملک ځوندي له ډېرې خوشالي وازه خوله نیولې وه، په سترګو کې یې غرورو ښکارېده. هسکه غاړه ته، دا سړی ګرم نه و، بغدادي پیر په دومره خانانو او ملکانو کې د ده کوټه خوښه کړې وه.

تر یو څه وخته له ملایانو او سپین ږیرو سره کېناستم، ځان مې نه بې ارښته کاوه، قدم شاه غږېده.

ډوډۍ مو وخوړه، ټول لمانځه ته لاړل، خو پیر پېښې وغځولې، چا دومره زړه نه درلود چې بغدادي پیر ته لمونځ او جومات ور یاد کړي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملک ځونډي ته مې وويل چې ستړی يم، څوک مه را پرېږده.

ملک په منډه له کوټې ووت.

قدم شاه دروازه ځنځير کړه، مخامخ بل ووړ ور ښکارېده، پورې مې واهه، کوچينۍ کوټه د مکتب له کتابونو ډکه وه. فکر مې وکړ، دا کتابونه مې بايد په بل، تر دې ښه وخت کې ياد کړي وای.

غړونه راغلل، د لويې کوټې وړې کړکۍ ته ودرېدم، د باندې ګڼ کسان ولاړ ول، له عمره پخې او زړې ښځې هم پکې ښکارېدلې، نه تکيه کېدل، همدا ګړی يې د بغدادي پير ليدل غوښتل، خو ملک ځونډي ورته ويل چې مبارک ستړی دی،سبا راشئ، اوس ساسموي....

تر ماښامه چا دومره زړه نه درلود چې دروازه خلاصه کړي، ماښام په خپله د باندې ووتم، وار له واره د تودې ډوډۍ بوی راغی. لاندې مې وکتل، پر ډېران سرې چرګې ګرځېدې، يوه ځوان اخوړونو ته ولاړې کتار غواوې خلاصولې...ور هاخوا د ګڼو کورونو له موريو (دودکشونو) تور لوګي پورته کېدل.

د يوه ماشوم ناره مې واورېده:

_هلې! پيرګل راوتلی.

په منډه کوټې ته ننوتم.

ماخستن مې له ملک ځونډي، د کلي له ملا او څو نورو سپين ږيرو سره ډوډۍ وخوړه، يوه ماشوم لاسونه را پرې مينځل، کله چې د باندې لاړ، ملک ځونډی اوچت

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسې ولاړ شو، غږ یې راته، ماشوم ته یې په زینو کې وویل چې د پیر صېب د لاسونو مبارکې اوبه غواوو ته کېږده، د سلو مرضونو دوا ده.

شپه مې توده تېره کړه، تاوخانه ښه لګېده.

درې ورځې مې تاویذونه ورکول، خو د کلي ناروغان او د دعاوو غوښتونکي نه خلاصېدل. وروسته د نورو کلیو خلک را مات شول، د ملک د کوټې تر مخ به درجنونه خرې ولاړې وې، پر ملاو به یې سرې، شنې بړستنې او توشکونه پراته ول، زړې او له پښو لوېدلې ښځې به پر خرو راوړل کېدې.

ستړی وم، چاره نه وه، خو د هوا په سړېدو سره د خلکو ګڼه ګوڼه کمه شوه، له غرمې وروسته به مې په ارام زړه خوب کاوه.

دې لوی کلي دوولس جوماته لرل، خو تر ټولو لوی جومات د ملک ځونډې و. کله کله به ملا صېب په خواره خوله جومات ته د ورتلو بلنه راکوله، خو ما به خلک بانه کړل، خو اوس ګڼه ګوڼه کمه شوې وه، دا خبره نه چلېده.

یو مازدیګر په نه زړه جومات ته ورغلم، د ملا صېب په ټینګار کتارونه راپسې ودرېدل، د پټې خولې لمونځ و، ستونزه مې نه درلوده، خو د ماښام آذان مې زړه وخوړ، ملا صېب ته مې وویل چې ستا په ځبر لوی او سپین ږیری عالم به څنګه راپسې درېږي.

یو ټیټ غږ راغی:

_قربان یې شم! دې ته وایي د پیرګل خاکساري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملا صېب کلیوالو ته وکتل، په سترګو کې یې غرور پروت و . نه و ملامت، د بغدادي پیر غونډې لوی عالم پسې درېده. مخکې شو، خو د ملک څونډي او ځینو نورو کلیوالو ټنډې تروې شوې، د پیرګل په امامت کې یې ډېر ثوابونه لیدل. بوډا ملا نا امېده ودرېد، د ملک څونډي غوږ ته مې خوله ور ټیټه کړه، ومې ویل چې سپین ږیری دی، زړه یې مه ور ماتوه.

وروسته مېلمستیاوو زور ونیو، هر یوه غوښتل چې د کور دسترخوان یې برکتي شي، خو ما به یواځې د هغو کسانو غوښتنې منلې چې خبرو یې پر نورو تاثیر درلود.

یوه ورځ ملک څونډی راته کېناست، واده یې غوښت، خو د توتکۍ پلار ورته ویلي و چې د هوا تر تودېدو پورې به نه سره په عذابوو. خانګل مې را وغوښت، په سخته مې قناعت ورکړ.

یوه اوونۍ وروسته واده تیار شو، ورځ په ډولونو تېره شوه، مازدیګر یې ناوې راوړه، د نکاح په وخت کې د ملک څونډي نوې سرې کړې ږیرې د څراغ ژېړې رڼا ته سره لمبه کوله.

کلا له ښځو ډکه وه، تر ډېره د چمبې غږ راته، ملک څونډی له موږ سره پرېووت. یو وخت چیغې شوې، قدم شاه څراغ ولګاوه، حاجي څونډی پر خپل ځای ناست و، پکه ککرۍ یې ځلېدله. یودم د کوټې دروازه له دېوال سره ولګېده، دوې زړې ښځې راغلې، ژړل یې...خبره مالومه شوه، توتکۍ په نیمه شپه کې تښتېدلې وه.

ملک په بېړه د باندې ووت، کړکۍ ته ودرېدم، د ناوې تېښته د پټېدو نه وه، په کلي کې بل څراغونه ګرځېدل....

سر مې ولګاوه، لس بجې له خوبه را پورته شوم. ملک راغی، ژړل یې...ویې ویل چې په توتکۍ پسې یې ټول کلی ولټاوه، پیدا یې نه کړه... ژړ ایې زور ونیو، د بوډا

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه ته لوېدلې وه چې توتکۍ له کوم چا سره تښتېدلې ده، ملک خپل عزت په خاورو کې ليد، دا لويه رسوايي يې نه شواى زغملاى، همدا ګړۍ يې له خدايه خپل مرګ غوښت.

يودم د توتکۍ وروستۍ خبره په ذهن کې را تېره شوه ((ژېړ کمر خو شته)).

زړه مې ولړزېد، ومې ويل:

_ژېړ کمر چېرې دى؟!

ملک په لندو سترګو راته وکتل.

همدا خبره مې بيا تکرار کړه، ملک په غريو کې وويل:

_د هديرې پر سر.

د باندې ووتو، تر کورونو تېر شوو، ور هاخوا لويه هديره پرته وه، پر شناختو ټومبلې رنګارنګ ټوټې باد وهلې...مخکې لاړو، د غره په ډډه کې تېره هسکه ژېړه پرښه ولاړه وه.

لاندې مې وکتل، ليرې پر يوې غټې ډبرې سور ټکرى پروت و. منډه مې ور واخيسته، د واده په جامو کې ځوانه نجلۍ په خپلو وينو کې پرته وه.

ملک ځونډۍ را ورسېد، ساه يې لنډه لنډه کېده، شکرونه يې ايستل، عزت يې پر ځاى پاتې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د توتکۍ جنازه وړه وه، ان ملا هم نه ورته، ویل یې چې نجلۍ ځان وژلی، نه بخښونکې ګناه یې کړې، جنازې ته به څنګه ورځم! خو ما مجبور کړ، په نه زړه ورغی.

ناروغه شوم، سرې تبې مې کېدلې، د نجلۍ په وینو سور تندی مې له ذهنه نه ووت.

د توتکۍ د مرګ په اتمه ورځ د ملک ځونډي اتیا کلنه مور مړه شوه. ملک له خیرات پرته د مور خاورو ته سپارل لویه بې غیرتي ګڼله، جنازه یې سبا ته پرېښوده.

جنازې ته دوه، دوه نیم زره کسان راغلل، ملایان وغرېدل، یو کال مخکې به لا ملایانو د خبرو په پیل او پای کې امان الله خان ته دعاوې کولې، دا عادل پاچا یې پر ځمکه د خدای د عدالت سیوری ګاڼه... خو پیر بغدادي خپل کار کړی و، اوس ملایان پر پاچا تېز ور تلل، له نوم سره یې د (غازي) ټکی نه یاداوه. یوه خو ان پاچا د کوپر پر څنډه ولاړ لید...

له مانه د خبرو د کولو هیله وشوه، ضرورت مې نه لید، کومې خبرې چې به ما کولې، نورو وکړې. خو بیا مې هم یوه خیالي کیسه ورته تېره کړه، ومې ویل چې څو ورځې مخکې د شور بازار حضرت صېب مبارک نور المشایخ، امان الله خان ته ورغلی و، ورته ویلي یې وو چې په کابل کې عیاشي ډېره شوې ده، چاره یې وکه، خو دا خبره پر پاچا بده لګېدلې وه، مبارک یې درې شواروزه په تشناب کې بندي کړی و...

د شور بازار حضرتان مشهوره ول، خلکو نالیدلي پېژندل. ټولو ژړل...

خبرې مې را لنډې کړې، ومې ویل چې نور وخت مه تېروئ، جنازه هدېرې ته یوسئ! تر دې زیات د مړي ساتل حرام دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غرمې ته کتار ولاړو خلکو د لندې ډوډۍ سلګونه کاسې یو بل ته ورکولې، دا کاسې د جومات تر مخ لویې فرش شوې میداني ته تلې، له کاسو مړه تاوونه پورته کېدل....

ورځ مې سترې تېره کړه، خو د ملک څونډي یې کور ودان، په غم کې یې هم د پیر هوساینه په یاد وه، شپې ته پاتې شوي له لیرو ځایونو راغلي خانان او ملکان یې د خوب له پاره په کورونو تقسیم کړل.

د مکتب د کتابونو د یادولو له پاره مې تر دې ښه وخت نه شو موندلی.

سهار وختي مې د دروازې پر سر له ایښې قران شریفه اووه جامې (ټوټې) خلاصې کړې، بیا مې د جاسوسي د وسایلو له خلطې یوه سپړې را واخیسته، دا سپړې د اوښکو د بهېدو له پاره وه، یو پاو به له سرو سترګو رڼې اوبه تلې.

له لمر ختو سره د پښو دربې شو، مېلمانه د چایو له پاره کوټې ته راتلل. سپړې مې سترګو ته ونیوله، له فشس سره مې سترګې وسوځېدې، څادر مې پر سر راکش کړ، غلی کېناستم.

دروازه خلاصه شوه، د سلام اوازونه راغلل، خو زه سونګېدم... د ملک څونډي حیرانه غږ مې واورېد، له قدم شاه یې د خیریت پوښتنه کوله، خو قدم شاه ورته وویل چې پیرګل له نیمې شپې راهیسې همداسې ژاړي.

پر څنګنو مې لاسونه ولګېدل، د ملک څونډي غږ مې واورېد:

_قربان دې شم، څه خبره ده؟

څادر مې لیرې کړ، د ملک څونډي سترګې ردې را وختې، ورو یې وویل:

_ولې ژاړې؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

یودم په احساساتو راغی:

_چا خو به نه یې خوابدی کړی، را ته ووایه! ښځه راباندې طلاقه، که د ژوند څکه رانه وکې.

ناستو کسانو ته مې وکتل، له وېرې ډکې، حیرانې سترګې یې راته نیولې وې.

په غریو کې مې وویل:

_مه پسې ګرځه! کومه خبره نه ده.

خو ملک ځونډي کله پرېښودم، د پیرګل ژړا وړه خبره نه وه.

په خواره خوله یې وویل:

_قربان دې شم، زړه مې چوي، راته ووایه، د ا سرې سترګې خو دې بې څه نه دي.

ومې ویل:

_په دې وړه کوټه کې دا کتابونه څه کوي؟!

ټولو یو بل ته وکتل. ملک ځونډي په خواره خوله وویل:

_تر تا مې ځار کې، دا خو یې دا څو میاشتې مخکې له کابله راوړل، ویل یې چې د ځړمني (پسرلي) په اوله میاشت کې به په کلي کې مکتب جوړېږي. یواځې موږ نه، ټولو کلیو ته یې د اول او دوهم صنف کتابونه راوړي دي.

ټنده مې تروه کړه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_تاسو قران شریفونه غواړئ، که د مکتب کتابونه؟!

ټولو یو بل ته وکتل....

یودم مې وژړل، ژړا مې تېزه کړه، په کوکو کې مې وویل:

_بیګا مې قرآن شریفونه په خوب لیدل، د کلي له کورونو یې منډې وهلې، مخې ته یې ودرېدم، ورته ومې ویل چې څه خبره ده! ولې کلی پرېږدئ؟! دوی په دې وړه کوټه کې ایښي د مکتب دا کتابونه یادول، ویل یې چې زموږ او د کوپړي کتابونو نه سره کېږي... خواست مې ورته وکړ، ومې ویل چې دا خلک تک، سپین مسلمانان دي، پیران مني، خیر دی، زه به یې پوه کم، که یې خبره نه منله، لاره خو مو چا نه ده نیولې. بس! په سختئه مې را وګرځول.

ملک څونډي د وره سر ته وکتل، سترګې یې رډې را وختې، پوهېدم چې په ذهن کې یې څه ور ګرځي! پورته ایښي قران شریف به خامخا د تېښتې پر وخت خپلې جامې لیرې کړې وې.

د پزو سونګا راغله، ناستو کسانو ژړل....

ملک څونډی په بېړه ولاړ شو، قرآن شریف یې تر ډېرو په خپل ټټر پورې ټینګ نیولی و، توبې یې ایستې، ژړل یې....وروسته یې یودم چیغه کړه!

_بارانه!

یو خیرن څوان راغی، له جامو یې د خوشایو بوی ته!

ملک څونډي وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_هله، دوه، درې نور مزدوران هم درسره که، همدا اوس به له ورې کوټې ټول کتابونه باسې.

خیرن ځوان په خواره خوله وویل:

_د کور کوټو ته یې یوسو؟!

ملک چیغه کړه!

_وه کم عقله، کور ولې بې برکته کوي، چېرته یې وغورځوه.

په ناستو کسانو کې یوه چاغ سړي وویل:

_ملک صېب! دا کتابونه ما لیدلي، بسم الله پکې لیکلې، د خدای او رسول له نومونو ډک دي، ګناه لري، که زما منې، په اوبو کې دې یې واچوي.

د ملک ځونډي ټنډه لا پسې تروه شوه!

_همدا څو ټکي یې ام د اعتبار له پاره پکې راوستي دي، هر چېرته چې یې وړې، مخصد (مقصد) له کلي یې ورک کئ!

یو بل ډنګر سړي وویل:

_ښه خبره ده، دا کتابونه یې مور ته هم را لېږلي دي، ورک به یې کو، خوله حکومت سره به څه کوو؟!

ملک ځونډي څو ځله خپل سر وخوځاوه، ټنډه یې تروه شوه، ورو یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_هی هی! له ایمانونو خلاص یاست، له خدایه نه وېرېږې، له حکومته مو زړونه چوي، ښځې خو نه یاست، لونګۍ مو تړلې، تر دې به بله کومه سخته ورځ درباندې راځي چې قران شریفونه مو له کورونو تښتي! وایم که یې څه ویل، وچ یې پر دا تندي ولئ، مردار یې کئ، تر دې بله لویه غزا به چېرې پیدا کئ....

وړه کوټه په هماغه ورځ له کتابونو تشه شوه.

لومړۍ واورې، غرونه سپین کړل، دوهم ځل اوارۍ ته راغله، درېیمې

ورېدا، د کلیو لارې وتړلې.

ژمی په مزو روان و، ګرمه بخارۍ، د لاندې او چرګانو غوښې، مېلمستیاوي او خوبونه! بس! څو ځله د سویانو ښکار ته هم لاړو، په واوره کې به د
سوی پلونه اسانه موندل کېدل، په پلونو پسې به مو ګامونه واخیستل، سوی به منډه کړه، خو ملک ځونډي کلیوالو ته ویلي و چې پام! تازیان به نه ور پرېږدئ! د پیر صېب باید پام غلط شي، کوم سوی چې به د پیر د ټوپک له ګولۍ روغ ووت، بیا به تازیانو منډې پسې وهلې....د ښکار سویان به ډېر ول، خو د پیر صېب ویشتلي سویان به همالته ټوک ټوک شول، یوه یوه ټوټه غوښه به یې د تبروک له پاره کورونو ته وړل کېدله.

د ژمي د وروستۍ میاشتې په پای کې واوره ټوله شوه، خلک بیا را مات شول، ان د کرښې د ها غاړې قبایل به هم دم او دعا ته راتلل....

یو مازدیګر په جومات کې ناست وم چې راجندر راغی، راجندر عیسوي و، په ملتان کې یې د بریتانیې په پوځ کې لویه وظیفه درلوده.

د وارخطایۍ خبره نه وه، بغدادي پیر ته ډېر کسان راتلل، یو یې هم راجندر.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس مې د ښکلولو له پاره ور وغځاوه، راجندر ټيټ شو، ناڅاپه مې ټول ځان وربېږدېد، د راجندر له غاړې په ژېړ ځنځير پورې پېيلی غټ صليب را وځړېد.

په سترګو مې اشاره ورته وکړه، خو ساده راجندر زما پر لاس را پرېووت.

صليب نو د پټېدو شی نه و، هر څوک چې د ډيورنډ تر کرښې اوښتي ول، کليساوې به يې خامخا ليدلې وې.

لومړی مې يو ټيټ غږ واورېد:

_نصارا دی!

بيا ګونګوسې شوې... وروسته يوه ناره کړه!

_کاپر جومات ته راغلی.

چېغې شوې، په سلګونو سترګې رډې راوختې.

ملا صېب نه وړه، نه يې راوړه، وار له واره يې د راجندر د وژلو فتوا ورکړه! ملامت نه و، کاپر، جومات او دا ځای! چې دا سړی يې نه وای مړ کړی، نو څوک به يې واژه!

لينګي مې ولړزېدل، له پښو مې د ولاړېدو سېکه ختلې وه... راجندر ته لاسونه ور ولوېدل، د سترګو په رپ کې وارخطا راجندر هوا ته پورته شو.

چيغه مې کړه!

_ودرېږئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د راجندر پښې پر ځمکه ولګېدې، په مخ کې یې ټکی وینه نه وه پاتې.

یودم موسک شوم، ومې ویل:

_تاسو خو یو ځل په خبره ځانونه پوه کړئ!

یوه په غوسه وویل:

_قربان دې شم، پوه یو، د خدای دښمن مو د خدای په کور کې ونیو.

ومې خندل:

_چا ویل چې پوه یاست! په هېڅ هم نه پوهېږئ! دا سړی د خدای دښمن نه، د خدای دوست دی.

حیرانې سترګې را واوښتې.

ولاړ شوم، راجندر ته مې کلکه غېږ ورکړه، ټنډه مې یې ښکل کړه، تر څنګ مې کېناوه. ورته ومې کتل، موسک شوم، ومې ویل:

_مبارک، مبارک، مبا....

د ټولو خولې وازې پاتې وې....

ومې ویل:

_د چا اول سمه وي، د چا اخېره، خو د دې سړي زړه په اخیره کې له نوره ډک شو، بېګا ړندکي راته وویل چې قربان دې شم، ستا یو لیکلی کتاب په ملتان کې د یوه کاپر

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کور کې رانه لوېدلی و، کاپر ولوست، اوس را روان دی، د لارې سختو ته یې ځان ور کړی، غواړي چې ستا تر مخ ایمان راوړي.

خلکو په حیرانی راته کتل.

راجندر په پښتو نه پوهېده، په انګلیسي مې ورته وویل:

_احمقه! نو دومره اشتباه!

غلی شوم، ملا ته مې وکتل، ومې خندل.

_بس! مولوي صېب! سړی تیار دی، کلیمه ور ښیه!

د ټولو سترګې و ځلېدې.

د وارخطا راجندر غوږ ته مې خوله ور نږدې کړه:

_که غواړې چې ژوندی پاتې شې، نو یوه خبره واوره، څه چې دا سپین ږیری وایي، پسې تکراروه یې.

کلیمه وویل شوه، جومات د الله اکبر چیغو پر سر واخیست. له هرې خوا مبارکۍ راغلې...

بیا د نوم وار شو، راجندر ته یې عبدالرحمن نوم وټاکه!

خلک خوشاله ول، نوي عبدالرحمن ته یې مبارکیانې ورکولې.

راجندر ته مې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_تر اوسه مې لا زړه ځای ته نه دی راغلی، یوه سزا باید ووینې.

یودم مې ناره کړه!

_د عبدالرحمن جامې مو ښنګه هېرې دي!

د خلکو تبروک ته ور پام شول، لاسونه ور ولوېدل، راجندر چیغې کړې، ځررر شو، دوې دقیقې وروسته لوځ لېږ و. ان یوه عمر خوړلي بوډا یې نېکر هم کشاوه، خو ما منع کړل.

وارخطا راجندر مې په خپل ځادر کې پټ کړ. خو ډېر ژر نوې لونګۍ، له سنیو اوبدلی کوټ، پټو او جامې ورته راغلې.

ماخستن مې کوټې ته بوت، راجندر د خپل بوټ له تلي یو کوچینی کاغذ را وایست، چانسلر لیکلي و چې په کابل او غزني کې یې زموږ دوه جاسوسان اعدام کړل، خبرې دې یو څه پستې که، خو که بیا هم کوم خطر وینئ، ځانونه را وباسئ!

له قدم شاه سره مې مشوره وکړه، ویې ویل چې ستړی یم، ماشومان مې یادېږي، خو یو- دوه میاشتې نوره پاتې کېدا مو په ګټه ده، یو ځل باید تر سرې غونډۍ هم ورشو.

د ویدېدو پر وخت مې راجندر ته وویل چې بچو! ودرې! سهار به د کلي نایي را غواړم! د سنتېدا کار دې لا پاتې دی.

وارخطا سړی مې پښو ته را ولوېد، تر ډېرو یې زارۍ کولې....

سوزان د خپل غور نیکه د کتابچې پاڼې سره ور وستې، کوټې ته لاړه، پلار، مور او ورور یې تلویزیون ته ناست ول، تر ویدېدو مخکې یې بیا کتابچه خلاصه کړه، ډېوېډ جونز لیکلي ول:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_د هوا په ګرمېدو سره بېرته سمڅې ته لاړو، د دم، دعا بازار له سره تود شو، د بغدادي پیر د کراماتو اوازه تر کلاته هم رسېدلې وه، خلکو په په شپو ورځو مزل کاوه، سترې به یې ګاللې، ځانونه به یې تر پیره را رسول.

یوه ورځ په لومړي ځل څلور افغان پوځیان راغلل، مشر یې تک سپین مخ او اوږده توره ږېره درلوده، سمڅې ته د راختو په وخت یې د ټوپک کنداغ له راوتلې تیږې سره ولګېد، تر ډېرو یې د ټوپک کنداغ ته کتل، بیا یې سپینه ټوټه پرې تېره کړه.

پورته راغی، سترې مشې یې توده وه، ویې ویل چې ژمی یې د کرښې په یوه قرارګاه کې تېر کړ، ګردېز ته ته، زما د لیدو په خاطر یې لاره راکړه کړه.

مشر اوږدې خبرې وکړې، د شوربازار د حضراتو په صفت نه مړېده. وروسته یې د امان الله خان خبرې را واخیستې، ښه زړه یې نه ترې درلود، ترکیې ته د زده کړې له پاره د افغانو نجونو په لیږلو خواشینی و، خو ما امان الله خان، یوه او مدبر انسان یاد کړ، د پاچا په دینداري او هېواد پالنه کې مې شک نه درلود.

د پوځیانو له تلو وروسته قدم شاه را په غوږ شو، ویې ویل چې دې سړي هسې هم په پیر او فقیر باور درلود، له امان الله خانه د دې سړي د زړه د تورېدو له پاره ښه موقع وه، خو تابرعکس، د پاچا صفت ورته وکړ.

قدم شاه ته مې وویل چې دومره مه ساده کېږه، له دې سړي ویره په کار ده.

قدم شاه په حیرانۍ راته وکتل.

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_په کربنه کې پرتې افغان پوځي قرارګاوې دومره امکانات نه لري چې د ژمي په ځله کې دې دا سړی داسې پاک او تک سپین ترې را ووځي. بله دا چې د دې مشر د ټوپک پر کنداغ خوا بده شوه، مانا بيت المال ته صادق دی او پر وطن يې زړه خوږېږي، نو وطندوسته انسان، يواځې وطندوسته امان الله خان غواړي.

غلی شوم، ومې ويل:

_دا سړی دستوري را لېږل شوی و، نور مو دلته پاتې کېدا خطرناکه ده.

خو د قدم شاه زړه ته نه لوېده، ويې ويل چې زموږ په کار کې ډار نه شته.

يوه اونۍ وروسته له پېښوره يو کوچينی کارټن راغی، خلاص مو کړ، حيران شوو، د امان الله خان او ملکې ثريا له لوڅو عکسونو ډک و.

د کارټن را وړونکې راته وويل چې دا عکسونه له لندنه راغلي دي، د پاچا او ملکې ځېرې يې را اخيستې، د نورو کسانو پر لوڅو بدنونو يې اينښې، بيا له همدې عکسه نور عکسونه اخيستل شوي دي.

داعکسونه په دومره مهارت جوړ شوي وو چې جعلکاري يې په اسانه نه ښکارېده.

په لومړي ځل مو دا عکسونه يواځې شناخته وو ته ورکول، بيا مو تر وردګو، غزني او زابله پورې ولېږل.

خلکو به توبې ايستې، اوس پاچا او ملکه د کوپر پر ژۍ نه، کوپر ته ور لوېدلي ول.

يو سهار يوه بل جاسوس د چانسلر خط را ووړ، سترګې مې ردې را واختې، چانسلر ليکلي و چې ځانونه راباسئ، لارنس (پير کرم شاه) يې له اسنادو او شواهدو سره ونيو، اعدام يې کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هماغه ساعت مو د جاسوسي وسايل او پاتې دوا په خلطه کې واچول، قدم شاه ته مې وويل چې په تياره کې به له دې ځايه ځو، خو قدم شاه يواځې يوه بله شپه غوښته، ويل يې چې نن بېګا به د سرې غونډۍ خزانې ته ورشو، سبا ماخستن به له دې ځايه پښې سپکې کړو. خو ما ونه منله، نور نو په افغانستان کې يوې ورځې پاتې کېدا هم خطر درلودا!

په تياره کې د باندې را ووتو، سپوږمۍ وه، په احتياط لاندې لاړو، له سماوراونو خرهارۍ، د ناروغانو ځګيروي او د يوه ماشوم ژړا راتله.

آسونه مو تر قيضو ونيول، پلې ورسره تلو... پر ډبرو د آسونو د نالونو د لګېدا غږونه مې تر زړه تېرېدل....

يودم له ونو ګڼ کسان را ووتل، په غره کې زوروره چيغه را وګرځېده.

_شور ونه خورئ!

زړه مې پښو ته ولوېد، لسو،دولسو پوځيانو منډه را واخيسته، څو چې مو ځانونه خوځول، تر لاسونو مو پړي تاو شول.

لاس تړلي يې چينې ته را وستو، خلک له بلو څراغونو سره را ووتل. خوبولې سترګې له حيرانۍ ډکې وې.

سمڅې ته يې بوتلو، يوه پوځي څراغ ولګاوه، بل د بوجۍ خوله ځمکې ته کړه، له کړنګ سره لاوډسپيکرونه، سيمان، سپيرې، تارونه، دوا، رنګارنګ ګروپونه...ولوېدل.

يوه له ونې لوړ پوځي ورو وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_ډېوېډ جونزه، درې شپې مو په ونو کې درته تېرې کړې، د نورو جاسوسانو راتګ ته ماتله وو، خو تا د تېښتې له پاره ډېره بیړه وکړه.

غلی شو، دېوال ته ور وګرځېد، لاس یې پرې تېر کړ، ویې ویل:

_ډېر وخت نه دی پرې وتلی، رنګ یې کړئ!

یوه پوځي د دېوال د سر تیرې ته برچه ونیوله، تیره په سخته را جلا شوه، خو نورو تیرو دومره زحمت نه غوښت، په اسانی لاندې را لوېدې....

سمځې ته ګڼ خلک راغلل، د ټولو سترګې ردې را ختلې وې.

یو رېږدېدلی زوړ غږ راغی:

_څه خبره ده؟!

له ونې لوړ پوځي وویل:

_دا سړی، پیر نه، انګرېز دی، ګردېز ته یې بیایو.

خلکو یو بل ته وکتل، بوډا چیغه کړه!

_سپینې پښتنې خو مو پرنګیانو ته ور ولېږلې، شرم نه لرئ! اوس مو د خدای په دوستانو پسې ام را اخیستې ده.

پوځي ټیټ شو، لاوډ سپیکر یې را پورته کړ، ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دې سړي دوکه درکړې، هېڅ کرامات نه لري، دې ته لاوډ سپیکر وايي، لاندې به يې ستاسو خبرې اورېدې، دلته به يې ستاسو نوم اخيست...سوچ انګرېز دی، د پاچا د بدنامولو له پاره کار کوي.

يو ډډ غوسه ناک غږ راغی:

_کوپر مه وايه، په پاچا کې نو څه پاتې دي، له خپلې ښځې سره يې لوڅ لپړ عکسونه اخيستي دي.

بل سړي وويل:

_پاچا خو نه خدای مني، نه پيغمبر! اوس پيران ام نه دې ترې پاتې.

پوځي خوله خبرو ته جوړوله چې بوډا وويل:

_نور خانه! د پير ګل لاسونه ور خلاص که! که نه نو دا سمڅه به رابانديې را پرېوځي.

يو قوي ځوان مخکې راغی، خو پوځي يې پر ټټر لاس ور کېښود.

بوډا چيغه کړه!

_عطاګله، برېڅه، خداينوره...تاسو هم ځانونو ته نارينه واياست! د پيرګل تړلي لاسونه مو څنګه لورېږي!

څو کسان را مخکې شول، خو پوځيانو ټوپکې ورته ونيولې، ځای پر ځای ودرېدل.

په ونه لوړ پوځي چيغه کړه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

_وځئ!

خلک شاته شول، د سمڅې په خوله کې ودرېدل. دېوال ړنګ شو، ګڼ پوځیان مخکې لاړل، تر یوه ځایه د څراغ رڼا ښکارېدله، بیا ورکه شوه، خو شېبه وروسته بېرته د سمڅې دېوالونه ژېړې رڼا ونیول، دقیقه وروسته یې د عبدالله وچ شوی جسد، اخبارونه، مجلې... پر غولي کېښودل.

په ونه لوړ پوځي مې تر مخ ودرېد، ورو یې وویل:

_دا ځوان څوک و؟

غلی وم.

_یودم یې پر ژامه سوک راکړ، ولوېدم، له خولې مې وینو داره وکړه.

چیغې شوې، خلکو ډېرې ور واخیستې، یوه پوځي (اخ) کړل، ولوید، نورو هوایي ډزې وکړې، خلک ودرېدل، سمڅه د سوځېدلو باروتو بوی ونیوله.

په ونه لوړ پوځي چیغه کړه!

_که څوک یو ګام را مخکې شو، خون یې پر خپله غاړه!

غلی شو، ویې ویل:

_او ساده ګانو! له پیرګله پوښتنه وکئ چې دا مړی دلته څه کوي.

بوډا په غوسه وویل:

_کوپر مه وایه! له پیر ګله به څنګه پوښتنه کوو، پیریانو به راوړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوځي ټنډه لا پسې تروه شوه:

_له دې ځايه ورک شئ!

بوډا وويل:

_پيرګله! دا خلک په سمه نه پوهېږي، ولې ماتله يې؟! ړندکی را وغواړه! دا د کوپړ زامن به شنه لمبه کړي.

پوځي توپانچه را وايسته، ډز شو، د بوډا پښو ته نږدې نری دوړه پورته شوه.

شپېه وروسته يې لاس تړلي پر آسانو کېنولو، خو تر موږ مخکې ځو کليوالو د خپلو آسانو تشو ته پوندې ورکړې، په تياره کې ورک شول.

ټوله شپه مو مزل وکړ، سپېده چاود يوې تنګې درې ته ورسېدو، چوپه چوپتيا وه، يواځې د آسونو د پښو ټکا اورېدل کېدله...کله کله به يوه مرغۍ هم وچونېده.

يودم سغ شو، له ټک سره د مخې پوځې ولوېد. ډزې شوې، له ډبرو سره سوکې بادېدل. پوځيانو مورچې ونيولې، آسونه وشنېدل، د ټوپکو له خولو سرې غوړنجې را وتلې....

د آس تشو ته مې د بوټونو غبرګ تلي سيخ کړل، آس منډه واخيسته، شاته مې وکتل، قدم شا را پسې و. يودم مې په ښی اوږه کې نرۍ څړيکه تېره شوه، آس ولوېد، پر لويو ډبرو ورغلم، سر مې پر تېږه ولګېد، پر ځان ونه پوهېدم.

يو وخت مې سترګې رڼې کړې، په کندواله کې وم. اوږې ته مې وکتل، تړل شوې وه.

د قدم شاه غږ راغی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_زړه دې مه خوره! ګولۍ وتلې ده.

شاوخوا مې وکتل، د کنډوالې پر ړنګو دېوالونو ګڼ مول وهلي کسان ناست ول.

حاجي پاينده خان راغی، خوشاله و، له پير سره د مرستې او پنځو افغان پوځيانو د وژلو په خاطر يې ځان په جنت کې ليد.

له پاينده خانه مې د نورو پوځيانو پوښتنه وکړه، ټنډه يې تروه شوه، د نورو پوځيانو تيښتې له اضافه ثوابه ايستلی و... بيا يې په خواره خوله د سپينو ګلانو شيره وغوښته، خو ما ورته وويل چې د ړندکي پيري راوړې شېره مو له لاسه ووته، شيره په کڅوړه کې وه.

د پاينده خان تندی وغوړېد، په لوړ غږ يې د خلطې د راوړلو امر وکړ. يوه له ونې ټيټ سړي خلطه راوړه، خلاصه مې کړه، د جنسي قوې د ډېرېدو د ګوليو سلامت پاکټ مې ورته ونيو. پاينده خان په حيرانۍ راته وکتل، خو نور د دې خلکو غلطېدا په دې نه ارزېده چې خپل ماغزه وخورم، لنډ مې ورته وويل چې ړندکي پيري ترقي کړې، اوس له سپينې شيرې ګولۍ جوړوي.

دوې شپې مې د حاجي پاينده خان د کور په کوټه کې تېرې کړې، هېڅوک نه و خبر، يوائې پاينده خان مې ليد، سهار وختي به يې له لندو وېښتو او تورې کړې رېرې رانه څاڅکي څڅېدل.

په درېيم ماخستن يې دوه کسان را سره کړل، دې خلکو ته پټې لارې مالومې وې، له درې شواروزه مزل وروسته د ډيورنډ تر کرښې واوښتو.

غرمه مو د انګريزانو يوې قرارګاه ته ورسوله، ډاکټر مې د اوږې ټپ وکوت، د خلطې دواوو ميکروبي کېدو ته نه و پرېښی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه اوونۍ وروسته په پېښور کې د انګرېزانو په نظامي روغتون کې وم، چانسلر له لاهوره زما پوښتنې ته راغی، کلکه غېږ يې راکړه، پر ټپ مې فشار راغی، خو چانسلر تر ډېرو ټينګ نيولی وم.

وروسته افغانستان ته د لېږلو جاسوسانو په باره کې راته وغږېد، ويې ويل چې برېتانيې افغانستان ته څلور زره کسان لېږلي دي، دا جاسوسان دې هېواد ته په مختلفو څېرو کې تللي ول، څوک موچي و، څوک نجار، څوک معلم، څوک تجار، څوک هم نظامي مشاور...خو تر ټولو په روحاني جامو کې لېږلو کسانو ښه نتيجه ورکړې وه.

چانسلر وويل چې ان د وزيرانو په سويه زړونه يې هم له امان الله خانه خوا توري کړي دي. بس! خبره خلاصه ده، د امان الله خان پر پاچاهي مو تېل وپاشل، اوس يواځې د اورلګيت خلی غواړي.

په مياشت کې مې د اوږې ټپ سره ورغی، بيا له ډېره وخته وروسته حمام ته ننوتم.

يوه لوپښت ږېره مې نوره څه کوله! چاړه مې پرې تېره کړه. بيا تودو اوبو ته ودرېدم، د صابون سپين ځګ تورو خيرو ونيو.

چانسلر يو کال رخصتي راکړه، لندن ته لاړم، له ډېر وخت وروسته مې د هوساينې ساه واخيسته، خو رخصتي مې لا نه وه پوره چې بېرته يې لاهور ته ور وغوښتم.

وار له واره مې قدم شاه وليد، دی د چانسلر د دفتر په دهلېز کې راته ماتله و.

قدم شاه کلکه غېږ راکړه، يوه شېبه کېناستو، د سرې غونډۍ خزانه يې لا نه وه هېره.

وروسته مو چانسلر وليد، ټنده يې هواره وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چانسلر يو عکس راته ونيو، په عکس کې يو خيرن، له ونې ټيټ، خو قوي ځوان ولاړ و، توره ږیره يې درلوده، ګرد پټکی يې تړلی و.

چانسلر ته مې په حيرانۍ وکتل.

د چانسلر سترګې وځلېدې، په خوند يې وويل:

_دا سړی به زموږ پاشلو تېلو ته د اورلګيت خلی وهي.

خبره واضح نه وه، چانسلر بايد نور مالومات هم راکړې وای. چانسلر وويل:

_دا سړی حبيب الله نومېږي، خو د سقاو په زوی مشهور دی، څو کاله مخکې په پېښور کې د يوه زرګر د پيسو سيف غلا شو، د سقاو زوی زرګری ته نږدې چای خرڅاوه، د خلکو پر ده شک راغی، ځکه دا درووند سيف له دې سړي پرته بل چا نه شوای پورته کولای، خو د سقاو زوی وتښتيد، دوه کاله وروسته په پاړا چنار کې د غلا په تور ونيول شو، هغه وخت د پاړا چنار د قرارګاه مشر راته وويل چې دا ساده سړی د امان الله خان ډېر ضد دی، ګڼ غله پرې راټول دي، له دې سړي ډېر کار اخيستی شو.

دا خبره مې خوښه شوه، د بند يوولسمه مياشت يې لا نه وه تېره چې خوشی مو کړ.

يو څه مو نور هم وپېرساوه، په لار کې د انګرېز له خوا يوه جوړ شوي ملنګ ورته وويل چې دی به يو وخت د افغانستان پاچا شي.

د سقاو زوی د کابل کلکان ته لاړ، غلاوې يې شرع کړې، کله کله به يې پر حکومتي کاروانونو هم بريد کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې سړي په کم وخت کې ډېر ملګري پیدا کړل، خبره تر امان الله خانه ورسېده، د سقاو زوی یې په پوځ کې شامل کړ، خو دې سړي په هماغه لومړیو کې یو پوځي افسر وويشت. بېرته غره ته وتښتېد. پاچا یې پر سر انعام وټاکه، خو د سقاو د زوی سر دومره اسانه کار نه دی، په دې سړي پسې د شوربازار حضرتان ولاړ دي، اوس یې ګڼ خلک طرفداري کوي....

چانسلر غلی شو، ماته یې وکتل، په سترګو کې یې ځلا پرته وه.

ومې ويل:

_ښه نو، زما رخصتي لا نه وه پوره، لاهور ته دې د څه له پاره را وغوښتم!

چانسلر را نږدې شو، ورو یې وويل:

_یو ځل بیا ږېره پرېږده!

دا خبره ښه نه شوه راباندې تمامه، ومې ويل:

_د برېتانيې په استخباراتو کې یواځې ډېوېډ جونز نه دی، نور هم باید خطر ومني، بل یوه ته ووایه!

چانسلر یو ګام شاته شو، سترګې یې رډې را وختې، چیغه یې کړه:

_نو ته د ملکې امر نه منې!

غلی وم.

چانسلر پر څوکۍ کېناست، ورو یې وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_له تا مې دا تمه نه درلوده. سم وايې، په استخباراتو کې ډېر خلک کار کوي، خو ډېوېډ جونز (يو) دی. که مو بل ډېوېډ جونز لرلای، نو ته مو په رخصتۍ کې تر دې ځايه نه راغوښتې.

پورته کوټې ته وختم، پر مېز نوي او زاړه اخبارونه پراته ول. يو اخبار مې را پورته کړ، امان الله خان د اروپا له سفره بېرته راغلی و، ده له څو اسيايي او اروپايي هېوادونو سره ګڼ نظامي، اقتصادي، تجارتي... فرهنګي تړونونه لاسليک کړي ول. وروسته د اخيستل شويو وسلو او نورو قراردادونو ليست راغلی و. امان الله خان په دې سفر کې له اروپايي هېوادونو شپېته زره نوي ټوپکونه، يوسلو شپږ توپونه، اته جنګي الوتکې، پنځه زغروال موټر، په زرګونو نظامي خولۍ، پټکونه، درې زره دوربينونه...اخيستې ول.

له اروپايي هېوادونو سره يې په افغانستان کې د قند، کاغذ، تار، ټوکر، جاکټ، جورابو، درملو، برقي او زراعتي وسايلو...د جوړولو د فابريکو قراردادونه امضا کړي ول....

فکر مې خټه شو، خو بل اخبار مې تندی ورين کړ، امان الله خان له اروپايي سفره له راتګ وروسته لويه جرګه را غوښتې وه، د جرګې غړو ته يې خپل تصميمونه ويلي ول، د دې تصميمونو مهم ټکي ليکل شوي وو:

د مريدي له مينځه وړل، د ښځو د چادرۍ ليرې کول، د برېتانوي هند د ديوبند په مدرسه کې د افغانانو په زده کړه بنديز، له ملايانو له سره امتحان اخيستل، د تذکرو وېش، د عسکري جبري کېدل، بهر ته د زده کړې له پاره د ځوانانو لېږل، د وړو نجونو نکاح منع کول...

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هغه څه وو چې ملايانو نه غوښتل، تر ټولو ډېر مخالفت يې د شوربازار د حضرتانو مشر نور المشايخ فضل عمر مجددي کړی و.

انګريزي اخبار مې را واخيست، سلامت مخ يې د شينوارو پاڅون ته ځانګړی کړی و، تبيلغات تاوده ول، د امان الله خان پاچاهي يې نسکوره ګڼله....

يوه مياشت له چانسلر او ځينو نورو انګرېزانو سره پر پلانونو وغږېدم، د سفر له پاره هر څه تيار ول، بس! يواځې ږېرې ته ماتله وم. اه! ږېره! که ږېره په پيسو اوږدېدای، نو چانسلر زما د ږېرې د اوږدېدو له پاره تر ميليونونو روپيو تېر و.

پاتې سلامت مياشت ونه لمبېدم، خيرن ځان، اوږدو له خيرو ډکو نوکانو او څپولو وېښتو مې پيري نوره هم تقويه کوله.

وخت را ورسېد، شنې مرۍ مې غاړې ته واچولې او يو ځل بيا له قدم شاه سره سمڅې ته ورغلم.

د يو کال ورکېدو بانه جوړه وه، بغدادي پير خو يواځې د ملک ځونډي له پاره نه و پيدا، په ټوله دنيا کې يې مريدان لرل.

په يوه مياشت کې څو ځله له خانانو او ملکانو سره وغږېدم، ناليدلي خوبونه به مې ورته تېرول، د سقاو زوی مې د دې ټولو مشکلاتو حل ګاڼه، ويل به مې چې په همدې سږي پسې ودرېږئ، خوب مې ليدلی، همدا مسلمان ځوان به مو له کوپړه راباسي.

پاچا ته د خلکو زړونه هسې هم ډک ول، خو زما خبرو نور هم وپړسول. د پاچا پر ضد سلامت لښکر تيار و، خوما د اوس له پاره درې سوه تکړه ځوانان ترې را بېل کړل او د کابل شمال ته مې مخه کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه اوونۍ وروسته مې د سقاو زوی په یوه زړه کلا کې ولید، ساده سړی و، پیرانو او حضرتانو ته یې له حده تېر احترام درلود.

له دې سړي سره د شپې تر ناوخته ناست وم، غیبي مرستې یې یادولې، ویل یې چې په فلاني ځای کې مې یو پیر ولید، رایاده یې کړه چې خوب مې لید، پر سپین آس سپور یې، توره دې په لاس کې وي، کاپر امان الله منډې درنه وهي...لاړ شه، فلانی ځای وکینده، غیبي مرسته درته پرته ده. ځای مې وکېنده، نوې ټوپکې او ډېرې پیسې ترې را ووتې....

د سقاو د زوی ټولې کیسې د پیرانو او غیبي مرستو په اړه وې، ځان یې سر له اوسه د افغانستان پاچا لید.

ګرم نه و، پیرانو، ملنګانو، ملایانو، حضرتانو، په غلا تورنو حاکمانو، له وظیفو شړل شویو وزیرانو...ټولو د امان الله خان ورکېدا غوښته.

پټې او ښکاره جلسې نیول کېدې، د سقاو د زوی خبرې چلېدې، ان په پوځ کې یې هم ډېر هغه کسان خپل کړي وو چې پاچا به غلاوو او فساد ته نه پرېښودل.

چا چې به په کوهدامن کې د امان الله خان له نوم سره د (غازي) ټکی وتاړه، سر یې قلم کېده، کور ته یې اور ور لوېده، ښځه او لونې یې د مینځو په نوم پر خپلو قوماندانانو وېشلې....

د سقاو زوی ته ځینو شېخانو د خادم دین رسول الله لقب ور کړی و، خلکو به د دې سړي غلاوې او ظلمونه په خپلو سترګو لیدل، خو سونې یې هم نه شو کولای، د دې سړي پر وړاندې ان له تریو تندي هم د کوپر مانا اخیستل کېدله. تریو تندی یانې مرګ. .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اورلګيت وار را ورسېد، د سقاو د زوې په مشرۍ زرګونه کسان د کابل پر ښار ورغلل، دوې ورځې وروسته احوال را ورسېد چې امان الله خان د غزني خوا ته مخه کړې.

د هوساينې سا مې وايسته، د انګرېز پاشلو تيلو اور اخيستی و.

يوه اوونۍ وروسته کابل ښار ته ورغلم، اه! له ښاره سا ختلې وه، تورې وربځې د اسمايي تر غره را ټيټې وې، دوکانونه ته کولپونه ور لوېدلي ول، په کوڅو کې مې يو-يو بنيادم ليد، په ختو کې ټيټ سرونه روان ول...ځای ځای به د دار په پايو پسې ځړېدلي کسان زنګېدل.

يو ځای مې چيغې واورېدې، څو وسلوال په يوه سړي کې ختل، ويل يې چې دا کاپر دی، د امان الله خان په وخت کې يې خپله لور کوپر ته د درس له پاره ور لېږلې وه، سړی يې همالته وويشت.

ارګ ته ورغلم، چمن له لندو دوسيو او کاغذونو ډک و. کړکۍ ماتې وې، په ونو کې قفسونه را ځړېدل، بندي زرکان غلي پراته ول.

د ارګ پر دفترونو را وګرځېدم، مېزونه، څوکۍ، الماریٔ، غالۍ...هېڅ هم نه وو پاتې.

پر دېوال غټې رسامي شوې نقاشي ته ودرېدم، د سپينو بتو سرونه په برچو يا کوم بل تېره شي، خراب شوي ول، خو شنې اوبه، غرونه او د غرونو په لمنو کې شنې ونې پر خپل ځای پاتې وې.

د امان الله خان دفتر ته ورغلم، دېوالونه يې تک تور ول، د سوځېدلو کوچونو يوازې فلزي سپرنګونه پاتې ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرته چمن ته ورغلم، يوه دوسيه مې را پورته کړه، د تجارت د وزارت د کلني راپور له پاڼو ډکه وه. بل کاغذ مې را واخيست، په کابل کې د يوه لوی پوهنتون د جوړېدو د قرار داد کاپي وه.

دوې، درې، نورې په ختو لړلې دوسيې مې وکتې، د افغانستان په ځو لويو ښارونو کې د لويو ښارګوټو د جوړېدو له نخشو او اسنادو ډکې وې....

په رڼا ورځ د برېتاينې سفارت ته ورغلم، وېره مې نه درلوده، بې سرپوښه وطن و، چا به پوښتنه کوله چې بغدادي پير د انګرېزانو په سفارت کې څه کوي!

سفير مې وليد، خوشاله و.

سفير وويل چې د سقاو د زوی په امر د برېتانيې له سفارته پرته، نور ټول سفارتونه تړل شوي دي.

د سفارت ځينو مامورينو کيسې راته وکړې، د خلکو کورونه چور شوي وو، نجونو او ځوانو ښځوته لاس ور لوېدلی و، په سپينو هلکانو پسې کورونو ته ور اوښتي ول.

بانکونه، دولتي شتمنی، دوکانونه، فابرېکې...هېڅ هم نه و پاتې....

څو ورځې وروسته احوال راغی چې خادم دين رسول الله خلکو ته خپل اصلاحي پروګرامونه تشريح کوي.

ورغلم، په يوه لويه ميدانی کې ګڼ خلک را ټول ول. مخکې لاړم، له علماوو سره کېناستم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپېه وروسته یو تور موټر او پر آسانو سپاره ګڼ کسان راغلل. حبیب الله (د سقاو زوی) د موټر له مخکیني سېټه را کښته شو، ږېره یې لنډه کړې وه، د اغوستې تورې دریشي پایڅې یې ور پورته کړې وې.

له علماوو سره یې ستړې مشې توده وه.

لومړی د شور بازار حضرت وغږېد، د حبیب الله کارنامې یې یادې کړې، ویې ویل چې دا وطن همدې خادم دین رسول الله له کوپره وژغوره...په پای کې یې نوي پاچا ته اوږده دعا وکړه.

حبیب الله ودرېد، خپلې پخوانۍ کارنامې یې را واخیستې، ویې ویل چې د امان الله خان بت پرستي او کوپر د دې سبب شو چې د هغه پر ضد را پورته شي...یاده یې کړه چې په لومړیو کې ځوارلس زره نغدې روپۍ او نولس ځوانان را سره ول، ورور ورو ډېر شول، بیا ملایکې مرستې ته راغلې...دا وطن مو له کوپره وژغوره.

نور به د بیت المال پیسې پر خپلو عسکرو او ملایانو لګوم چې عبادت وکړي...د نجونو مکتبونه بند دي، هلکانو ته هم د مکتب کوپري کتابونه فزیک، ریاضي، کیمیا ...ښه نه دي، له دینه یې باسي، دوی باید مدرسو ته لاړ شي.

له دې وروسته د عدلیې، تعلیم او تربیې، حفظ الصحې...وزارتونو ته ضرورت نه شته، عدل د ملایانو کار دی، ناروغی په دم تایذ ښه کېږي، د تعلیم او زده کړې له پاره مدرسې لرو...

مالیات نه اخیستل کېږي...په دې وطن کې یوائې انګرېزان سفارت درلودای شي، ځکه دوی له موږ سره په ګډه کاپر پاچا را وپرزاوه، نور کوپري هېوادونه د سفارت حق نه لري...ورځئ! خپل ساعت تېر کړئ، چرګان او مړزان وجنګوئ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پای کې يې ځان د افغانستان امير اعلان کړ.

څو ورځې وروسته بيا ارګ ته ورغلم، د سقاو زوی په جګو پښو پر څوکۍ ناست و، مخې ته يې جنګي چرګان تړلي ول. دی په ټکي نه پوهېده، د خلکو عريضې به يې شفاهي اورېدې.

بيا د هغو بنديانو وار شو چې د امان الله خان په دوره کې يې لوړې څوکۍ درلودې.

لومړۍ يې يو ډنګر سړی را ووست، دا سړی په تېر حکومت کې د موزيم ريس و. د سقاو زوی د موزيم په مانا نه پوهېده، يوه بل ورته وويل چې دې سړي زاړه بوتان ساتل...

د سقاو زوی سترګې پټې کړې، چيغه يې کړه چې د بت پرستانو ديد ناروا دی، مه يې ځنډوئ، همدا نن يې سر په لاهوري دروازه کې راو ځړوئ.

بل لاس تړلی بندي يې را ووست. دا سړی د امان الله خان د ماليې وزير مير هاشم خان و.

د سقاو زوی وويل:

_دا کاپر مو ولې تر اوسه ژوندی پرېښی!

هاشم خان وويل:

_سم مسلمان يم!

د سقاو زوی چيغه کړه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

_دې وطن ته دې کوپړ را ووست، بودېجه تا جوړه کړې وه!

وزیر وویل:

_هو، خو بودیجه د حساب دارۍ یو پخوانی سیستم دی، په کورونو، دوکانونو کې هم بودیجې لرو، بودیجه یواځې یو نوم دی....

د سقاو زوی چیغه کړه:

چېلم راوړئ!

وزیر ته یې وکتل، ویې ویل:

_ورک شه!

په دوو ساعتونو کې اتیا کسان محاکمه شول. ځینې یې زندان ته ولېږل، نورو ته یې د مرګ حکم واوراوه....د کابل پر څلورو دروازو باید سرونه را ځوړېدلې وای، دا سرونه د نورو له پاره عبرت ول.

نور مې په کابل کې پاتې کېدا ګټه نه درلوده، څه چې برېتانیې غوښتل، تر لاسه یې کړل.

پېښور ته له تګه یوه ورځ مخکې یو ځل بیا ارګ ته ورغلم. زینتې بوټې، ګلان، چمن... له بېخه ایستل کېدل...د سقاو زوی امر کړی و چې دا بې ګټې شیان له ریشو را وباسئ، پر ځای یې ترکاري وکرئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا په ښار کې وګرځېدم، د پخوا غونډې نظافت نه و، ډېر کسان به په لارو کوڅو کې رفع حاجت ته کېناستل... ډېرو دوکانونو ته کولپونه ور لوېدلې وو. لارې، کوڅې له شنو چادریو ډکې وې، ښځو، ماشومانو او ځوانو نجونو سوال کاوه.

مخکې لاړم، د حبیبې د لیسې ټولې شیشې ماتې وې، په لویه میداني کې یې غواوې ګرځېدې...

سوزان کتابچه کېښوده، ګروپ یې مړ کړ.

* * *

ټک شو، توپ له بېټ سره ولګېد، سوزان منډه واخیسته، توپ په چمن کې رغړېده....

ټام چیغه کړه!

_څلورېزه!

سوزان توپ را واخیست، بېرته راغله، خپل ورور ته یې وکتل، په سترې ساه یې وویل:

_بس ده! نوره مې پرېږده!

د ټام تندی تریو شو:

_نه، اوس به زما وار را تېروې.

سوزان وویل:

_ما دېرش منډې کړې، ته لا په شپاړسو کې یې، پاتې منډې مې در وبخښلې، تا وګټله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټام چیغه کړه!

_له اوله به دې کرکټ نه کاوه، نه به راتلې، اوس باید زما پنځه اووره را پوره کړې.

سوزان توپ پر ځمکه واچاوه:

_بد مې وکړل، بخښنه غواړم
د لارا غږ راغی:

_ښه خبره ده، ولې سره خورئ!

سوزان ور وکتل، مور یې په چمن کې ناسته وه، پر مخ یې د لمر ضد کریم وهل....

سوزان وویل:

_مورې! که وخت لرې، نو زما پر ځای د ټام درې پاتې اوورونه ور پوره که.

سوزان لاړه، کتابچه یې ور واخیسته، ډېوډ جونز یودېرش کاله وروسته تاریخ لیکلی و.

۱۹۶۰ م کال_د اپرېل شپږ ویشتمه_لندن

_تېر مازدیګر تلویزیون ته ناست وم، درې اویا کلن یم، غوږونه مې درانه دي، له غوږۍ پرته، غږ سم نه اورم. یودم پر تلویزیون یو تور او سپین عکس راغی، دا ښېره شناخته راته واېښېده، پر ذهن مې فشار را ووست. د افغانستان د پخواني پاچا امان الله خان د ځوانۍ عکس و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ببره ودرېدم، د تلوېزیون غږ مې لوړ کړ، امان الله خان د سویس په یوه روغتون کې له وطنه لیرې، په بې کسي کې سا ور کړې وه.

ببرته پر څوکۍ کېناستم، پر اوږه مې څه ولګېدل، د اووه کلن لمسي کوچینی لاس و. ماشوم په حیرانۍ راته وویل:

_نیکه! ته ژاړې!

ځان ته مې پام شو، ما په رښتیا ژړل، خو ولې؟! نه پوهېدم!

کوټې ته لاړم، کتابونه مې ولټول، له کلونو وروسته مې د یادښت کتابچه را واخیسته. ومې کته، وروستی یادښت مې یودېرش کاله مخکې لیکلی و.

په دې کلونو کې مې امان الله خان یواځې یو ځل ولید، په ۱۹۵۵ م کال کې مې مور مړه شوه، نوي کلنه وه، وصیت یې کړی و چې جنازه به مې خپل پلرني وطن، ایټالیا ته وړئ!

مور مې په روم کې خاورو ته وسپارله. منی و، د ایټالیې هوا تر لندنه توده لګېده، فکر مې وکړ، توده هوا مې هډوکو ته ښه وه. څو ورځې په ایټالیې کې پاتې شوم، یوه ورځ مې امان الله خان په ذهن کې را وګرځېد، پوهېدم چې په روم کې اوسي، خو دقیق ادرس یې نه و رامالوم.

د افغانستان سفارت ته ورغلم، بانې یې کولې، نه پوهېږم چې ولې یې له پخواني پاچا سره زما لیدل نه خوښېدل. په سخته مې قانع کړل، ادرس یې راته ولیکه.

کاغذ ته مې وکتل، پخوانی پاچا د ښار په تر ټولو غریبه برخه کې اوسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو سهار مې ټکسي ته لاس ورکړ، شل دقیقې وروسته د یوه پارک پر غاړه کښته شوم.

یوې ځواني نجلۍ ته مې کاغذ ونیو، شمال لور ته یې ګوته ونیوله، مجبور وم، باید په پارک کې تېر شوای وای.

پر ژېړ چمن ژېړې پاڼې پرتې وې. څو ماشومانو فوټبال کاوه، زاړه کسان پر اوږدو څوکیو لمر ته ناست ول. مخکې لاړم، سرې او ژېړې پاڼې مې د بوټو تر تلیو لاندې کېدلې...یو ځای ودرېدم، بېرته مې شاته وکتل، یو څوک پر اوږده څوکۍ ناست و، اخبار یې وایه.

نږدې ورغلم، دا غټې سترګې شناخته راته واېسېدې. مخامخ ورته کېناستم. حساب مې وکړ، دوه شپېته کاله! نه وم غلط، امان الله خان به په دوه شپېته کلنۍ کې خامخا همداسې ښېره درلوده. ور نیږدې شوم، پر سرې مې سیوری ورغی، شپو خولۍ یې له څوکۍ ور پورته کړه، کېناستم، په انګلیسي مې وویل:

_هوا ښکلې ده!

غټې کڅوړنې سترګې یې را واړولې، موسک شو، لنډ ځواب یې راکړ!

_ډېره!

بېرته یې اخبار سترګو ته ونیو.

ور ومې کتل، د زاړه، خو پاک بالاپوښ ګروې (تنۍ) یې تر غاړې پورې تړلې وې، له لیرې یې د مخ ګونځې دومره ژورې نه ښکارېدې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټپ شو، توپ پر اخبار او بیا د سړي پر اوږه ولګېد، یو ماشوم راغی، بخښنه یې وغوښته، سړي توپ ور واخیست، د ماشوم پر سر یې لاس تېر کړ، توپ یې ورته ونیو. ماشوم موسک شو، مننه یې وکړه.

سړي بېرته اخبار ته وکتل.

په انګلیسي مې وویل:

_په ماشومتوب کې دې کومه لوبه خوښېدله؟!

سړي را وکتل، ویې خندل:

_د آس سورلۍ.

بېرته یې سر وځړېد.

یوه شېبه ناست و، بیا ورو ولاړ شو. ګام یې واخیست، په پښتو مې وویل:

_مېلمه یواځې پرېږدې!

نبغ یې راته وکتل، سترګې یې وځلېدې، په خوند یې وویل:

_افغان یې؟!

راغی، تر لاس یې کش کړم، ودرېدم، تر ډېرو یې په غېږ کې نیولی وم. نه یې پرېښودم.

ومې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_نه! پرنګۍ!

ويې ويل:

_ټوکې مه کوه! پرنګيان او داسې صافه پښتو! ډېر سره ليرې دي.

ومې ويل:

_ډېوېډ جونز يم، په ۱۹۱۹ کال کې ارګ ته درغلی وم، درې کسه وو، د چانسلر لېک مو درووړ، په کابل کې مو د خپلو څو نمايندګانو پاتې کېدا غوښته.

د سړي لاسونه مړه شول. تر څنګ مې کېناست، سر يې څو ځله يوې، بلې خواته وخوځاوه، يودم يې وخندل:

_اه! پرنګيانو! دلته هم نه يم درنه خلاص!

ومې ويل:

_خو اوس مې تقاعد اخيستی، له سياست سره کار نه لرم، ايټاليا ته مې د خپلې مور جنازه راوړه، ته مې په ذهن کې را وګرځېدې، ليدو ته دې راغلم.

امان الله خان ودرېد، تر لاس يې ونيولم، په موسکا کې يې وويل:

_راځه! کورته ځو، بيا ونه وايې چې يوه افغان بوډا په پردي وطن کې خپله مېلمه پالنه هېره کړې وه.

تر پارک ووتو، تنګه کوڅه راغله، امان الله خان په يوه زاړه کور کې اوسېده. پورته وختو، وړه کوټه وه، پر زړه، رنګ خوړل شوې غالۍ يو کټ، کوچينی مېز، دوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوکۍ...ښکارېدلې. کېناستم، شاوخوا مې وکتل، وړه الماریٔ له کتابونو ډکه وه، پورته د لرګي په چوکاټ کې کلیمه نیول شوې وه، کټ ته نږدې، په تاقچه کې د جاینماز پر سر کوچینی قرآن شریف ایښی و.

امان الله خان د باندې ووت. زاړه وره چولې درلودې، غږ یې راته، یو چا ته یې وویل:

_څه مو پاخه دي؟!

ښځینه غږ راغی!

_لوبیا!

امان الله خان وویل:

_مېلمه لرم، قابلي پلو پوخ کړئ!

ښځینه غږ وویل:

_غوښه نه شته!

_یو ځوک پسې ولېږئ!

دروازه خلاصه شوه، امان الله خان بېرته راغی، ویې ویل:

_کړکۍ ته کېنه، کوټه سړه ده.

ځوکۍ مې وکښوله، د لمر وړانګې مې اوږو ته سیخې شوې. امان الله خان پر کټ کېناست، ویې خندل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_اوس مې نو سم زړه ته ولوېده چې ډېوېډ جونز یې، فکر کوم چې یو ځل مو بیا هم سره لیدلي و.

ومې خندل:

_هو، زه او سفیر دې په نیمه شپه کې در وغوښتو، ویل دې چې انګرېزان د افغانستان په شمال کې مداخله کوي، خلک یې مسلح کړي دي، سفیر ته دې د هغه له خوا امضا کړی سند ورکړ، ورته ودې ویل چې په دوه اویاوو ساعتونو کې به له افغانستانه وځې. یوه اوونۍ وروسته دې زموږ انګرېز جاسوس اعدام کړ.

امان الله خان سړه ساه وایسته:

_اې پرنګیانو، حق مو و، وطن مو را غرق کړ.

ومې خندل:

_ته هم ګرم وې، ډېر تېز تلې.

راته ویې وکتل، څه یې ونه ویل:

_د کوټې دروازه وټکېده، امان الله خان ولاړ شو، بېرته له پتنوس سره راغی. دوه ګیلاسه یې له شنو چایو ډک کړل.

کړکۍ ته ودرېد، ویې ویل:

_هاغه ماشومان وینې؟!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودرېدم. لاندې پاک، سوتره او صحتمند ماشومان روان ول، خندل یې، په ملاوو پسې یې د مکتب بکسې تړلې وې.

امان الله خان وویل:

_دا ماشومان پچې نه جارو کوي، په دوو اوزو پسې هم ټوله ورځ نه دي روان، لوږه نه پېژني، مکتب ته ځي، خاندي، تفریح لري، تلویزیون ته ګوري، غم نه ویني، د ټوپک ټک یې نه دی اورېدلی، روغ دي، له ژونده خوند اخلي....

غلی شو، ویې ویل:

_د هاغه دوکان تر مخ ناست بوډا زموږ ګاونډی دی، پنځه څلوېښت کاله یې په یوه فابریکه کې کار وکړ، اوس کرار ناست دی، د تقاعد پیسې ورته راځي...نه زوی ته احتیاج دی، نه لمسو ته، تر مرګه به په ګېډه موړ او پر تن پټ وي.

هاغه بله ځوانه ښځه ډاکټره ده، اته ساعته کار کوي، خو څوارلس ساعته هوسا ژوند لري، کونډه ده، خو دومره پیسې پیدا کولای شي چې د خپلو اولادونو، درس، روغتیا، خوراک، تفریح... ته ورسېږي.

دا د روم تر ټولو غریبه سیمه ده، خو کورونه یې څلرویشت ساعته برق، ګاز او اوبه لري...کوڅې یې پخې دي، مکتب او روغتون نږدې دی، په دې ټوله غریبه سیمه کې به یو سوالګر هم ونه وینې.

غلی شو، بېرته پر خپل ځای کېناست، پیاله یې ور پورته کړه، ویې ویل:

_سم وایې! زه تېز تلم، ځکه وخت کم و، ما وېل چې په خپل ژوند کې یو پرمختللی افغانستان ووینم. داسې وطن چې اوسېدونکې یې د دې خلکو په څېر ارام ژوند ولري،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړه ونه پېژني، تعليم وکړي، د ځان او نورو په حقوقو پوه شي، ښه او بد ور مالوم وي، په کورونو کې د مورچو د جوړولو پر ځای، د کتابونو ځای جوړ کړي...نور يې په يوه او بل نوم غلط نه کړي ....

غلی شو، له پيالې يې سور وکړ، سوړ اسويلی يې وايست:

_ايټالياوان له دوهمې نړيوالی جګړې را ووتل، ټوله ايټاليا خاورې شوه، خو خلک يې پوه او تعليم يافته ول، په لسو کلونو کې يې بېرته ايټاليا، ايټاليا کړه، اوس موټرې او طيارې جوړوي، خو زما خلک بې سواده ول، ماغزه به مې ورسره وخوړل، په عادي خبره کې به يې قناعت نه کاوه.

غلی شو، يودم يې ترخه وخندل:

_يو وخت څو سپين ږيرې راغلل، دوی په کابل کې روان رېل ليدلی و، غوسه يې نه کنټرولېده، ويل يې چې ښار ته دې د اوسپنې ښامار راوستی، خوراک يې اور دی، شيطان يې چلوي.

ورسره ووتم، په رېل کې مې کېنول، دوره مې ورکړه، پوه مې کړل چې ريل د مساپرو او تجارتي اجناسو د انتقال له پاره تر ټولو ارزانه او ګټوره لاره ده...ورته ومې ويل چې دا رېل له اوسپنې او لرګيو جوړ دی، د ډېرو په سکرو کار کوي، بنيادم يې چلوي...هر څه يې په خپلو سترګو وليدل، خو کله چې رېل ودرېد، بېرته يې هماغه پخوانی خبره را واخيسته، تور شيطان او د اوسپنې ښامار يې نه غوښت.

راډيو يې نه منله، ويل يې چې په مينځ کې يې واړه واړه شيطانان ناست دي...خلک له دينه باسي...تليفون کوپر ورته ښکارېده، ويل يې چې له دينه اوښتی يې، له شيطان سره غږېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې خلکو ان په پخه خښته او پوخ دېوال کې هم شیطان لید...پوهېږې چې ولې؟!
علت يې بېسوادي وه.

ما باید دا ستونزه حل کړې وای، مکتبونه مې جوړ کړل، غوښتل مې چې دا خلک له تیارې را وباسم، په هرڅه يې پوه کړم...خو دوی مکتبونه هم نه غوښتل، د کوپړ ځالې يې بللې....

ومې ویل:

_نو فکر نه کوې چې په داسې یوه ساده او بې سواده ټولنه کې ترکيې ته د نجونو لېږل ښه نه و؟!

امان الله خان پیاله ور ډکه کړه، سره ساه يې وایسته:

_په ټول وطن کې ښځینه ډاکټره نه وه، ښځې به په ډېرو عادي ناروغیو مړې کېدلې، فکر مې وکړ، په ټولو اسلامي هېوادونو کې ترکیه ښه راته وایسېده، تر عربو مخکې وه، ما باید په خپل وطن کې ښځینه ډاکترانې درلودای، سلامت پوهنتون، استادان، لابراتوارونه، کتابخانې... خو مې غریب افغانستان ته نه شوای راوړلی، چاره نه وه، نجونې او هلکان مې ترکيې ته ولېږل...د شرعې خلاف کار مې نه ګاڼه، ترکیه اسلامي هېواد دی، د نجونو لیلیه، خوراک، څښاک، هر څه بېل ول.

ومې ویل:

_د چادري په اړه څه وایې؟! تا په کابل کې چادري منع کړه!

امان الله خان سر وخوځاوه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_زه ديني عالم نه يم، خو اسلامي نړۍ مې ليدلې ده، مطالعه لرم، ما په يوه اسلامي هېواد کې هم دا ډول شنې رنګه چادرياني ونه ليدلې...زموږ د خلکو لوی مشکل دا دی چې دين او رواجونه يې سره ګډ کړي دي...

زه به د بند، فابريکې، برق، سړک، پل، پلچک، مکتب، پوهنتون... د جوړېدو په باره کې ورته غږېدم، ګټې به مې يې بيانولې، د دې شيانو په جوړولو کې به مې د خلکو همکاري غوښته....خو دوی به په هر څه کې ښځې را ګډولې...پوخ سړک او په موټر کې هوسا تګ ته يې پام نه و، ويل به يې چې نه، بيا به له روان موټره زموږ کورونه او د کورونو په مينځ کې زموږ ښځې ښکارېږي.

د مکتب او پوهنتون په ګټو به مې خوله ستړې شوه، خو په په اخير کې به يې راته وويل چې نجوني مو کوېر او فحشی ته مه باسه....

د روغتون فايدې به مې ور يادې کړې، ويل به يې چې ته عياشي غواړې، تورسرې به مو څنګه له کوره د باندې وځي؟!

خوارځواکه ماشومانو او ښځوته مې د تقويې دواوې ور ولېږلې، خو خلکو اور ور واچاوه، ويل يې چې پاچا د اسلامي امت د ډېرېدو مخالف دی، دا دوا زموږ ښځې را وچوي، اولاد نه شي پيدا کولای.

ما به د وطن د پرمختګ خبرې ورته کولې، خو دوی به خامخا پل، پلچک، دېوال، پوخ لښتی...د ښځو له نوم سره تاړه...وی، په دې کې خو زموږ ښځې راځي، خلک به يې مخ ويني، بې بندوباره به شي....دوی هر څه ته بد بينه ول، هر پرمختګ يې خامخا د ښځو د مخونو له لوڅوالي او عياشي سره تاړه....

امان اله خان اوږدې خبرې وکړې، سترګې يې لندې وې....

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډېوډ جونز يادښتونه همدومره ول.

سوزان خپل تليفون را واخيست، په انټرنټ کې يې د امان الله خان نوم وليکه، ګڼې انټرنيټي پاڼې راغلې. يوه يې خلاصه کړه، اروپا او ځينو اسيايي هېوادونو ته د غازي امان الله خان سفر پکې راغلی و.

په مصر کې يې د مصر پاچا شاه فواد، صدراعظم او د کابينې غړې مخې ته را وتلي ول. په عکس کې د امان الله خان استقبال ته په زرګونو کسان د ګلانو له ګېډيو سره ولاړ ول....ګڼ ليکل شوي شعارونه ښکارېدل، امان الله خان يې په اسلامي نړۍ کې خپلواکۍ اخيستونکی اتل ياد کړی و.

د مصر مشهورې ورځپاڼې الاهرام ليکلي ول ((اې هغو کسانو چې استقلال غواړئ او له آزادی سره مينه لرئ...نو له امان الله خانه يې زده کړئ....)).

دوهم سفر يې ايټاليا ته و، په روم کې د ايټاليا پاچا، ملکه، د دربار غړي، صدراعظم موسيوليني...مخې ته ورته راغلي ول. ..بيا فرانسې، سويس، المان،، پولنډ، انګلستان، شوروي ... ته تللی و، هلته يې هم تود هرکلی شوی و، پاچا د افغانستان د پرمختګ له پاره ګڼ قرار دادونه امضا کړي ول...

سوزان بله انټرنټي پاڼه راوسته، په دې پاڼه کې يې د امان الله خان په اړه د نړۍ د سياستوالو، پوهانو، ليکوالو... خبرې را اخيستې وې.

په کابل کې د انګلستان د هغه وخت سفير ليکلي ول:

((امان الله خان په مېړانې، زړروتوب، دوستي او ښه مشرتوب کې جوړه نه درلوده. دا سړی د پرمختګ لېونی و، غوښتل يې چې خپل هېواد په لنډ وخت کې د نړۍ د پرمختللو هېوادونو په کتار کې ودروي....

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هند لومړي وزیر جواهر لعل نهرو لیکلي ول:

((امان الله خان فصیح، روانه او قناعت ورکوونکې ژبه درلوده، په خپل سفر کې یې ډېر اروپایي هېوادونه قانع کړل چې په افغانستان کې سرمایه ګذاري وکړي، فابریکې جوړې کړي... دې سړي خپل هېواد نړۍ ته ور وپېژاند، د افغانستان حیثیت او اعتبار یې ډېر کړ...)).

فرانسوي سفیر موریس فوشي لیکلي ول: ((ځوان پاچا په سیاست کې حیرانوونکې پوهه درلوده، وېره یې نه پېژندله...ما په لومړي ځل د جنرالي په د ریشي کې ولید، ښکلی ښکارېده، سترګې یې اغېزناکې وې، مقابل لورى یې تر تاثیر لاندې راووست، په خبرو کې به یې موسکا ګډه وه، په ډېرو سختو حالاتو کې هم نه عصبي کېده، دې سړي خپل هېواد په لنډ وخت کې نړۍ ته ور وپېژاند...)).

امریکایي لیکوال پولاده د امان الله خان د ملګرو له قوله لیکلي ول:

((د دارلامان ماڼۍ د یوې غونډۍ پر سر جوړېده، امان الله خان راغی، د ماڼۍ جوړېدو ته خوشاله و، ویل یې چې د ماڼۍ کارونه باید له نږدې ووینو، خو موږ ورته وویل چې غونډۍ یخ وهلې، ځانونه مو وازمایل، پورته ختل ناممکنه ده، ښویږو... خو پاچا وخندل، منډه یې واخیسته، په یوه ساه د غونډۍ سر ته وخوت. له هماغه ځایه یې په خندا را غږ کړل:

((ډېره ډوډۍ مه خورئ، زما غوندي ورزش وکړئ...)).

(په افغانستان کې اور) د کتاب لیکوالي میرمن ریاټالي سټیوارټ لیکلي ول: ((د افغانستان پخواني امیران مغروره او متکبره کسان ول، په سختـه به یې چاته اجازه ورکوله چې ورسره ووینې، خو امان الله خان بې کبره انسان و، له ګارډ او محافظ پرته به په ښار او کوڅو کې ګرځېده، له غریبو خلکو سره به یې ناستې درلودې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی مشکلات به یې لیکل...دی رېښتونی او صادق انسان و، کله چې له کابله ووت، نو په غزني او کندهار کې په زرګونو خلک ورباندې را ټول شول، ټول د پاچا امر ته ماتله ول، ویل یې چې د سقاو پر زوی حمله ور وړو، خو امان الله خان منع کړل، ویې ویل چې زما پاچاهي د افغانانو په خپل منځي جګړې نه ارزي.)).

یوه بل لیکوال لیکلي ول:

((په ایټالیا کې د پاچا ژوند سخت و، په ناز او نعمت کې را لوی شوي دې سړي نجاري کوله، ده هېڅوخت د ایټالیې د حکومت مرستې ونه منلې، ویل به یې چې لاس او پښې لرم، خیرات ته ولې کینم... یو وخت یې لاس ډېر تنګ شو، د افغانستان پاچا نادر خان ته یې لیک ور ولېږه، له هغه یې غوښتي ول چې په کابل کې زما یوه ټوټه ځمکه خرڅه او پیسې یې را ولېږه، خو نادر خان دا کار ونه کړ...امان الله خان بیا د مرګ تر ساته له هېچا، هېڅ ونه غوښتل...)).
افغان دیپلومات ډاکټر شاهي بای مستمندي لیکلي ول:

_((په ایټالیې کې د امان الله خان کور ته ورغلم، پاچا غریبانه ژوند درلود، ملکې ثریا د پاچا د کټ روجایي لیرې کړه، یو بالښت یې را وایست، راته ویې ویل چې دا بالښت د افغانستان له خاورې ډک دی، پاچا دا خاوره هغه وخت ورسره را وړه چې له افغانستانه را ووت.

پاچا پر همدې خاوره سر لګوي، وایې چې بوی یې ښه راباندې لګېږي، کله چې ناروغه شي، نو همدې خاورې ته پزه ور نږدې کړي، خپل سږي وپرسوي، وایي چې درملو ته ضرورت نه شته....پاچا وصیت کړی چې که مړ شوم او وطن ته مې د تابوت د وړلو امکانات نه ول، نو په قبر کې به همدا خاوره راسره بږدئ...)).

یوه بل اروپایي لیکوال لیکلي ول:

(c) ketabton.com: The Digital Library

_((دې خلکو (افغانانو) کبر وکړ، د عزت، ترقي او پرمختګ چانس یې په لغته وواهه...دوی یو داسې پوه، مدبر، زړه سواند، زړور او پر وطن مین پا چا پسې واخیست، چې په افغانستان کې به بیا تکرار نه شي...)).

سوزان د دوه زره شپاړسم افغانستان عکسونه را وستل. خوار او په نس وږي، خړ پړ خلک، سوالګر، له ختو جوړ کورونه، وژنې، چاودنې، بمبارد، پرې کړې اندامونه... یې سترګوته ودرېدل.

د سوزان سترګې ډکې شوې، ګامونه یې واخیستل، د ډېوېډ جونز کتابچه یې د جهیل اوبو ته واچوله.

د خیمې خواته ورغله، د پلار خوشاله ږغ یې واورېد:

_ښځکه! ډاډه یم، پر غور نیکه به دې افتخار کړی وي.

سوزان ور وکتل.

پلار یې په حیرانۍ وویل:

_ته ژاړې!

نجلۍ خیمې ته ننوته.

(پای)

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get More e-books from www.ketabton.com

Ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library